

2012 ORTADOĞU SÖYLEŞİLERİ (GENEL-İRAN-KÖRFEZ ÜLKELERİ- FİLİSTİN-ÜRDÜN)

2012 MIDDLE EAST INTERVIEWS (GENERAL-IRAN-GULF COUNTRIES- PALESTINE-JORDAN)

حوارات حول الشرق الأوسط في عام ٢٠١٢
(حوارات عامة - إيران - فلسطين - الأردن - بلدان الخليج)

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES

مركز الشرق الأوسط للدراسات الاستراتيجية

2012 ORTADOĞU SÖYLEŞİLERİ (GENEL-İRAN-KÖRFEZ ÜLKELERİ- FİLİSTİN-ÜRDÜN)

2012 MIDDLE EAST INTERVIEWS (GENERAL-IRAN-GULF COUNTRIES- PALESTINE-JORDAN)

ORSAM Rapor No: 185

Kasım 2013

ISBN: 978-605-4615-82-7

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2013

Bu raporun içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tarihçe

Türkiye’de eksikliği hissedilmeye başlayan Ortadoğu araştırmaları konusunda kamuoyunun ve dış politika çevrelerinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek amacıyla, 1 Ocak 2009 tarihinde Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) kurulmuştur. Kısa sürede yapılanan kurum, çalışmalarını Ortadoğu özelinde yoğunlaştırmıştır.

Ortadoğu’ya Bakış

Ortadoğu’nun iç içe geçmiş birçok sorunu barındırdığı bir gerçektir. Ancak, ne Ortadoğu ne de halkları, olumsuzluklarla özdeşleştirilmiş bir imaja mahkum edilmemelidir. Ortadoğu ülkeleri, halklarından aldıkları güçle ve iç dinamiklerini seferber ederek barışçıl bir kalkınma seferberliği başlatacak potansiyele sahiptir. Bölge halklarının bir arada yaşama iradesine, devletlerin egemenlik halklarına, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine saygı, gerek ülkeler arasında gerek ulusal ölçekte kahçı barışın ve huzurun temin edilmesinin ön şartıdır. Ortadoğu’daki sorunların kavranmasında adil ve gerçekçi çözümler üzerinde durulması, uzlaşmacı inisiyatifleri cesaretlendirecektir. Sözkonusu çerçevede, Türkiye, yakın çevresinde bölgesel istikrar ve refahın kök salması için yapıcı katkılarını sürdürmelidir. Cepheleşen eksenlere dâhil olmadan, taraflar arasında diyalogun tesisini kolaylaştırmaya devam etmesi, tutarlı ve uzlaştırıcı politikalarıyla sağladığı uluslararası desteği en etkili biçimde değerlendirebilmesi bölge devletlerinin ve halklarının ortak menfaatidir.

Bir Düşünce Kuruluşu Olarak ORSAM’ın Çalışmaları

ORSAM, Ortadoğu algımasına uygun olarak, uluslararası politika konularının daha sağlıklı kavranması ve uygun pozisyonların alınabilmesi amacıyla, kamuoyunu ve karar alma mekanizmalarına aydınlatıcı bilgiler sunar. Farklı hareket seçenekleri içeren fikirler üretir. Etkin çözüm önerileri oluşturabilmek için farklı disiplinlerden gelen, alanında yetkin araştırmacıların ve entelektüellerin nitelikli çalışmalarını teşvik eder. ORSAM; bölgesel gelişmeleri ve trendleri titizlikle irdeleyerek ilgililere ulaştırabilen güçlü bir yayım kapasitesine sahiptir. ORSAM, web sitesiyle, aylık Ortadoğu Analiz ve altı aylık Ortadoğu Etütleri dergileriyle, analizleriyle, raporlarıyla ve kitaplarıyla, ulusal ve uluslararası ölçekte Ortadoğu literatürünün gelişimini desteklemektedir. Bölge ülkelerinden devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve STK temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaştırarak bilgi ve düşüncelerin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır.

Nebahat Tanrıverdi O Yaşar

Nebahat Tanrıverdi O Yaşar ORSAM Ortadoğu Uzman Yardımcısı olarak ORSAM'da görev yapmaktadır. Kuzey Afrika ve Körfez ülkeleri üzerine çalışan Nebahat Tanrıverdi O Yaşar'ın Fas, Tunus, Libya, Mısır, Bahreyn ve Suudi Arabistan'daki gelişmelere dair pek yazısı bulunmaktadır. Körfez İşbirliği Konseyi ile ilgili çalışmalarının yanı sıra geçiş süreçleri ve demokratikleşme, Arap Baharı, güvenlik ve rejim değişikliği konularında çalışmaktadır. Bugüne kadar yazıları ORSAM web sitesi, Ortadoğu Analiz, Alternatif Politikalar, Akademik Ortadoğu ve Today's Zaman gibi yayın organlarında yayınlanmıştır. Al Arabiya, TRT, TRT Türk, Nile TV, Türkmeneli TV, AHaber ve TRT Arapça gibi kanallarda yayına çıkmıştır. Uluslararası İlişkiler konusunda lisansını Hacettepe Üniversitesi'nde tamamladı. Yüksek Lisans eğitimini Ortadoğu Teknik Üniversitesi Ortadoğu Çalışmaları Bölümünde devam ettirmektedir.

TAKDİM

ORSAM kurulduğu günden bu yana bilginin birincil kaynaklardan elde edilmesi amacıyla saha çalışmalarına son derece önem vermiş ve ORSAM uzmanlarının yaptığı saha çalışmaları sonrası ortaya koyduğu çalışmaları fark yaratmıştır. Bu saha çalışmaları sırasında birincil kaynaktan bilgi edinilmesinin yanı sıra Türkiye'nin bakışı muhataplara aktarılırken, Türkiye ile saha çalışmasının yapıldığı ülke arasında yakınlaşma ve karşılıklı anlayış birliğinin sağlanmasına katkı yapılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla karşı tarafın görüşlerinin de Türkiye'de bilinmesi ve yanlış anlaşılmalarının giderilmesi noktasında, saha çalışması yapılan ülkenin her kesiminden önde gelen isimler söyleşiler yapılmıştır. Saha çalışmalarından elde edilen verilerin yanı sıra Türkiye'ye çeşitli vesileler ile ziyaret gerçekleştiren bölge akademisyenleri ve uzmanları ile görüşen ORSAM, bugüne kadar birincil kaynakları çeşitlendirmeye hizmet etmektedir. Bu amaca hizmet etmek için kurulduğu 2009 yılından itibaren yayınlarında ve web sitesinde pek çok söyleşi yayınlamıştır.

ORSAM uzmanları tarafından hem Ortadoğu saha çalışmalarında hem de Türkiye'de bölge ülkelerin temsilcileri, akademisyenleri ve uzmanları ile de görüşülmekte ve söyleşiler gerçekleştirilmektedir. ORSAM uzmanlarının yaptığı bu söyleşiler elinizdeki bu çalışmayla bir araya getirilmiş ve toplu bir bakış açısı sağlanmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte yapılan söyleşiler yıllara ve ülkelere göre tasnif edilmiştir. 2012 yılını kapsayan bu rapor Ortadoğu'daki ve dünyadaki gelişmelere dair genel söyleşiler ile İran, Körfez ülkeleri, Filistin ve Ürdünlü akademisyen, uzman ve temsilcilerle yapılan söyleşileri kapsamaktadır.

Faydalı olmasını umuyor ve keyifli okumalar diliyoruz.

Hasan Kanbolat
ORSAM Başkanı

İçindekiler

Takdim.....4

GENEL

Belarus Cumhuriyeti Büyükelçisi Valery Kolesnik: “Belarus ve Türkiye Arasında Etkili Ortaklık Mekanizmaları Kurulmuştur”7

Prof. Dr. Tahira Allahyarova: “Türkiye-Azerbaycan Arasındaki Stratejik Dostluğa Odaklanmalıyız”13

Kktc Bakü Temsilcisi Zeki Gazioğlu ile Söyleşi.....15

Information And Analytical Center Etnoglobus Merkezi Başkanı Gülnare İnanç ile Söyleşi17

Uluslararası Antalya Üniversitesinin Rektörü Prof. Dr. C. Göktepe ile Söyleşi.....20

Heidelberg Üniversitesi'nden Orsam'da Ziyaretçi Araştırmacı Magdalena Kirchner ile Söyleşi25

İRAN

İranlı Düşünür Dr. Gholam Ali Haddad-Adel: “İslami Milliyetçilik Yerine İran İslamını Savunuyoruz”30

“International Campaign For Human Rights In Iran” Başkanı Hadi Ghaemi ile Söyleşi.....33

Tahran'da Faaliyet Gösteren Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Başkanı Kaygan Barzegar ile Söyleşi.....37

KÖRFEZ ÜLKELERİ

Suudi Arabistan Qassim Üniversitesi'nin İlahiyat Fakültesinde İslam Kültürü Bölümü Yrd. Doç. Dr. Muhammed Selci ile Yapılan Söyleşi42

Sultan Kabus Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Kitle İletişim Bölümü Başkanı Prof. Dr. Said Obeid Al Shamsi ile Türkiye-Umman İlişkileri Üzerine Söyleşi45

FİLİSTİN

Filistin Parlamentosu Milletvekili Sahar Fahed Qawasmi ile Söyleşi47

ÜRDÜN

Ürdün Üniversitesi Şeriat Fakültesi'nde Öğretim Üyesi Olan Yrd. Doç. Dr. Muhammed Reyyan ile Söyleşi.....49

Derleyen: Nebahat Tanrıverdi O Yaşar,
ORSAM Ortadoğu Uzman Yardımcısı

2012 ORTADOĞU SÖYLEŞİLERİ (GENEL-İRAN-KÖRFEZ ÜLKELERİ- FİLİSTİN-ÜRDÜN)

GENEL

Belarus Cumhuriyeti Büyükelçisi Valery Kolesnik: “Belarus ve Türkiye Arasında Etkili Ortaklık Mekanizmaları Kurulmuştur”

6 Mart 2012

Belarus Cumhuriyeti'nin Olağanüstü ve Tam Yetkili Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçisi Valery Kolesnik ile Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) Başkanı Hasan Kanbolat bir söyleşi gerçekleştirdi. Sayın Büyükelçi söyleşide, Belarus-Türkiye ilişkileri hakkındaki değerli fikirlerini ORSAM ile pay-

laştı. Büyükelçi ikili ilişkilerin mevcut durumu, ilişkilerin siyasi-ekonomik ve kültürel boyutu ve en önemlisi ikili ilişkilerin geleceği konusunda önemli açıklamalarda bulundu. Büyükelçi'ye göre ilişkiler iyi durumda olsa da, daha fazla gelişim için potansiyel söz konusu.

ORSAM: Belarus (Beyaz Rusya) Türkiye'de yeterince tanınmıyor. Bazen Rusya ile karıştırılıyor. Bu durumu nasıl açıklayabilirsiniz?

Valery Kolesnik: Bence bu durumun temel sebeplerinden biri, ülkemizin Türkiye resmi kaynaklarında geçen adından -Beyaz Rusya (Belarusya)- kaynaklanmaktadır. İsimde yer alan “Rusya” kelimesi kısmen de olsa Belarus Cumhuriyeti veya kısaca Belarus adıyla ilgili böyle bir karmaşaya neden oluyor. İkinci bir etken ise, elbette, zamanında Sovyetler Birliği'nin birer parçası olmamıza dayanan ortak geçmişimizdir. SSCB zamanında Birlik çoğunlukla, SSCB'nin 15 cumhuriyeti arasında gerek nüfusu gerekse kapladığı alan bakımından en büyük cumhuriyeti olan Rusya ile bağdaştırılıyordu. Ama eminim ki yakın bir gelecekte söyleşiler, görüşmeler, filmler, kitaplar yoluyla Türkiye'de daha çok insanın Belarus'u yakından tanıma fırsatı olacak ve bugün yaşanan söz konusu karmaşa ikili ilişkilerimiz sayesinde yok olacak. Bu konu üze-

rinde çalışmalarımızı sürdürüyoruz ve bunun oldukça başarılı olduğunu düşünüyorum.

ORSAM: Türkiye ve Belarus arasındaki diplomatik ilişkilerin kurulmasının üzerinden 20 yıl geçti. İkili ilişkilerin bugüne baktığımızda hangi başarılarından söz edebiliriz?

Valery Kolesnik: Evet, kesinlikle haklısınız. Bu yıl Belarus ve Türkiye, diplomatik ilişkilerinin kuruluşunun 20. yılı kutlanacak. Tam olarak belirtmek gerekirse, bu olayın resmi tarihi 25 Mart'tır. Türkiye'nin, Bağımsız Belarus'u tanıyan ilk ülkelerden biri olduğunun da altını çizmek isterim. Yaklaşık 30 hükümetlerarası ve bakanlıklararası anlaşmaları da içine alan 20 yıllık ikili ilişkiler için sağlam bir yasal dayanak oluşturulmuştur. Bu belgeler bizim siyasi, ekonomik, askeri, askeri-endüstriyel, insani, bilimsel kültürel alanlardaki işbirliğimizi geliştirmemize ve genişletmemize olanak sağlıyor.

Aynı zamanda Belarus ve Türkiye etkili ortaklık mekanizmaları da kurmuşlardır. Düzenli olarak siyasi müzakereler düzenlenmekte, farklı sahalarda ikili komisyonlar yürütülmektedir. Hükümetlerarası Ekonomik Komisyon da etkili bir şekilde çalışmalarını sürdürmektedir. Son oturumu geçen Kasım ayında Minsk'te gerçekleştirilmiştir. Olumlu ve istikrarlı siyasi diyalogumuza, ülkelerimiz arasındaki parlamenter işbirliğine ve kültürel ve insani boyutların gelişimine dikkat çekmek istiyorum. Şüphesiz ikili ilişkilerdeki başrol, en üst seviyedeki toplantıların neticesine ait. 2010 yılında Belarus ve Türkiye liderlerinin kısa ve orta vadeli görüşlerine yönelik iki taraflı önceliklerini tanımladıkları toplantıda olduğu gibi 1996 ve 1999 yıllarında devlet başkanları seviyesindeki toplantılar esnasında da olumlu gelişmeler yaşanmıştı. 2011 yılında Türk tarafı ile imzalanan bir anlaşma ile Belarus, Türkiye'deki diplomatik varlığını da ge-

nişletmiş oldu. İstanbul'da Belarus Başkonsolosluğu açıldı. Konsoloslukla ilgili konuların yanısıra Başkonsolosluk aynı zamanda geniş kapsamlı birçok görevi de yerine getirmektedir. Türkiye büyük bir ülke. Dolayısıyla altı Fahri Konsolosluk (Adana'da, Antalya'da, Alanya'da, İzmir'de, Bursa'da ve İstanbul'da) kurduk. Ve hepsi de Türkiye vatandaşı.

ORSAM: Geleceğe yönelik ikili ilişkiler için neler söyleyebilirsiniz?

Valery Kolesnik: Devletlerarası da dahil olmak üzere herhangi bir ilişkinin gelişimi zahmetli ve süreklilik arz eden bir süreçtir. Ve her iki taraf da bu sürecin içinde yer almak durumundadır. Belarus-Türkiye ilişkilerinin bunu kanıtıyor olduğuna inanıyorum. İyi sonuçlar elde ettik. Ancak zaman asla durmaz, bizim de ilerlememiz gerekir. Bence hem Belarus hem Türkiye, birbirlerini bilim, kültür, sanat ve spor alanlarında zenginleştirecek potansiyele sahipler. Söz konusu alanlardaki işbirliğinin ilginç bir geleceği olduğuna eminim. Ülkelerimiz arasındaki turist akışı ve iş gezileri sürekli bir artış göstermekte. Bu bakımdan hem Belarus hem de Türkiye'de vize engellerini kaldırmak ve vatandaşlarımız için hukuki yardımlaşma sağlamak adına elimizden geleni yapmalıyız.

Bana kalırsa, yüksek öğrenim alanındaki işbirliği potansiyelimizi de tam anlamıyla kullanmıyoruz. Turizm işletmeciliği ve işletmecilik alanında Türkiye Cumhuriyeti nitelikli uzman eğitimi konusunda önemli bir deneyime sahip. Bunun karşılığında Belarus Cumhuriyeti'nin yüksek öğrenim kurumları da kimya, fizik ve matematik gibi temel bilim alanlarında yüksek seviyede bir eğitim sunabilir.

ORSAM: Türkiye, Rusya ile vizesiz rejim uygulamasını başlatıp Ukrayna ile de benzer bir belge imzaladı. Belarus ile vizesiz

rejim başlatma konusuna açıklık getirir misiniz?

Valery Kolesnik: Günümüzde diplomatik pasaport veya hizmet pasaportuna sahip kişiler Belarus ve Türkiye arasındaki vizesiz rejimden faydalanıyorlar. Belirttiğim üzere, Türkiye'yi ziyaret eden Belarusluların sayısı (yılda 150.000 kişi) ve Belarus'u tanıyan Türklerin sayısı (9000) sürekli artmakta. Yani her iki ülke de vize almaya ilişkin bürokratik işlemlerden kurtulma konusundaki isteklerini bu şekilde ortaya koymaktadırlar.

Gelişmiş turizm altyapısı, güneş ve ılık deniz Belaruslu turistlerin ilgisini büyük ölçüde çekmektedir. Vize uygulamasının kalkması, iş gezilerini arttırmanın yanısıra Belarus ve Türkiye'ye yönelik ilgiyi de arttıracaktır. Her iki taraf da, vize uygulamasının kaldırılmasının iş etkinliklerini daha da arttıracığına ve sonuç olarak Belarus ve Türkiye arasındaki ticaret cirosunu yükselteceğine inanmakta. Ve sizin de belirttiğiniz gibi, Rus tarafının deneyimi bunu kanıtlar niteliktedir. Vize uygulamasının kaldırılmasından bahsetmişken, herhangi bir gereksiz gecikme olmaksızın tarafların söz konusu belgeyi imzalayıp kabul etmeye niyetli olduklarını da belirtmek isterim.

ORSAM: Peki, Belarus ve Türkiye arasında kültürel alandaki gelişmeler nasıl gidiyor?

Valery Kolesnik: Sanırım herkesin, kültürel çeşitliliğin eşsiz parçalarını gün yüzüne çıkarmasına olanak sağlayan işbirliğinin en ilginç yanlarından biri kültür. Türk tarafı, Belarus halkının ilgisini çeken festivaller düzenliyor. Belaruslu sanatçı gruplar düzenli olarak ve büyük bir zevkle bu etkinliklere katılıyorlar. Ünlü Belarus Dans Grubu "Chabarok", uluslararası çocuk festivallerinin daimi konduğu olmasının yanısıra Türk halkı tarafından da tanınmaktadır. "Garadzenskiya Karunki"

(Grodno's Laces) isimli Halk Oyunları Topluluğu ise her yıl düzenlenen festivallerde Türk izleyicilerinin sempatisini kazanmıştır. Devlet Dans Topluluğu'nun konuk performanslarının her zamanki başarılarının yanısıra, bildiğim kadarıyla Türk izleyicisi söz konusu dans grubunun gösterisini izlemeyi bekliyor.

Türk çocuklar, her yıl düzenlenen Uluslararası Halk Sanatı festivali olan "A Wreath of Friendship" (Dostluk Çemberi) için hazırlanmanın yanısıra bu festivalde memnuniyetle yer alıyorlar. Geçen sene Türkiye tarafı ile beraber, Hacettepe Üniversitesi, Ankara Devlet Konservatuvarı Bale Bölümü'ndeki öğrenciler için Belaruslu Koreograflarının vermiş eğitim kursları düzenledik. Dersler Minsk'teki Koreografi Okulu'nda gerçekleştirildi. Ancak mevcut temaslar, buna bir nokta koymanın yasak olduğu anlamına gelmez. Bana kalırsa, hem Belaruslu hem de Türk izleyicisinin büyük ilgi göstereceği çok sayıdaki iki taraflı proje için değerlendirilmemiş bir potansiyel söz konusu. Sanıyorum ki bunlardan biri de Belarus Cumhuriyeti Ulusal Akademik Bolşoy Opera ve Bale Tiyatrosu tarafından düzenlenen konuk performanslardır. Tiyatro'nun repertuarı başarılı ve renkli gösterilerden oluşmaktadır.

Sergi çalışmaları da hem Belaruslular hem de Türk halkı için ilgi çekici olacaktır. Örneğin Belaruslu sanatçılar tarafından dokunmuş duvar halısı ve espalier* (katsız ve çizim ile desen kompozisyonlu dokuma duvar halısı) ile Türk ustalar tarafından dokunmuş halıların bulunduğu ortak bir sergi düzenlemek ilginç olacaktır. Belarus'un Avrupa duvar halısı ve espalier okulu oldukça meşhurdur. Örneğin, Princes Radzivils'in daveti üzerine Türk ve İranlı ustalar tarafından dokunmuş olan meşhur Slutsk kemerini (Slutsk, Belarus'ta bir kenttir) örnek gösterebilirim. 15 yıl sonrasında Belaruslu ustalar bunun neticelerini en iyi şekilde almışlardır. Bugün Belaruslu ustalar, dokudukları halıların taklit edilemez tarz

ve renkleriyle meşhurdurlar. Türk ustalar ise asırlara dayanan halı geleneğini yansıtmaktadırlar. Türkiye'deki halıların, klasik teknoloji kurallarına göre dokunmuş ipek, pamuk, yün halı çeşitlerini de içinde barındıran geniş bir yelpazeye sahip olduğunu biliyoruz.

ORSAM: Türkiye'de Belarus Kültür Günleri düzenleme planları yapıyor mu? Belarus kültürünü tanımak açısından bu durum Türk halkı için nasıl bir öneme sahip?

Valery Kolesnik: Evet, haklısınız. Belarus ve Türkiye 2012'deki yıl dönümü dolayısıyla Türkiye'de Belarus Kültür Günleri, Belarus'ta da Türk Kültür Günleri düzenleme konusunda bir karar aldı. Belarus tarafı şu ana kadar birkaç etkinlik planladı. Mart ayı başında üniversite temsilciliklerine yönelik Belarus-Türkiye ilişkileriyle ilgili bir Yuvarlak Masa Toplantısı düzenlenmesi planlandı. Sizin ve ORSAM'dan temsilcilerin de bu etkinliğe katılmanızı umuyorum. Duvar halısı ustası, Belaruslu Ressam Hanna Kozok'a ait serginin açılışı Suna GOKGÜR ILICAK Sanat Galerisi'nde gerçekleştirilecek. Belarus, etnik lezzetleri, gelenek ve görenekleri ile renkli doğasına ilişkin belgesel ve uzun metrajlı filmlerin de gösterilmesi planlanmaktadır. Ve yıl boyunca Devlet Dans Topluluğu'nun Konuk performanslarını da izlemeyi bekliyoruz.

Bu etkinliklerin sadece Belarus'u tanıyan ve seven Türk halkının değil aynı zamanda Belarus hakkında bilgi sahibi olmayanların da ilgisini çekeceğini ümit ediyorum. Başka bir ülkeye ait özellikleri tanımak büyüleyici bir süreçtir ve bu süreçte her zaman o ülkeye ait eşsiz özellikleri tanıma ve kimliğini gözlemleme fırsatı yakalanıyor. Bence bu durum, kültürel faaliyetlerin en önemli yanlarından biri.

ORSAM: Belarusluları Türkiye'ye çeken etkenler arasında hangileri bulunmaktadır?

Valery Kolesnik: Öncelikle yazları konuksever ve denize kıyısı olan tatil yerleri bakımından Belaruslular için Türkiye'nin çekiciliğinin altını çizmemin doğru olacağını düşünüyorum. Ama git gide daha fazla Belaruslu, ülkenizin zengin tarihi mirasına ilgi duymakta. Günümüzde Belaruslu turistler yalnızca Türkiye'nin denizinden ve güneşinden faydalanmakla sınırlı kalmıyorlar. Doğu'nun büyüsunü ve Batı'nın pratizizmini içine alan İstanbul'daki mimari başyapıtlar ile Kapadokya'daki nefes kesen doğal yapılar hakkında bilgi ediniyorlar. Belaruslular, Hıristiyanlıkla ilgili yerlerdeki özel atmosferi de hissetme şansı buluyorlar: Meryem Ana'nın son günlerini geçirdiği Efes, ve mucizeler yaratan Aziz Nikola (Noel Baba)'nın doğup yaşadığı Mira kenti.

Türkiye'nin kültürel zenginliğinin yanısıra, Türkiye'deki toplumsal ve ekonomik gelişmelerde de son yıllarda bizim de gözlemlemekte olduğumuz önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Söz konusu başarılar ülkenizin, dünyanın 16. ekonomisi olmasını ve Türk halkının refahının büyük ölçüde artmasını mümkün kılmıştır.

ORSAM: Belarus ve Türkiye arasındaki ekonomik ilişkiler hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Valery Kolesnik: Dünyanın 16. ekonomisi olan Türkiye'nin bölgesel ve küresel bağlamda oynamakta olduğu rolün farkındayız. Aslına bakılırsa Belarus ve Türkiye arasındaki iki taraflı ticari ve ekonomik ilişkiler son yıllarda aktif bir şekilde gelişme göstermektedir. Örneğin 2004 yılıyla karşılaştırılacak olursa, 2011 yılındaki ticaret hacmi neredeyse 7 katına çıkmış ve 447,7 milyon dolara//%123 erişmiştir (ihracat 129//122%, ithalat 318,7//122%). Bu başarının önümüzdeki yıllarda da devam edeceğine inanıyoruz. Elbette ekonomik işbirliği ve ticaret üzerine etki edebilecek muhtemel

olumsuz etkileri en aza indirmek adına küresel pazardaki son trendleri de hesaba katmamız gerek.

Bugün ikili ticaret ve ekonomil ilişkiler için “yol haritası”, Minsk’te 3 Kasım 2011’de imzalanmış olan Türkiye-Belarus Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyonu 7. Dönem Toplantısı Protokolü’dür.

Bu belge, Belarus Sanayi Bakanlığı ile Türkiye Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı temelinde sınaî işbirliğine ilişkin iki taraflı bir çalışma grubu kurulmasını ve tarım, inşaat, bankacılık, enerji, ulaşım sektörlerinde daha geniş işbirliğini güçlendirmeyi mümkün kılmaktadır.

Belarus ve Türkiye arasındaki ekonomik ilişkilerde yer alan temel trendlerden biri, küçük ve orta boy işletmeler seviyesindeki aktif etkileşimdir. Her iki taraf (Belarus Ekonomi Bakanlığı Girişimcilik Genel Müdürlüğü ile Türkiye’deki KOSGEB) Şubat 2012’de, Ankara’da İşbirliği Protokolü imzaladılar. Söz konusu belgeler Belaruslu ve Türk iş adamlarına, daha yakından bir işbirliği kurma imkanı sunmaktadır.

Belarus pazarı Türk işletmelerine açıktır ve biz de Belarus’taki yatırım ortamını geliştirmek için elimizden geleni yapmaktayız. Türk şirketlerinin Belarus’ta inşaat ve telekomünikasyon alanlarındaki katılımıyla gerçekleştirilen son yatırım projeleri de daha büyük başarılarla imza atabileceğimizi kanıtlar niteliktedir. Gelecekteki yatırım potansiyelini keşfetmeliyiz.

ORSAM: Hangi Türk şirketleri Belarus ekonomisine yatırımda bulunuyorlar? Ve aynı şekilde hangi Belarus şirketlerinin Türkiye ekonomisinde yatırımları bulunmakta? Ortak projeler mevcut mudur?

Valery Kolesnik: Belarus ekonomisine olan Türk yatırımı olumlu dinamikler de göster-

mektedir. Toplam yatırım tutarı 30 milyon doları //300% aşmış durumda. 2007 yılında Belarus’taki Türk yatırımının sadece 1,5 milyon dolar olduğunu hesaba katarsak buna değdiğini görüyoruz. Bu alandaki olumlu gelişmelere bakacak olursak, şu yatırım projelerinden bahsedebilirim: “Emsaş” adındaki Türk şirketi tarafından, Minsk’in merkezinde yer alan Oktyabrsky Hotel’inin 5 yıldızlı President Hotel olarak yeniden inşası, “De Tekstil” adlı Türk şirketi tarafından “Kamvol” şirketinin temellerinin atılması, doğa dostu hijyenik ürünler üretmek için “Mogilev” serbest ekonomik bölgesinde “BelEmsa” şirketinin kurulması, TAYSAD şirketlerinin adım adım, Mogilev şehrinin sınaî temelini oluşturan otomobillerin yedek parça üretim işine girmesi. Türk şirketi olan TDRM tarafından Belarus’un güneyine inşa edilen nehir limanı projesinin de başarılı olması bekleniyor.

Genel anlamda, Doing Business’in Belarus’a yönelik verilerine baktığımızda görüyoruz ki, 183 ülke arasında ülkemiz 96. sırada yer almaktadır (22 sıra atlayarak) ve 2012 yılında ise bu sıralamada 69. olmamız bekleniyor (Türkiye’nin ise 73’ten 71. sıraya yükselmesi beklenmekte).

Belarus da Sovyetler zamanında edinmiş olduğu muazzam sınaî ve insani deneyimi kullanarak Türkiye’deki pazarlara daha aktif bir şekilde girmeyi planlıyor. Ülkemizin petrokimya sektörünün çıkarlarını temsil eden BELNEFTEKHIM şirketinin birkaç yıl önceki kaydından bahsettğimizde bunun değeri de anlaşılmaktadır. Minsk Tractor Works (MTZ) de, Türk ortaklarla birlikte Tokat’ın sanayi altyapısında bir montaj fabrikası kurmak için fizibilite araştırması yapmaktadır. Minsk Otomobil Tesisi (MAZ) de, burada Belarus markasıyla ağır kamyon ve başka tür makineler üretmek için Türk şirketleriyle daha yakın bir işbirliğine gitme konusunda istekliler.

ORSAM: Sayın Büyükelçi değerli fikirlerinizi bizimle paylaştığınız için çok teşekkür ederiz.

Büyükelçi Valery KOLESNIK'in Özgeçmişi

17 Temmuz 1965'te Belarus Cumhuriyeti'nin Grodno şehrinde doğdu. 1986 yılında Blagoveschensk Yüksek Askeri Komuta Akademisi'nden mezun oldu. 1994'te Askeri Diplomatik Akademisi'ni, 1995'te Silahsızlandırma alanındaki BM Burs Programı'nı bitirdi.

1986-1991: SSCB Silahlı Kuvvetleri Subayı

1991-1994: Moskova, Askeri Diplomatik Akademisi Öğrencisi

1995-1995: Üçüncü katip, Uluslararası Güvenlik ve Silahsızlanma Birimi, Belarus Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı

1995-1997: İkinci katip, Uluslararası Güvenlik ve Silahsızlanma Birimi, Belarus Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı

1997-1999: Başkatip, Uluslararası Güvenlik

ve Silahsızlanma Birimi, Belarus Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı

1999-2000: Müsteşar, Uluslararası Güvenlik ve Silah Denetim Birimi, Belarus Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı

2000-2004: Müşavir, Belarus Cumhuriyeti Brüksel Büyükelçiliği/Belarus Cumhuriyeti AB Diplomatik Görevi/ Belarus Cumhuriyeti NATO Diplomatik Görevi

2004-2006: Müşavir, Uluslararası Güvenlik ve Silah Denetim Birimi, Belarus Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı

2006-Eylül 2008: Misyon Şefi, Uluslararası Güvenlik ve Silah Denetim Birimi, Belarus Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı

Eylül 2008'den itibaren Belarus Cumhuriyeti'nin Olağanüstü ve Tam Yetkili Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçisi

Evli, bir kız çocuk babası

* Bu söyleşi 21 Şubat 2012 tarihinde ORSAM Başkanı Hasan Kanbolat tarafından gerçekleştirilmiştir.

**Prof. Dr. Tahira Allahyarova:
“Türkiye-Azerbaycan
Arasındaki Stratejik Dostluğa
Odaklanmalıyız”**

16 Mart 2012

Azerbaycan Stratejik Araştırmalar Merkezi Prof. Dr. Tahira Allahyarova, Türkiye-Azerbaycan ilişkilerini değerlendirdi. Allahyarova, ilişkilerinin geleceğine çok iyimser baktığını söyledi.

ORSAM: Tahira Allahyarova öncelikle kendiniz tanıtabilir misiniz?

Tahira Allahyarova: Ben Tahira Allahyarova. Felsefe profesörüyüm. Şu an Azerbaycan Cumhurbaşkanlığı'nda İç Politika Bölümü Müdürlüğü yapmaktayım. Strateji Araştırmalar Merkezi (SAM) 2007 yılında Cumhurbaşkanı'nın isteği üzerine kuruldu. Bu istek Azerbaycan devlet siyasetinin, petrol dışı sektörün entelektüel potansiyelini ön planda tutan bir geleceği hedeflediğini göstermektedir. SAM'da bu amaç için kurulmuştur. Kısa tarihimize rağmen önemli işler yaptık. Şu an Azerice ve İngilizce dört dergimiz yayınlanmaktadır. Ayrıca forumlar düzenliyoruz. Azerbaycan'daki düşünce kuruluşlarının

faydalanması için kitaplar hazırladık. Benim istediğim İslam ülkelerindeki tüm merkezlerin ortak bir strateji üretmeleridir. Türkiye'deki merkezler buna örnek olsun. Biz artık taklidin ötesine geçmeliyiz. Dünya globalleşiyor, ama bir yandan da sivilleşiyor. Başka güçlerin politikalarını değil kendi politikalarımızı ko-nulmayı istiyoruz.

ORSAM: Türkiye-Azerbaycan ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Tahira Allahyarova: Türkiye-Azerbaycan deyince meşhur deyimi tekrarlamamak olmaz: “Bir millet, iki devlet”. Halklar birbirine çok yakın. Geçmişten günümüze kadar olduğu gibi bugünden sonrada iki ülke arasında ancak dostluk ve kardeşlik ilişkisi temel alınacak. İki ülke arasındaki ilişkilere kötü bir gözle bakmak mümkün değil. İki ülke arasındaki münasebetleri ancak optimist bir bakışla değerlendirebilirim. Türkiye, sadece Azerbaycan için değil, İslam ülkeleri için devlet yönetimi ve demokrasi açısından büyük bir tecrübedir. Bunu sadece biz değil, Batı ülkeleri de söylemektedir. Azerbaycan'ın bağımsızlığının 20. yılını kutladık. Global çağın gereklerine uygun olarak Türkiye ile yakın stratejik ilişkiler geliştirmeliyiz.

ORSAM: Türkiye ile Azerbaycan arasında ikili ilişkilerin geliştirilmesi için neler yapılmalı?

Tahira Allahyarova: İkili ilişkiler daha iyi olacak. Ancak, zaten çok iyi. Elbette daha ileri taşınabilir. Devletlerde insanlar gibi. Bazı konularda anlaşmaya geç varılabilir. Geçmişte iki devlet arasında bazı istenmeyen şeyler oldu ki bazı üçüncü devletler bunu isteyebilirler. İki ülke arasında sorun yaşanmasından mutluluk duyacak güçler vardır. Bana göre mevcut duruma değil, ileri stratejik çalışmalara bakmalıyız. Gönül ister ki hiçbir zaman yanlış anlaşılma olmasın ve sorun yaşanma-

sın. Bunun sağlanması için stratejik noktalara bakılması, stratejik dostlukların sağlanması gerekiyor. Bunun için geleceğe ve stratejik dostluklara bakmak gerekmektedir. Türkiye-

Azerbaycan ilişkilerinin geleceğine çok iyimser bakıyorum.

**Bu söyleşi ORSAM Başkanı Hasan Kanbolat tarafından Mart 2012'de Bakü'de yapılmıştır.*

KKTC Bakü Temsilcisi Zeki Gazioğlu ile Söyleşi

23 Mart 2012

ORSAM: Öncelikle kendinizi tanıtır mısınız?

Zeki Gazioğlu: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Bakü Temsilcisiyim. 2006 yılında Bakü'de göreve başladım. Görev sürem 2012 Ağustos'ta bitiyor. 1954 yılında Kıbrıs'ta doğdum. Tahsilimi önce Fransa'da daha sonra Türkiye'de Ticari İlimler Akademisi'nde yaptım ve 1980 yılında Ekonomi bölümünden mezun oldum. Askerlik görevimi yaptıktan sonra Dışişleri Bakanlığı'nda 3. Katip olarak çalışmaya başladım. Yıllar itibariyle basamakları bir bir çıkararak müsteşarlık görevine kadar yükseldim. Brüksel'de görev yaptım. Kısa bir süre İstanbul'da Başkonsolosluk yaptım. Cenevre'de temsilcilik yaptım. Son görevim de Bakü'dedir.

ORSAM: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) Azerbaycan ile ilişkilerini nasıl görüyorsunuz?

Zeki Gazioğlu: Dışarıdan bakıldığında çok bir şey görünmüyor, ama anavatan

Türkiye'den sonra KKTC'nin en çok ilişkisi olduğu ülke Azerbaycan'dır. KKTC'den İngiltere gibi başka ülkelere daha çok gidiliyor olabilir. Ama, onlar şahsi ziyarettir. Son iki yıldır, her yıl karşılıklı 40 civarında resmi (rektörlerin görüşmesi, fuarların yapılması, üniversitelerde yapılan bazı toplantılara devlet kurumlarının temsilcilerinin katılması v.b.) ziyaret olmuştur. Az öncede söylediğim gibi bu Türkiye'den sonra en yüksek rakamdır. Son yıllarda KKTC'de yüksek öğrenim gören Azerbaycanlı öğrenci sayısı da hızla artmaktadır. 2006'da 65 olan öğrenci sayısı 2010'da 408, 2011'de ise 900 civarındadır. 2012 içinse tahminimiz 1500 sayısına ulaşmasıdır.

ORSAM: Azerbaycanlı öğrenciler genelde hangi bölümleri tercih etmektedir?

Zeki Gazioğlu: Yüzde 40 Turizm, yüzde 40 Uluslararası İlişkiler, geriye kalan yüzde 20'lik bölüm ise Bankacılık. Bilgisayar Mühendisliği, İktisat gibi değişik bölümlerde tercih edilmektedir.

ORSAM: Azerbaycanlılar turizm seyahatleri için KKTC'yi tercih ediyor. Bu konuda bilgi verebilir misiniz?

Zeki Gazioğlu: İlk defa 2011 yılında iki özel şirket haftada birer uçuş olmak üzere, 2011 Haziran ayının sonundan Eylül ayının başına kadar 22 uçuş gerçekleştirdiler. 4000 civarında Azerbaycanlı turist ilk defa KKTC'ye gitmiş oldu. Bu 4000 rakamına ilaveten 3000 civarında farklı yöntemle gelen turist var. KKTC'ye 2010 yılında 2480 olan Azerbaycanlı girişi, 2011 yılında 7608'e yükselmiştir. Bu yüzde 200'ün üzerinde bir artış demektir. 2012 yılında da özel firmalar uçuşları tekrar başlatmak için çalışmalar yapıyor. Biz yolu gösterdik. Uygun insanlarla uygun şirketleri tanıştırdık ve bu uçuşlar başladı. Bu artık özel sektörün işidir. Karlı gördükçe yapmaya devam edeceklerdir.

ORSAM: Azerbaycanlıların KKTC’de yatırımları var mı? Ticaret hacmi bulunuyor mu?

Zeki Gazioğlu: Bilindiği üzere Azerbaycan’da sermaye birikimi yavaş yavaş başlıyor. Hatırı sayılır seviyedeki Azerbaycanlı işadamlarından KKTC’ye yoğun ilgi bulunuyor. Ancak henüz araştırma safhasındalar. Küçük çaplı, bireysel yatırımlar ise başlamıştır.

ORSAM: Sözkonusu Azerbaycan yatırımları hangi alanlarda yapılıyor?

Zeki Gazioğlu: Otel işletmeciliği, restaurant, gençler için oyun alanları örnek verilebilir. İki ülke arasındaki mesafenin uzak olması ticari ilişkileri olumsuz etkileyen bir faktördür. Ayrıca, Azerbaycan’ın dışarıya sattığı doğalgaz ve petrol gibi ürünleri biz Türkiye’den almaktayız. Dolayısıyla Azerbaycan’dan alacak pek bir şey bulunmuyor. Satış açısından bakacak olursak bugüne kadar KKTC olarak pek bir şey sattığımız söylenemez. Zaten belirli pazarlarımız var. Onları kaybetmemek için KKTC daha ziyade Avrupa Birliği’ni tercih etmektedir.

ORSAM: Peki, KKTC’li yatırımcıların Azerbaycan’da girişimleri var mı? Öğrenci ya da işadamı olarak Azerbaycan’da KKTC vatandaşları var mı?

Zeki Gazioğlu: Zeki Gazioğlu: Geçtiğimiz yıllarda 8 KKTC’li öğrenci Azerbaycan’da okumaktaydı. 4 öğrencimiz mezun oldu. Bazıları bu yıl mezun olacak. Bu öğrencilerin hepsi müzik alanında eğitim almaktadır. İşadamı olarak, Azerbaycan’daki en iyi iş merkezlerinden biri olan Landmark binasının sahibi KKTC’li bir Türktür; Efruz Müdüroğlu. Kendisi daha önce Libya’da yatırım yapmaktaydı. İşlerinin bozulması ve paralarını alama-

manın üzerine, Libya’da büyük darbe aldıktan sonra Azerbaycan’da çalışmaya başlamıştır.

ORSAM: Son olarak, iki ülke arasındaki ilişkilerin nasıl gelişeceğini umuyorsunuz? Neler eksik? Neler yapılması lazım?

Zeki Gazioğlu: İlişkiler ne kadar iyi olsa bile insan tatmin olmuyor. İlişkilerin daha yüksek seviyeye taşınması her zaman mümkündür. Bunu bürokrasi ve devlet görevlileri seviyesinde düşünmemek lazım. Maalesef devlet işleri hantal gitmekte. Nerede iyi bir iş varsa orada özel sektörün işin içinde olduğunu görüyoruz. Azerbaycanlı işadamlarının KKTC’deki potansiyeli görüp Avrupa Birliği ülkelerinden bir adım önde gitmelerini ve bu fırsatı değerlendirmelerini umuyoruz. KKTC üstündeki izolasyonlar ilelebet kalmayacaktır. Kapılar açıldığı gün Avrupa’dan büyük miktarda yatırım gelecektir. Avrupalı şirketler geldiği zaman onlar finansmanları ve banka kredileriyle birlikte gelecekler. O zaman Azerbaycanlı kardeşlerimizin şansı kalmayacaktır. Onlar için en uygun zaman şimdidir. Bunu yakın zamanda görüp uygulamaya başlayacaklarını ümit ediyorum. KKTC’li işadamlarımızın da belirli alanlarda Azerbaycan’a gelip fuarlara katılığını görüyorum. Azerbaycan’dan giden öğrencilerin aileleri ziyarete geliyorlar. Hem ülkeyi hem de şartları beğenip Azerbaycan’da yaşamak isteyenler var. Çocuklarının yurtdışı kalmaması için Azerbaycan’dan ev alanlar var. Dolayısıyla mezun olan öğrenci sayısının artması iki ülke insanlarının karşılıklı olarak yakınlaşmasını sağlayacaktır. Zaten iki toplum arasında oluşmuş bir muhabbet vardır. Azerbaycan’da Kıbrıs Türklerine gösterilen sevgi ve saygı memnun edici düzeydedir. Bu yakınlaşmanın tüm alanlarda kendini göstereceğini ümit ediyorum.

**Bu söyleşi ORSAM Başkanı Hasan Kanbolat tarafından Mart 2012’de Bakü’de yapılmıştır.*

Information And Analytical Center Etnoglobus Merkezi Başkanı Gülnare İnanç ile Söyleşi

13 Nisan 2012

Kafkasya ve Ortadoğu'da etnik yapılar konusunda çalışmaları olan Gülnare İnanç, bu iki bölge halkının farklı etnik bilinçlere sahip olduğundan farklı saiklerle hareket ettiğini söylüyor. İnanç ile Azerbaycan-İsrail yakınlaşması, İran'ın durumu, Ortadoğu ve Arap Baharı üzerine konuştu.

ORSAM: Sayın Gülnare İnanç kendinizi tanıtır mısınız?

Gülnare İnanç: Bakü Devlet Üniversitesi'nin Filoloji Bölümü'nden mezunum. Ağırlıklı olarak, Çeçenistan, İnguşetya, Dağıstan, Gürcistan, İran ve İsrail üzerine çalıştım. Azerbaycan'ın İsrail lobisiyle ilişkileri ve İsrail lobisinin Azerbaycan'daki faaliyetleri hakkında da çalışmalarım var. Son dönemlerde Kuzey Kafkasya, Kürt sorunu, Kürt düşüncesi ve Kürt psikolojisi hakkında çalışmaktayım. Irak'ta Kürt düşüncesinin aktifleşmesi, devletçi zihniyetin yükselmesi, Türkiye'de Kürt hareketinin güçlenmesi ve Azerbaycan'daki

azınlıklara ve Kuzey Kafkasya'daki azınlıkların ayrımcı düşüncelerine nasıl yansiyebileceği konusunda çalışıyorum. 2008'de kendi bütçemle bir merkez (Information and Analytical Center "Etnoglobus") açtım. Bu merkezi açma amacım özellikle milli azınlıkların kendisini tanıtmalarını ve etnik grupların birbirini tanımasını sağlamaktır. Birbirlerini tanıdıkça düşman olmamaları gerektiğini anlamalarını ve çok fazla ortak noktaları olduklarını göstermeyi arzuladık. Sitemizde Türkoloji bölümünde etnik konular her boyutuyla mevcut; etnik medeniyet, etnografya, dil. Üzerinde en çok durduğumuz konu etnik konuların devletlerarasında ve dış güçler tarafından kullanılmasıdır.

ORSAM: Son dönemde basında Azerbaycan ve İsrail arasında yakınlaşma haberleri çıkmaktadır. Bu yakınlaşmayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gülnare İnanç: Azerbaycan ve İsrail arasındaki ilişkiler bugün başlamamıştır. İsrail, Azerbaycan'ı tanıyan ilk devletlerden biridir. Azerbaycan, İsrail için önemli aktör ve İsrail uzun dönemde Azerbaycan nüfusunun Ortadoğu ve Kafkasya'da artması üzerine çalışır. Burada birkaç maksat vardır. Özellikle Kafkaslarda Azerbaycan hem ekonomi bakımından hem İsrail şirketlerinin sayısı açısından farklılık arz eder. Çünkü Türkiye bölgede güçlü bir devlettir. Azerbaycan'la rekabet halinde değildir. Sadece Türkiye'nin yapamayacağı konularda, Azerbaycan'ın gündeme getirip bunu yapabileceği düşüncesi vardır. Azerbaycan'ın İsrail'den silah alması yıllardır devam eden bir durumdur. Çünkü Azerbaycan savaştan bir ülke. İsrail'le son dönemlerde oluşan yakınlaşma Azerbaycan'ın kuruluşundan beri devam eden İsrail ilişkilerinin devamıdır. Avigdor Leiberman'ın İsrail'de iktidara gelmesinden sonra, İsrail'in Orta Asya ve Kafkasya siyaseti, Azerbaycan'la bağlıdır. Bu siyasette önemli yer Azerbaycan'ın İran'la olan komşu-

luğudur. Öte yandan Haydar Aliyev 1992'de iktidara geldiğinde ilk olarak Azerbaycan-Yahudi birlikteliğinin gücüne dayandı. Onların vasıtasıyla Bakü-Ceyhan ham petrol boru hattını getirebildi. Bu bir gerçektir ki Bakü-Ceyhan, İsrail lobisinin desteğiyle yapıldı. Yahudi lobisinin desteğini almak, Azerbaycan'ın bir devlet olarak ayakta kalabilmesi için şarttı. Çünkü Yahudi lobisi Bakü-Ceyhan'dan önce Karabağ konusunda birçok gelişmeler sağladı. Knesset'te Ermeni soykırımının tanınmaması, Yahudi lobisinin etkisiyle oldu. Bilindiği gibi İsrail Türkiye'yle Ermeni soykırımı konusunda çok ters davrandı. Ama Azerbaycan'a bunu yapmadı. Çünkü İsrail Azerbaycan'la ilişkileri bozmak niyetinde değil. Leiberman yardımcıları vasıtasıyla "Biz soykırımı tanımayacağız" demiştir. Hatta Fransa'da soykırım meselesi ortadayken, Leiberman, Azerbaycan için soykırımı tanımayacaklarını açıkladı. Bu durum Azerbaycan-İsrail lobisi münasebetlerinin neticesidir. Bu münasebetler olmasaydı İsraililer Ermeni soykırımını tanıyabilirlerdi. Hatta bir daha gündeme gelmemesi konusunda Knesset karar aldı.

ORSAM: Peki, Arap baharıyla başlayan Ortadoğu değişimlerini nasıl görüyorsunuz?

Gülnare İnanç: Azerbaycan'ın, Ortadoğu'dan farklı bir yapısı var. Arap Dünyası'nda daha çok İslami şuur var. İnsanlar "Allahu Ekber" diye gidiyor. Orada etnik şuur güçlü değil. Ama Azerbaycan'da milli şuur ağır basıyor. Diğer bir konu az önce bahsettiğim lobiyle münasebetlerin rolüdür. Dünyayı geliştiren güçler var. Azerbaycan'ın ikinci bir hükümeti getirecek güç yoktur. Muhalefet bir iktidara sahip değil. Yeni bir muhalefetin getirilmesi de mümkün değil, yani İslami bir hareket yok. Muhalefet yaratmak izin güce ihtiyaç var. Azerbaycan hakkında şimdi bir sosyal patlama yok. Diğer bir sebep ise tüm aksaklıklara, yolsuzluklara rağmen Azerbaycan'da sosyal

bir gelişim yaşanmaktadır. Bunu görmezden gelmek mümkün değil. 1990'lı yıllarda yaşananları da halk unutmuş değil. Biz sokaklarda aç olmanın ne olduğunu biliyoruz. Bu yüzden insanlar bu düzenin daha iyi olduğunu düşünüyor.

Azeriler sakin yaşamak istiyor ve bu yüzden Ortadoğu'da yaşananların Azerbaycan'da olması vatandaşlar kolay kolay istemez. Quba vilayetinde yaşanan olayları gördünüz. Quba hadiselerine bir hafta sonra bakmak lazım. Çünkü Quba çok hassas bir bölgedir. 2012 Ekiminden bugüne kaç ay geçti? Neden bir şey olmadı? Quba, Azerbaycan'ın kuzeyindeki etnik grupların yaşadığı bir bölgedir. Rusya'dan adamlar geldiği söyleniyor. Kim onlar? Quba'da radikal İslamcı tarikatçıların merkezleri var. Bunların asıl yeri Dağıstan'dadır. Eğer Quba'da yaşananlar dikkate alınırsa, bunları bir inkılabın başlangıcı olarak nitelendirmek mümkün değil. Dış güçler bir yoklama yapıyor, bölgede durum ne olacak diye. Bunun büyütülebileceğini düşündüler. Bundan evvel İran-Azerbaycan ilişkilerinde çok ciddi bir sürtüşme oldu. İran yine de Azerbaycan kamuoyunun düşüncesini öğrendi. Hepsinde izini bıraktı. Hindistan'da da Tayland'da da Azerbaycan'da da: "Bakın bunu ben yaptım" dedi. Ama İran devleti öyle bir devlettir ki, yapacağı bir hareketi belli etsin. Ben İran'ın yapacağı bir hareketi belli edeceğini sanmıyorum. Azerbaycan'da İsrail, Amerika, Türkiye ve Rusya'nın buna nasıl tepki göstereceğini bilmek istediler. Çünkü İran öyle bir devlet ki savaştan korkmaz. Savaş olursa İslam yönetiminin devleti birleştirebileceğini düşünüyor. İran şuurunun içerisinde Azerbaycan şuurunu kaybolacak ve İran'daki Azeriler de devletini koruyacaktır. İran bu savaşı istemekte, ama İsrail korkuyor. İsrail, Amerikasız İran'ın üstüne gidebilecek bir güçte değil. İran "Azerbaycan'dan başlayabilir miyim?" diye nabız yokladı. Azerbaycan sakin kaldı ve hiçbir reaksiyon vermedi. Burada bir nokta daha var.

Rusya'nın dolaylı olarak İran'ı yönlendirmesi söz konusu. Rusya Suriye'yi de İran'ı da bırakmak istemiyor. Eğer İran'da bir savaş başlarsa, Suriye üzerindeki dikkatler dağılacak. Şu an dikkatleri Suriye üzerinden çekmek çok önemli. Ama ben ABD'nin İran'ı vurabileceğini düşünmüyorum. Şimon Peres'in ziyareti öncesi Amerika tüm gemilerini Fars körfezinden çıkardı. Eğer İsrail düşünmeden İran'a bir füze atsaydı, Amerika "Ben bu olayın içinde

yokum" diyecekti. Çünkü ABD karışmak istemiyor. Eğer orada o gemiler dursaydı, İsrail'in müttefiki olarak karışmak zorunda kalacaktı. Ama hemen çekildi. İsrail, tek başına İran'ın üstüne gidebilecek güçte değil.

ORSAM: Teşekkür ederiz.

**Bu söyleşi ORSAM Başkanı Hasan Kanbolat tarafından Mart 2012'de Bakü'de yapılmıştır.*

Uluslararası Antalya Üniversitesinin Rektörü Prof. Dr. Cihat Göktepe ile Söyleşi

28 Haziran 2012

ORSAM: Sayın hocam Uluslararası Antalya Üniversitesi'nin eğitim felsefesinden kısaca bahsedebilir misiniz?

Cihat Göktepe: Uluslararası Antalya Üniversitesi çağın ihtiyaçlarını dikkate alarak hem Türkiye'de hem de dünyada etkili olabilecek nitelikli öğrenci yetiştirmeyi hedefleyen, gerek Türk akademiyasına gerekse dünya akademiyasına katkıda bulunmayı arzulayan, çok kültürlü ve çok renkli bir ortamda İngilizce'nin tabii olarak konuşulduğu bir kampüs ortamı yaratmaya çalışan ve bu sayede ilim âlemine kaliteli bir katkı sunmayı kendisine hedef edinmiş ve eğitim-öğretim hayatına 2012-2013 yılında başlayacak olan bir üniversitedir.

ORSAM: Hocam, Türkiye'nin malumunuz olduğu üzere son 10 yıldır içeride ve dışarıda yaşamakta olduğu bir dönüşüm süreci var. Uluslararası Antalya Üniversitesi ile bu dönüşümü nasıl ilişkilendirebiliriz? Yeni Türkiye ve yeni üniversiteler tarzı bir anlayıştan bahsedebilir miyiz? Uluslararası

sı Antalya Üniversitesi sizce bu anlayışın neresinde duruyor?

Cihat Göktepe: UAÜ yeni Türkiye'nin yeni kodları ile örtüşen bir yapıda kurgulandı. Öğrencisiyle, öğretim üyesiyle ve metodolojik yenilikleriyle UAÜ yeni Türkiye'nin ihtiyaçlarını karşılayabilecek eğitilmiş insan yetiştirmeyi hedeflemektedir. UAÜ yeni Türkiye'nin dış politikasına, ekonomisine, uluslararası ticaretine katkı sağlayabilecek bir tarzda kendisini yapılandırdı. Bu çerçevede yeni Türkiye'nin kodları ile örtüşen yeni bir üniversite formatı ile şekillendirildi. Bu bağlamda da uluslararası öğrencisi, uluslararası öğretim üyesi profili ve uluslararası ortak projeleri merkeze çekme anlayışıyla yoluna devam edecek. Bu manada örneğin Uluslararası İlişkiler bölümünü sadece normal bir eğitim-öğretim yapan bir bölümden ziyade hem bu işi yapan hem de dünyadaki trendlere paralel olarak düşünce kuruluşu formatında kurguluyoruz. Bununla ilgili çalışmalarımız devam ediyor.

ORSAM: Hocam, Uluslararası Antalya Üniversitesini bir butik üniversite olarak tanımlamak sizce doğru mudur? Siz bu butik üniversite anlayışını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Cihat Göktepe: Bizim butikten anladığımız hem tematik hem de yatay büyümeyi önemsemeyen, kaliteyi merkeze çeken, kendi içinde bir standardı olan bilinçli bir tercihle derinlemesine ilerlemeyi hesaplayan bir üniversite formatıdır. Bu devrin üniversitelerinin bu yapıyla gidebileceği fikrinden yola çıkarak böyle bir tanımlamayı kendimiz için uygun ve doğru bir tanım olarak kabul ediyoruz.

ORSAM: Yani yataylamasına değil derinlemesine bir büyümeyi hedefliyorsunuz?

Cihat Göktepe: Derinleme ve dikey büyümeyi merkeze çeken, kaliteyi merkeze çeken, ce-

miyetten ziyade keyfiyeti merkeze alan bir anlayışla bu tanımlama bizim için doğrudur diyoruz. Orta ve uzun vadede maksimum 5000 kişilik bir kampüste eğitim-öğretim standardından taviz vermeden yola devam edecek bir anlayışı benimsedik.

ORSAM: Hocam, son yıllarda gözlemlediğimiz diğer bir olgu da devlet üniversiteleri ve vakıf üniversitelerinin sayısında büyük bir artış olduğudur. Öncelikle bu süreci nasıl yorumluyorsunuz? UAÜ'ni son zamanlarda açılan diğer üniversitelerden farklı kılan faktörler sizce nelerdir?

Cihat Göktepe: Türkiye'de üniversite açılması Türkiye'nin lehinedir. Ben işin o tarafındayım. Yani açılın açılmasın tartışmasında açılmasından yanayım. Çünkü Türkiye'nin hala eğitim-öğretimde alması gereken mesafeler olduğunu düşünüyoruz ve uluslararası gelişmiş ülkelerin istatistiklerinde işte nüfus ve üniversite sayılarına baktığımız zaman Türkiye'de hala gidilebilecek yol olduğunu düşünüyoruz. Ancak burada tabii sayısal büyümeden ziyade içinin iyi doldurulması, öğrenci memnuniyetinin olması, bilim dünyasına reel değer olarak katkıda bulunması ve uluslararası ilişkilerinin de sağlam zemine oturtulmasını önemsiyoruz. Biz bu manada ilk kuruluşundan itibaren üniversitemizi dış dünyaya açık, dış dünyayla yakın işbirliği ve ilişki içerisinde olan ve dış dünyadaki gelişmeleri yakın takip eden bir yapıda kurguladık. Bunun delilleri olarak uluslararası öğrenci oranımız Türkiye'de en yüksek olup %23 civarındadır. Türkiye'de yabancı öğrenci oranı ortalama %1, şu anda en yüksek öğrencisi olan üniversite %9, ancak biz ilk kuruluş yılımız itibarıyla %23 ile başlıyoruz. Dolayısıyla bu bile başlı başına üzerinde durulması gereken bir husustur. Yani kısacası her 4 öğrencimizden 1'inin yurt dışından geldiği dikkate alınırsa bu yüksek bir orandır. Öğrencilerimiz eğitimlerini çok kültürlü bir ortamda alırken sosyal ve

kültürel manada da kendilerini 4-5 yıllık bir süre içinde oldukça geliştirmiş olacaklardır.

ORSAM: Hocam, üniversitenin Antalya şehrinde kuruluyor olmasının üniversiteye getireceği avantajlar ne olabilir?

Cihat Göktepe: Antalya kendi özelinde bir marka, turizmde bir marka, tarımda bir marka ticarete de önemli değeri olan bir şehirdir. Biz Antalya'yı da eğitim alanında özel bir marka haline getirmeye çabalayacağız. Bu çerçevede de Antalya'da kurulmuş olmamız bizim için başlı başına bir avantajdır diye düşünüyoruz. Özellikle uluslararası arenadan gelecek öğrencilerin tabii olarak Antalya'yı tercih etmesi makuldür ve mantıklıdır. Bu bizim lehimize diye düşünüyoruz. Antalya'nın çok renkli olmasının ve çok farklı ulustan insanın bir arada yaşıyor olmasının üniversitemizin lehine olduğunu ve bu durumun sosyolojik manada öğrencilerimize rahatlatıcı bir ortam sunacağını düşünüyoruz.

ORSAM: Hocam, Antalya'nın kendi ikliminden kaynaklanan faktörlerin ve ulaşım açısından dünyaya açık bir şehir olmasının üniversitenin cazibesini arttıracaklarını iddia edebilir miyiz?

Cihat Göktepe: Elbette ulaşım imkanlarının kolay oluşu, iklimin müsait oluşu öğrenciyi cezbeden hususlardır. Öğrenciler bu faktörleri de tercih yaparken dikkate alacaklardır.

ORSAM: Hocam, peki üniversitemizin akademik yapısından genel hatlarıyla bahsedebilir misiniz? Yapılanmaya ve akademik kadroya ilişkin neler söylemek istersiniz?

Cihat Göktepe: Üniversitemiz bu yıl itibarıyla 4 ayrı fakülte ve 9 bölümlerle eğitim-öğretim hayatına başlayacak. Mühendislik fakültemiz içinde 4 ayrı bölüm var: Elektrik-elektronik

mühendisliği, Bilgisayar Mühendisliği, Endüstri Mühendisliği ve İnşaat Mühendisliği. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültemizde 3 bölüm var: Ekonomi, İşletme, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler. Hukuk Fakültesi ve Turizm Fakültesi de diğer fakültelerimiz. Akademisyen profiline baktığımız zaman şu an itibarıyla yaklaşık 30 civarında bir akademisyenimiz var. Bunların %80'ni ihtisasını yurt dışındaki kaliteli üniversitelerde diğerleri de Türkiye'nin fevkalade kendini ispat etmiş nitelikli marka değeri olan üniversitelerinde yaptılar. Bununla birlikte akademisyenlerimizin yaş ortalaması son derece dinamik ve genç. Üretken bir yaş grubunu tercih ettik. Bununla birlikte İngilizce okutmanlarımıza baktığımız zaman bunların yaklaşık %60'nın ana dilinin İngilizce olduğunu görüyoruz. Bu çerçevede ABD'deki Wisconsin Üniversite ile yaptığımız anlaşma gereği en nitelikli İngilizce hocalarını kadrolarımıza dahil ettik.

ORSAM: Hocam, biliyoruz ki açılmakta olan birçok yeni üniversite Hukuk Fakültesi açmak için YÖK'e başvuruyor ve bunların çoğunun başvuruları reddediliyor. UAÜ bu yöndeki başvurusunda başarılı oldu. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Cihat Göktepe: Vallahi ben çeşitli vesilelerle bunu sorduğum zaman bana verilen cevap manidardı. 'İyi, kaliteli ve nitelikli bir ekiple işe başladınız, dolayısıyla bizde bunu gayet pozitif gördük ve olumlu kanaat belirttik' şeklinde bize geri dönüşler oldu. Türkiye'de ender olan bir şey oldu ve kendi vakıf üniversitemizde dinamik bir ekiple Hukuk fakültemizi kurduk. Hocalarımız kendi alanlarında kalitelerini bizzat göstermiş arkadaşlar ve Hukuk fakültemiz eğitim dili %30 İngilizce %70 Türkçe olarak eğitim-öğretime başlayacak. Türkiye'de Hukuk fakültelerine olan teveccühü biliyoruz ve biz öğrencilerimizin en kaliteli bir şekilde mezun olmalarını önemsiyoruz.

ORSAM: Hukuk fakültesinin toplamda kaç öğrencisi olacak?

Cihat Göktepe: Hukuk fakültesine 100 öğrenci alacağız. Bunlar tabiatıyla tam burslu, %50 burslu, % 25 ve ücretli olmak üzere 4 ayrı kategoride olacaklar.

ORSAM: Yabancı dilde eğitime nasıl bakıyorsunuz?

Cihat Göktepe: Yabancı dilde eğitim ilk planda itici gelse de dünyadaki trend ve şartlar bizi bu şekilde bu davranmaya sevk etti. Uluslararası olmanın gereği, Antalya'da olmanın gereği ve dünya ile entegrasyonun gereği olarak İngilizce eğitimin öğrencilerimiz açısından faydalı olacağına karar verdik. Türkiye'de maalesef İngilizce eğitime karşı bir fobi oluştuğunu da biliyoruz. Bizim hedeflerimizden birisi de bu İngilizce fobisini yenmek. Bu amaçla Amerika'daki Wisconsin Üniversitesinin dil bölümü ile anlaşma imzaladık. Bu çerçevede nitelikli hocaları temin ettik. Artı metot meselesiyle ilgili yeni stratejiler yetiştirdik. NLP metodu dahil olmak üzere yepyeni tekniklerle hocalarımızı eğiterek, öğrencilerimizi bu işe hazırlayarak, İngilizcenin maksimum düzeyde gerek günlük hayatta gerek akademik hayatta verimli bir şekilde öğrenilmesi için özel çalışmalarımız oldu. Okuma salonları, yazma salonları, sinema salonları ve online editing dediğimiz sistemle öğrencilerimizi 24 saat destekleyerek onların motive olmalarını sağlayacağız.

ORSAM: Bölüme geçtikten sonra da tahmin ediyorum ki İngilizce eğitim devam edecek.

Cihat Göktepe: Bölüme geçtikten sonra da minimum 2 yıl boyunca akademik İngilizce düzeyinde dersler devam edecek. Bu bağlamda farklı akademik disiplinlerde uzmanlaşmış İngilizce hocalarını seçtik. Bunu çok önemsiyoruz.

ORSAM: Hocam, üniversitenize ait bir öğrenci politikası var mı? Öğrenci seçiminde dikkat ettiğiniz hususlar nelerdir?

Cihat Göktepe: Biz gerçekten nitelikli ve başarıya susamış gençlerin burada olmasını istiyoruz. Dünyaya açık insan profili oluşturmak amacıyla yola çıktık. Nitelikli hocalarımızın karşısında nitelikli bir talebe topluluğu olursa paydaşların frekans uyumu olur düşünce-sindeyiz. Bu gerek üniversitemizin başarısı gerekse de Türk akademiyasına üretken insan yetiştirme noktasında önemsedığımız bir hedeftir.

ORSAM: Hocam, burslar hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Cihat Göktepe: Burslarımız başarıya endeksli olup merkezi sınav sonuçlarına göre tam, yarım ve %25 burs şeklindedir. Tam burs alan öğrenciler bize ücret ödemeyeceği gibi yurtlarda da ücretsiz konaklayabilecek, derecesine göre 2000'den 750 TL'ye kadar bizden aylık harçlık alabileceklerdir. %50 burs durumunda öğrenim ücretinin yarısı tahsil edilecektir. Ayrıca başlangıçta paralı kayıt olan öğrencilerimiz gösterecekleri başarı oranında burslu öğrenci kategorisine geçebileceklerdir.

ORSAM: Hocam, öyle anlıyorum ki öğrencilerimize gereken bütün kolaylıklar gösterebileceksiniz.

Cihat Göktepe: Elbette, artı burs kesilme olmayacaktır, artı öğrenci farklı kategoride girse bile sene içinde 1. sınıftan itibaren tutturacağı not ortalamasına göre bursun miktarı daha yukarılara çıkabilecektir.

ORSAM: Hocam, yabancı öğrencileri alırken hangi kriterlere bakacaksınız?

Cihat Göktepe: Şu ana kadar 25 ülkeye gidildi ve bize 5000 civarında bir müracaat var.

Bunların içinden toplam 122 yabancı öğrenci alacağız. Bu konuda en temel kriter bu öğrencilerin kendi ülkelerindeki ulusal sınavlarda gösterecekleri performanstır. Bununla birlikte biz bu öğrencileri aralarında mukayese edecek ve gerekiyorsa sınavlara tabi tutacağız. Bunların içinden en iyilerini ve en kaliteliilerini seçmeye çalışacağız.

Hocam, şu ana kadar üniversitenin genel felsefesi ile ilgili sorular sorduk. Söyleşi bitirmeden önce özel bir soru sormak istiyorum size. Sizi yeni açılmakta olan böyle bir üniversiteye getiren sebepler nelerdir?

Cihat Göktepe: Evet, bizi buraya getiren faktörlere bakacak olursak birincisi bu üniversitenin vizyonu ve misyonu bizi etkiledi. Yepyeni bir üniversite ve Antalya'da kuruluyor. Bu işin Antalya'da fevkalade verimli ve başarılı olacağına inanarak yola çıktık ve kanaatimizi bu yönde kullandık. Daha önce 5 yıl çalıştığımız üniversiteden ayrılarak Uluslararası Antalya Üniversitesi'ne geldik. Hedefimiz bugüne kadar edindiğimiz birikimimizi ve tecrübemizi buraya aktarmak. Ana gayemiz bir vakıf üniversitesi nasıl daha verimli yapılabilir, nasıl daha iyi çalışabilir ve nasıl daha huzurlu olabilir. Bu düşüncelerle yola çıkarak Antalya'da Aralık 2011 itibarıyla göreve başlamış bulunuyoruz.

Hocam son olarak söylemek istedikleriniz nelerdir?

Cihat Göktepe: 398'i Türkiye'den 122'si de yurt dışından olmak üzere toplam 520 öğrenci ile eğitim-öğretime 2012-2013 yılında başlıyoruz. Bu kontenjan sayımız YÖK'ten onaylandı ve ÖSYM'nin kataloguna böylelikle girmiş oldu. Biz gerçekten hem Türkiye'nin hem de dünyanın başarılı ve dinamik gençlerini bekliyoruz. Zira biz dinamik ve üretken bir kadro ile yola çıktık. Kadromuz gerçekten dünyanın en iyi üniversitelerinden mezun ve dünyada-

ki en son gelişmelerin bizzat içinde. Burada güzel işlere imza atacaklarına inanıyoruz. Biz öğrenci ve öğretim üyelerimiz arasındaki diyalogumuzu çok önemsiyoruz. Öğretim üyelerimiz gerek öğrenim gerekse de mezuniyet süreçlerinde öğrencilerimizle yakın temasta olacaklar ve onlara devamlı surette rehberlik yapacaklardır. Öğrencilerimizin kariyer planlamalarına katkı sağlayacaklardır. Kurumsal organizasyonumuzu bu çerçevede şekillendirdik. Hocalarımız ve öğrencilerimiz arasındaki ulaşılabilirliği sağlamak adına gereken ortamı yaratıyoruz. Öğrencilerimize konaklama açısından da yardımcı oluyoruz ve bu yıl itibarıyla kampüste bir yurdumuz olacak. Yaklaşık 180 kişilik bir yurdumuz da şehirde olacak. Toplam 280 öğrenciye şimdiden yurt imkanı sağlamış durumdayız. Antalya'da açılan birinci vakıf üniversitesi olmamız itibarıyla bu teşebbüse katkı sunan insanları takdirle değerlendiriyorum. Bizden sonra Antalya'da yeni üniversiteler açılacağına inanıyoruz ve bunun olmasını arzu ediyoruz. Sonuç itibarıyla hem Antalya'nın hem de Türkiye'nin kazanmasını istiyoruz. Antalya'dan ve Türkiye'den dünya ilmine katkıda bulunmayı da fevkalade önemsiyoruz. Aslında burada yapılan işlerden birisi de beyin göçünü Antalya'ya çevirmektir. Zira

ekibimizin profiline baktığımız zaman bu insanlar bilinçli bir şekilde Antalya'yı ve bizim üniversitemizi tercih etmişlerdir.

Sayın Hocam değerli vaktinizi ayırdığınız için teşekkür ediyoruz. Biz de ORSAM olarak yeni kurulmakta olan üniversitenize sonsuz başarılar diliyoruz.

Cihat Göktepe: Biz de bu vesile ile ORSAM'a ve ekibine çok teşekkür ediyoruz. İnşallah çalışmalarınız başarıyla devam eder. Biz de ORSAM tarzı hizmet veren düşünce kuruluşlarıyla işbirliği yapmak istiyoruz. Çünkü az önce bahsettiğimiz gibi Uluslararası İlişkiler bölümümüzü kısmen düşünce kuruluşlarına katkı sağlayacak ve bunlardan istifade edecek şekilde kurguluyoruz. Bu çerçevede ortak projelerde beraber olmayı umuyoruz. Nitekim güzel ürünler ve ihtiyacı karşılayacak yeni değerlendirmelerin ortaya çıkacağını düşünüyoruz. Bu vesile ile ORSAM ailesine tekrar teşekkür ediyoruz.

** Bu söyleşi 19 Haziran 2012 tarihinde Ortadoğu Analiz dergisi editörü Doç. Dr. Tarık Oğuzlu tarafından gerçekleştirilmiştir.*

Heidelberg Üniversitesi'nden Orsam'da Ziyaretçi Araştırmacı Magdalena Kirchner ile Söyleşi

13 Ağustos 2013

ORSAM: Öncelikle kendinizi tanıtır mısınız?

Magdalena Kirchner: Adım Magdalena Kirchner, Heidelberg Üniversitesi Siyaset Bilimi Enstitüsü'nde doktor adayıyım. Aynı üniversitede Tarih ve Siyaset Bilimi öğrenimi görmüştüm. Lisans ve yüksek lisans öğrenimlerim boyunca özellikle Ortadoğu'da siyasi şiddet ve çatışmalar, dış politika ve güvenlik politikaları konuları ile ilgiliydim. Devletler ve devlet dış aktörler arasında ortak düşmanlarına karşı kullandıkları terörist metotları içeren ittifakları incelediğim doktora projemde, terörizm araştırması ve dış politika analizi sorularını birleştirdim. Ek olarak Heidelberg Üniversitesi Uluslararası Çatışma Araştırmaları Enstitüsü "Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da Çatışmalar" Çalışma Grubunda araştırmacıyım. Ortadoğu haricinde genel olarak uluslararası güvenlik ile ilgiliyim, bu nedenle 2009'da uluslararası ilişkilerdeki son eğilimlerle ilgili çalıştaylar ve konferanslar düzenleyen genç akademisyenlerden oluşan interdisipliner çalışma gru-

bu olan Heidelberg Uluslararası Forumu'nu kurdum. Son olarak Alman Silahlı Kuvvetleri tarafından basılan "Güvenlik Politikası Okuyucusu" için editoryal gazeteci olarak görev yapıyorum.

ORSAM: Türkiye'de bulunma ve ORSAM'I tercih etme nedeniniz nedir?

Magdalena Kirchner: 2012'in ilk yarısında İsrail ve Ankara'da toplam 6 aylık bir dönem için kalarak, uzmanları ile söyleşiler yapmak, üniversite kütüphanelerini incelemek ve Ortadoğu çalışmaları alanında yeni bir akademik ve profesyonel çevre tanımak adına Heidelberg'den ayrıldım. ORSAM'ı Ortadoğu çalışmalarını yürütmesi ve araştırmalarında ve politika analizlerinde akademik bir yaklaşım benimsemesi dolayısıyla tercih ettim.

ORSAM: İsrail'deki deneyimleriniz konusunda neler söylemek istersiniz? Türkiye-İsrail ilişkilerinin mevcut durumunu yabancı bir araştırmacı olarak nasıl görüyorsunuz?

Magdalena Kirchner: İlk soruya cevap vermek için akademik deneyimim ve kişisel gözlemlerimi birbirinden ayırmam gerekiyor. Çalışmalarım için İsrail, özellikle de Moshe Dayan Ortadoğu ve Kuzey Afrika Araştırmaları Merkezi uzmanlık, ilgi ve kaynak açısından mükemmele yakın bir araştırma çevresiydi. Almanya'da Ortadoğu çalışmaları hala siyaset bilimi altında küçük bir araştırma alanı olarak bulunuyor, bu nedenle birçok derse, tartışmalara katılma ve tanınmış uzman ve araştırmacılarla sohbet etme şansını buldum. Özellikle İsrail'i oldukça homojen olarak gören Alman bakış açısıyla, İsrail ve Filistin'in tüm bölümlerini tanımak şansı elde etmekle kalmayıp, aynı zamanda İsrail toplumunun farklılıkları ve dinamiklerini de öğrenebildim.

Türkiye-İsrail ilişkileri konusundaki algım belirsizlikler içeriyor. Stratejik bir perspektiften

bakıldığında her iki taraf da özellikle çalkantılı dönemlerde birbirini müttefik olarak görüyor. Türkiye ve İsrail ancak işbirliği içinde olurlarsa kazançlı çıkacakları birçok çıkar ve endişeyi paylaşıyor. Örneğin ben ikili akademik ilişkilerin hala sıcak ve üretken durumda olduğunu ve İsrail ziyaretlerimin Türkiye'deki sohbetlerimi olumsuz etkilemediğini gördüm. Yine mevcut tansiyonu yüzeysel olarak ve sadece basit siyasi olaylara bağlı olarak niteleyerek küçümsemek istemiyorum. Soğuk Savaşın bitişi hem İsrail'e hem Türkiye'ye bölgesel konumlarını yükseltme ve şu anda gördüğümüz stratejik, ekonomik ve siyasi rekabet için zemin hazırlamalarının önünü açtı. Dahası son olaylar nedeniyle sosyal ilişkiler kötüleşti ve uzlaşma yerine mevcut durumun bekası için ısrar yönünde bir içsel baskı bulunuyor. Bana göre kriz İsrail'in Mavi Marmara özüyle değil, bölgesel ortak çıkarların yeniden keşfiyle sona erebilir.

ORSAM: Türkiye'de Ortadoğu çalışmaları na uygulanan yaklaşımı Almanya'ya kıyasla nasıl buldunuz?

Magdalena Kirchner: Almanya ve Türkiye'de Ortadoğu çalışmalarının ortak yönü her ikisinde de Osmanlı İmparatorluğu'yla ilişkili olarak daha tarihsel bir yaklaşım uygulanmasıdır. (Türkiye'de Osmanlı'nın Alman İmparatorluğu ile olan iyi ilişkileri vurgulanır) Geleneksel olarak her iki akademik çevrede de kendini bölgesel olaylara üçüncü bir göz olarak bakmakta olduğuna ilişkin bir algı vardır. Fakat bu Orta Avrupalı Almanlar için Arap dünyasıyla yok denecek kadar az kültürel ya da tarihsel özellikler paylaşmaları nedeniyle doğal bir durum iken, benim fikrimde Türk akademisinin tam potansiyelini on yıllardır kullanmayı ihmal ettiği yönünde sınırlayıcı bir algı yarattı. Sadece son yıllarda, Türkiye'nin Ortadoğu'ya dönüşüne paralel olarak Türk akademisyenler komşu ülkelerde daha fazla araştırma yapma, dillerini öğrenme ve epis-

temolojik benzerliklerini keşfetme çabasına girdiler. Ben Türk Ortadoğu araştırmacılarından bu yeni trende mensup kişilerle görüşme imkânı bulduğum için bu konuda çok olumlu düşünüyorum.

ORSAM: Peki, Alman akademik çevreleri Türkiye'yi nasıl görüyor ve çalışıyor?

Magdalena Kirchner: Alman Üniversitelerindeki Türk çalışmaları genelde Osmanlı ve Ortadoğu çalışmaları ve Türk dili ve edebiyatı çerçevesinde ele alınıyor. Türkiye'nin son dönemdeki ekonomik ve siyasi gücündeki artış birçok uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimi araştırmacısının dikkatini çekti. Türkiye'ye ilişkin hem akademik hem siyasi söylemler Almanya'da birçoğu on yıllardır 1.6 milyon Türkiye vatandaşının yaşadığı gerçeği etrafında şekilleniyor. Bu yüzden 1970'ten beri Türkiye'deki hemen hemen her yerel mesele Alman-Türk toplumuna ve dolayısıyla Türkiye konusundaki çalışmalara oldukça etki etti. Türk orijinli genç Almanların üniversitelerdeki gittikçe artan varlığı, bütünleşme çalışmalarının sadece bir objesi olmaktansa artık Türkiye ile ilgili araştırma ve tartışmalardaki aktif katılımları nedeniyle Türkiye konusundaki akademik çalışmalarda normalleşmeye mi yoksa daha fazla kutuplaşmaya mı doğru gidileceği konusunu merak etmekteyim.

ORSAM: Sizde Esad döneminde Suriye dış politikasının en önemli belirleyicileri nelerdir? Son değişimleri bu bağlamda nasıl açıklayabiliriz?

Magdalena Kirchner: Esad'ın Suriyesi gibi halkın oylarının meşruiyetinden yoksun ve heterojen ve tutarlı olmayan bir toplum üzerinde güç kullanarak hüküm süren bir hükümete sahip bir devlet için yerel dinamikler ve özellikle rejimin bekası hedefi asla küçümsememelidir. Siyasi kurumlar (örneğin ordu ve Baas partisi) ve temel etnik ve konfesyonel

gruplar arasındaki dengenin sağlanması Esad rejiminin (en azından şu ana kadar) hayat garantisidir ve bence bu sistemin sürdürülmesi tüm devlet politikalarının arkasındaki itici güçtür. Suriye için örneğin İsrail ile olan çatışmasını, Golan Tepeleri ve Filistinli mülteciler sorununu varlık için direnişinin (son) savunucusu olarak rejimin kendi ilan ettiği meşruiyetinden ayrı tutması mümkün değildir.

Suriye dış politikasında son yirmi yıldır, özellikle tarihsel düşmanlığa ve Türkiye'nin o dönemde İsrail ile olan yakın bağlarına rağmen Türkiye ile 1990ların sonlarındaki yakınlaşma da rejimin silah kaynağı ve ekonomik yatırım için bir dış kaynak olarak Sovyetlerin çöküşünü tazmin etme çabası olarak görülmelidir. En azından istikrarlı devlet-toplum ilişkisi yaratmak için anlaşmazlıkların bastırılması, ordu ya da iş çevreleri gibi güç odaklarıyla işbirliği kurmaktan çok daha maliyetli bir stratejidir. Ordunun organizasyonel çıkarları (Türkiye ile kaçınılmaz olarak utanç verici bir yenilgi ile sonuçlanacak bir çatışmaya sürüklenmeden harcamaları yüksek tutmak) iş elitlerinin çıkarları (doğal kaynakları sömürmek için teknik yardım ve dış yatırım çekmek) ile kesişmesi durumunda ulusal bir tehdit olarak görünen bir ülke rejimin bekasını garantileyen faydalı bir müttefik, hatta bir tür "ulusal çıkar" olarak görünebilir. Eğer bu dış kaynaklar bitiyorsa- son krizde gördüğümüz gibi- dış ilişkiler hızlı şekilde yeniden değerlendirilir.

ORSAM: Ayaklanma sürecinde rol oynayan içsel etkenler nelerdir, örneğin rejim içi çekişmelerin rolü nedir? Rejim değişikliğini geciktiren içsel faktörler nelerdir?

Magdalena Kirchner: Şahsen ben henüz rejimin hiçbir sütununun yıkılmamış olmasından dolayı ayaklanma sürecinde rejim içi çekişmenin rol oynadığını düşünmüyorum. Ben bunu hem mevcut rejime onyıllardır karşı olanlar hem de sosyoekonomik durumu

son beş yılda kamu istihdamının ve teşviklerin azalması ve kuvvetli kıtlık nedeniyle kötüleşenlere ait bir "dışarıdakiler ayaklanması" olarak görüyorum. Güvenlik güçlerinin etkin sızması ve sadık güvenlik hizmetlerine sahip siyasi kanat dışında, lidersiz bir ve bu nedenle intikam ve kaostan korkan eski elitlerin belirsiz konumu rejim değişikliğinin gecikmesinde rol oynayan faktörlerdir.

ORSAM: Türkiye'deki Suriye çalışmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce eksik noktalar nelerdir? Örneğin Türkiye'nin Suriye krizi politikasını içsel dinamiklerin iyi bilinmemesinden kaynaklanan hatalı bir politika olarak mı yorumlarsınız? Ya da Suriye siyasetinin Türk karar alıcılar tarafından ihmal edilen içsel dinamikleri nelerdir sizce?

Magdalena Kirchner: Türkiye'nin Suriye krizindeki politikasının altındaki nedenler ve sonucu henüz tam olarak bilinmediği için hata ya da başarı olarak yorumlamak için çok erken olduğunu düşünüyorum. Fakat bana göre Arap ayaklanmaları sıfır sorun politikasını en temeline kadar sarstı. Öncelikle yerel çatışmalar ve bunların bastırılması Türk toplumu ve uluslararası toplumdan eleştiri almadan Kaddafi ve Esad gibi siyasi liderlerle ekonomik olarak faydalı ilişkilerin sürdürülmesini zorlaştırdı. İkinci olarak Tunus, Libya ve Mısır devrimlerinin başarısına bakılarak bazı dış politika yapımcılar sıfır sorun politikasının göz ardı ettiği Türkiye'nin ilişkide olduğu ülkelerin içsel dinamiklerinin göz önüne alınmasının siyasi başarıya götüreceği daha kolay bir yol olduğunu değerlendirdiler. Beşar Esad tarafından yönetilen rejimin on yıllardır kendisine meydan okuyanların lehlerine gibi görünen güç dengesini etkisizleştirmek için kullandığı rejimin bekasını garantileme metodları hemen hemen Ortadoğu'daki diğer ülkeler kadar Türkiye tarafından da hafife alındı. Ankara muhalefet ve hükümet arasında arabulu-

culuk yapmak gibi imkânsız bir görev üstlenerek Arap Birliği gibi bölgedeki güç simsarı rolünü de kendi gözünde fazla büyüttü. Bu kez Türkiye'ye has olan diğer bir yanlış hesaplama ise, sadece sınır ötesi ve jet saldırıları değil, Suriye'nin içsel çatışmalarının Türkiye'ye yayılma etkisi bağlamında, Türkiye'nin kendi saldırılabilirliğini küçümsemesiydi.

ORSAM: O halde sizce bu kriz Türk siyasetinin, basınının ya da akademik camiasının Suriye'yi daha iyi tanınmasına vesile oldu mu?

Magdalena Kirchner: Dürüstçe söylemek gerekirse bence bu kriz Türkiye'deki basın ve siyaset camiasının gözündeki Türkiye'nin bölgedeki istikrar, barış ve refahın sağlanmasından sorumlu egemen güç imajını sağlamlaştırdı. Öncelikli olarak bu Esad'ı bütünleşmiş ederek, şimdi ise rejim değişikliğini destekleyerek sağlanmaya çalışıldı. Söyleşi yaptığım tüm isimlerin paylaştığı görüş Türkiye'nin Suriye krizindeki yoğun dahiliyeti Türk dış politikasında beklenmedik bir değişikliğe işaret etti. Akademik çevreye bakarsak sanırım rejimin beklenmedik dayanıklılığı önleyici darbe gibi rejim kurtarma yöntemleri ve Suriye ile Lübnan'daki Sünni olmayan azınlıklar, özellikle Kürtler üzerine akademik çalışmaların çoğalmasına neden olabilir.

ORSAM: Peki, Suriye'nin Türkiye algısı hakkında ne söyleyebilirsiniz?

Magdalena Kirchner: Rejimin otoriter karakterinden dolayı modern Suriye'nin algılarına ve değerlendirmelerine ulaşmak hep zor olmuştur. Genel olarak bilinmelidir ki Suriye ulusal tarihindeki birçok hikâye, örneğin Arap milliyetçiliği ve Hatay'ın kaybedilişi Türk karşıtıdır. Bu nedenle yakın ilişkiler zamanında bile (21. Yüzyılın başları) Türk siyasi ve ekonomik üstünlüğü ("Yeni-Osmanlılık diye isimlendirilen olgu) korkusu ve Suriye'nin de

yine yalnızca bir vilayetten oluşacağı endişesi vardı. Bu görüş özellikle Sünni olmayan azınlıklar ve Kürtlerde var. Diğer taraftan yeni Suriye'de ortaya çıkacak herhangi bir rejim devletin siyasi ve ekonomik yeniden yapılandırılması için yine Türkiye'ye ihtiyaç duyacak. Fakat büyük ölçüde Sünniler tarafından domine edilecek bir rejimin bu üstünlüğü dengelemeye çalışıp çalışmayacağını zamanla göreceğiz.

ORSAM: Size göre Suriye'yi bekleyen en olası senaryo nedir?

Magdalena Kirchner: Suriye krizinden öğrendiğimiz, tahminlerin çok çabuk yapılması gerektiğidir. Bugüne kadar birçok siyasetçi ve muhalif güçler "son oyun" ve rejimin son saatleri, günleri veya aylarını ilan ettiler. Sanırım özellikle Washington ve Ankara arasında Suriye'de uçuşa yasaklı bölge konusunda açık tartışmalar varken Irak örneği ile benzerlikler ortada. Türkiye ve Lübnan'da zaten hissedilen yayılma etkileri artacak ve diğer komşulara da sıçrayacaktır. Şu günlerde başlangıçlarını gördüğümüz merkezi otoritenin çöküşünün ülkenin azınlıkları Kürtler, Dürziler ve Aleviler arasındaki geleneksel ayrılıkçı hareketleri körükleyeceğini hayal edebiliyorum. Esad sonrası Suriye'nin istikrarlı bir federal devlet, Ortadoğu'da Balkanlaşmanın başlangıç noktası ya da iç savaş merkezi olup olmayacağı büyük ölçüde muhalefetin stratejisine ve azınlıklara ve eski elitlere karşı onu destekleyen ülkelere bağlıdır.

ORSAM: Oldukça parçalanmış olan Suriye Ulusal Konseyi'ni nasıl görüyorsunuz? Suriye Kürt Ulusal Konseyi'ni Kürt Bölgesel Yönetimi-Türkiye ilişkileri ve bu üçgende ki son dönem gelişmeler açısından bakıldığında nasıl değerlendiriyorsunuz?

Magdalena Kirchner: Demokratik bir perspektiften, konseyin kompozisyonunun

Suriye'nin içinde veya dışında herhangi bir seçim sürecinden geçmemiş olmasını çok sorunlu görüyorum. Adil olmak için mevcut şartlar altında bu Suriyelilerin rejim değişikliği umudu için en iyi seçenek olabilir ve Suriye Ulusal Konseyi ayaklanmanın uluslararası olarak büyük ölçüde tartışılmayan tek lideri haline geldi. Libya, Mısır ve Tunus'taki liderlere kıyasla Konsey üyeleri ülke yönetiminde tecrübe sahibi değil ve Esad'ın amcası Rıfat gibi eski rejimin figürleri (haklı olarak) inandırıcı liderler olmaktan uzaklar. Belki Manaf Tlas ve Riyad Hicab gibi üst düzey hükümet ve ordu mensuplarının muhalefete katılması bu durumu değiştirebilir. Daha önce de belirttiğim gibi ayaklanma farklı siyasi, ekonomik ve sosyal hedeflere sahip oldukça farklı grupları içinde barındırıyor. Suriye Ulusal Konseyi bu durumu filtresiz şekilde yansıtıyor, fakat bu grupları kim birleştirecek, Suriye toplumunu kim uzlaştıracak? Konseyin içsel bölünmüşlüğü ve kırılabilirliği benim fikrimce uluslararası camianın mevcut ve gelecek çatışma yönetimi için önemli bir sorun teşkil ediyor.

Birçok uzman tarafından 2004'teki Kamışlı isyanları Suriyeli Kürtlerin uyanışı olarak varsayılsa da ne Suriye Ulusal Konseyi ne de devlet olarak Türkiye konuda en büyük çıkara sahip aktör olarak Suriyeli Kürtlerin dikkatini etno-milliyetçilikten uzaklaştıramadı ve bölücü hedefler zamanında bile onları Şam'a karşı birleştiremedi. Kendi bölünmüşlüklerinin de sonucu olarak Kürtler ayaklanmada uzun süre tarafsız kaldılar. Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı yerlerde merkezi otoritenin çekilmesi ve yıkılması 1990'da Irak'takine benzer bir siyasi ve askeri boşluk doğurarak Suriye'nin kuzeyinde Kürt otonom bölgesi kurulmasına yol açabilir. Bu durumun Türkiye'nin Esad sonrası Suriye için güvenlik çıkarları ve beklentilerine uygun düşmeyen bir yapıda olduğu kolayca görülüyor. Türkiye'nin Kürtlerin kararlılığını ve düşmanlığını törpülemek için uyguladığı yöntemlerden biri Kürt Bölgesel

Yönetimi Başkanı Mesud Barzani ile kurduğu dostluk. Yine de bence bu ilişki her ikisi için de önemli riskler ve kaçınılmaz olarak Türkiye (ya da Suriye Ulusal Konseyi) ve PYD veya diğer otonomi isteyen ya da PKK ile ilintili gruplar arasındaki anlaşmazlıkların artması olasılığını taşıyor. Bu da Barzani'nin içsel bir baskıyla karşı karşıya kalmasına ve Suriyeli Kürtler üzerindeki etkinliğinin azalmasına yol açabilir.

ORSAM: Türkiye'nin ayaklanma sürecindeki stratejisini nasıl buluyorsunuz? Sürecin devamında Türkiye ne yapabilir?

Magdalena Kirchner: Daha önce de belirttiğim gibi Ankara'nın krize yaklaşımı mükemmelden uzaktı fakat birçok Batı ülkesinden farklı olarak Türkiye komşu bir ülke olarak bölgesel etkileri düşünüldüğünde ve "Suriye Libya değil" mantrası tekrar etmek ve pasif davranmak yolunu seçemedi. Şu noktada Ankara'nın diğer devletler tarafından mı bu role itildiği yoksa kendisinin bölgesel liderlik için bunu bir fırsat olarak mı gördüğü sorusuna verilecek herhangi bir cevap sadece spekülasyon olur. Her halükarda Türkiye'nin krizde doğrudan bir aktör haline geldiği bir gerçek fakat eğer müdahilliği için daha büyük bir bedel ödemek istemiyorsa çabalarını artırmalıdır. Bence bu içsel ayrılıkların sona erdirilmesi, radikal ve revizyonist güçlerin çevrelenmesi ve Türkiye içinde insani mülteci krizin ve ekonomik açıdan hayati sınır bölgelerinde saldırılabilirliğin önlenmesi, yeni Suriye'de kısa sürede devletin ve ekonomik yapıların yeniden yapılanması için özellikle Suriye Ulusal Konseyi üzerinde baskı (çatışmanın hem kazanan hem kaybeden tarafları üzerinde) kurmayı gerektiriyor.

* Bu söyleşi ORSAM Ortadoğu Uzman Yardımcısı Selen Tonkuş tarafından 13 Ağustos 2012'de Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

İRAN

İranlı Düşünür Dr. Gholam Ali Haddad-Adel: “İslami Milliyetçilik Yerine İran İslamını Savunuyoruz”

6 Şubat 2012

Gholam Ali Haddad-Adel İranlı düşünür, siyasetçi ve İran Meclisi eski Başkanıdır. 1979 İran Devriminden bu yana bu göreve gelen tek din adamı olmayan kişidir. Devrimden sonra İslami Rehberlik ve Kültür Bakan Yardımcılığı, Eğitim Bakan Yardımcılığı, Fars Dili ve Kültürü Akademisi başkanlığı görevlerinde bulunan Haddad-Adel halihazırda Fars Dili ve Kültürü Akademisi, Kültür Devrimi Yüksek Konseyi, Düzenin Yararını Teşhis Heyeti üyeliklerinde bulunmakta olup İran İslam Ansiklopedisi Kurumu Başkanlığı görevini yürütmektedir. “İran İslamı söylemi” ve milliyetçilik kavramını yorumlayan Gholam Ali Haddad-Adel, “Biz, İslam dünyasının büyük ailesinin bir üyesi olarak İslami milliyetçilik yerine İran İslamı’ndan bahsediyoruz” dedi.

ORSAM: İran milli kimliğininin temellerini ve unsurlarını nasıl tanımlarsınız?

Haddad-Adel: Biz İran milli kimliğini İran kültürü ile tanımlıyoruz. Yani İranlılar’ın milli

kimliğini tanımak için İran kültürünü esas alıyoruz. Bu kültürün çeşitli bileşenleri var. Bu bileşenlerin hepsi İran milli kimliğinin oluşmasında pay sahibidirler. İran halkının en kültürünün en önemli ve unsurlarından ve bileşenlerinden biri dindarlıktır, Müslümanlıktır. İran halkı Müslümandır. Bu sebeple biz İslam’ı İran milli kültürünün en temel direği biliyoruz. Biz ‘milli’yi Batılı anlamda anlamıyoruz. Yani ‘milli’ olarak tercüme ettiğimiz ‘national’ kelimesi, Batı’nın milliyetçilik okulundan alınmış değildir. Biz İslam gibi Arabistan’dan başlayan ve bizim sınırlarımıza, bizim ülkeye girmiş olan bir unsuru Batılılar gibi milliyet ile çelişkili düşünmüyoruz. Biz diyoruz ki bir millet bir şeyi kabul ettiği zaman o şey o millet için ‘milli’ olur. Bizim milletimiz 1400 yıl önce İslam’ı kabul etti. Bu nedenle İran milli kimliğinin bir parçası oldu.

İslam’dan başka bileşenler de bizim milli kimliğimizde etkilidirler. Bunlardan biri Fars dilidir. Bizim ortak dilimiz Farsça’dır. Elbette ki Arapça da biliyoruz. Ancak Fars dilli olmakla Müslüman olmak arasında hiçbir tezat görmüyoruz. 1200 yıllık geçmişe sahip Fars edebiyatı bizim kültürümüzün önemli bir parçasıdır. Ortak tarih biz İranlılar’ın milli kimliğinin direklerinden bir diğeri. Bu ortak tarih Biz İran halkına ortak toplumsal hafıza vermektedir. Bu ortak toplumsal hafıza bizim kimliğimizin oluşumunda etkilidir. Tek bir ülkeye bağlı olmak ve bu ülkeye gönül vermiş olmak bizim kimliğimizin bir parçasıdır. Gelenekler bizim kimliğimizin bir parçasıdır ki biz onlara göre hareket ederiz ve onlarla yaşarız. Biz kimliğimizi bu söylediklerimizle tarif ediyoruz.

ORSAM: Milliyetçiliğin bugünkü İran siyasetinde karar almada bir araç olarak etkili olduğunu düşünüyor musunuz?

Haddad-Adel: Milliyetçilik eğer anavatan ile ilgili anlamda ise kötü bir şey değildir. Ancak

eğer yalancı bir gurur ve diğerlerine düşmanlık hisleri ise kötüdür. Milliyetçilik eğer bizim kendimizi diğerlerinden üstün görmemize sebep oluyorsa kötüdür. Ancak milliyetçilik eğer ülkemizin bağımsızlığını korumak, ülkemizin gelişmesi, ilerlemesi için ve halkımızın refahı için daha çok çaba göstermemize yarıyorsa çok iyi bir şeydir.

ORSAM: İran yönetimi İran'ın milli çıkarını nasıl tarif etmektedir?

Haddad-Adel: Ülkemizin istiklalini ve bağımsızlığı ile İslam yönetimini korumaya yarayan her şey bizim milli çıkarımızdır. Bizim istiklalimize, bağımsızlığımıza ve İslam hükümetimizle karşı olan her şey bizim zararımızdır. Diğerleriyle ilişkilerimizde bu kural vazgeçilmezdir.

ORSAM: Sizce ulus-devlet olmakla İslami olmak arasında bir ayrılık ve çatışma mevcut mudur?

Haddad-Adel: Garbzedeler (Batılılaşma hastalığından muzdarip olanlar) ve garbzede entelektüeller böyle düşünmekte. Onlar biz milli olduğumuz için İslami olmamamız gerektiğini düşünüyorlar. Ancak İran'da milli olmanın gerçek ve derin anlamı İslami olmayı gerektirir. İran'da İslam'ı yok sayan hiçbir hükümet milli değildir. Her ne kadar propaganda ile kendilerini milliyetçi göstermek isteseler de milli değildirler. Irak ile savaşımızda bizim halkımızın İslam esasında ülkesini savunduğunu görürsünüz. Bu savaşa Kuran, Allah ve İslam saikiyle katıldılar. Bu savunma bizim için kutsal bir savunmaydı. Ortaya Zorunlu Savaş (ç.n: İran-Irak savaşının İran'daki adı) çıktı. İçeriden başlayan şey kutsal savunma idi. Ancak bu İslami kutsal savunmada bizim milli çıkarımız en iyi şekilde korundu. 2 yıllık geçmişte biz pek çok savaş verdik. Sekiz yıl sürmesine rağmen tek bir parça toprağımızın ülkemizden ayrılmadığı yegâne savaş Irak

ile olan savaşımızdır ki esası İslamiyet'tir. Yani biz kendi milliyetimizi ve milli çıkarımızı her zamankinden daha üstün şekilde koruduk. Bu eylemsel ve gerçek cevaptır.

ORSAM: Sizce 1979 Devriminden önce ve sonra İran milli kimliği kavramında farklılık oluşmuş mudur?

Haddad-Adel: Haddad-Adel: Evet. Neticede biz bu 33 yılda İslam düşüncesini ülkemizde anlatmaya, açıklamaya, uygulamaya ve yaymaya çalıştık. Sanatımız değişti, sinemamız değişti, radyo-televizyonumuz değişti ve bugünkü Müslüman neslimiz devrimimizden önceki nesilden çok farklılaştı. Her ne kadar henüz önümüzde uzun bir yol olsa da şimdiye kadar katettiğimiz mesafe az değildir.

ORSAM: Öyleyse İslam Devrimi'nin henüz tamamlanmadığını söyleyebilir miyiz?

Haddad-Adel: Evet, hala yolun başındayız. Biz bu yola inşallah öyle devam edeceğiz ki İslam medeniyetine ulaşacağız. Yani diğer medeniyetlerin karşısında İslami medeniyete sahip olacağız. Diğerlerinin bizim için medeniyet belirlemeleri, anlatmaları ve dayatmaları yerine biz kendi medeniyetimizi kendimiz yaratmalıyız. Bu geleceğin peşinde hareket ediyoruz.

ORSAM: İslam'ın kendisinin büyük bir medeniyete sahip olduğunu düşünürsek sizin bu medeniyetin gelişmesi konusunda ne düşünceleriniz nelerdir?

Haddad-Adel: Bizim programımız var. İlk adım İslam Devrimi'ydü. İkinci adım İslam hükümetiydi ki devrimimizin sonucudur. Üçüncü adım İslam kültürüdür. Dördüncü adım İslam toplumdur. Beşinci adım İslam medeniyetidir. İnşallah aşama aşama ilerleyeceğiz. Belki on yıllarca sürecek. Ancak önemli olan ne istediğimizi bilmemizdir.

ORSAM: Bu yolsa İran kendisini yalnız mı görmektedir yoksa diğer Müslüman ülkelerle birlikte mi İslam medeniyetine ulaşmak istemektedir?

Haddad-Adel: Biz kendimizi İslam ümmetinden ayrı görmüyoruz. Biz kendimizi büyük İslam ümmetinin bir parçası biliyoruz ve inanıyoruz ki bu yolu hepimiz birbirimize yardım ederek izlemeliyiz. Diğer Müslümanlardan sahip olduklarını öğrenmeye ve bizim sahip olduklarımızı da diğerlerinin hizmetine sunmaya çalışmalıyız. Biz İslam birliğine önem veriyoruz.

ORSAM: İran İslamı söylemi hakkında ne düşünüyorsunuz? Size göre İran İslamı var mıdır?

Haddad-Adel: İslam yağmur gibidir. Yağmur toprağa düşmediğinde bütün dünyada aynıdır. Ancak toprağa düştüğünde bir yerde bir tür meyve yetiştirir, başka bir yerde başka tür meyve. Her ülke kendi özelliğine, tarihine bağlı olarak diğer ülkelerden farklıdır. Eğer İran İslamı'ndan kasıt bu farklılıklarsa biz Türk İslamı'na da sahibiz, Malezya İslamı'na da, Arap İslamı'na da. Ancak kastedilen eğer semavi hakikat ise o yağmur gibidir; İranlı, Türk, Arap değildir. İslam'ın bu hakikati İslam'ın temel kaynağı olan Kur'an'da mevcuttur. Bu bakımdan biz diğer Müslümanlar'dan farklı değiliz. Ancak elbette biz bir şekilde cami inşa ediyoruz, Türkler başka şekilde. Bizim mimarlığımız bir şekilde, Türkler'inki başka bir şekilde. Bu çeşit farklılıklar doğaldır.

ORSAM: Size göre İslami milliyetçilik olabilir mi?

Haddad-Adel: Biz bu tabiri kullanmıyoruz. Çünkü milliyetçilik, Batı'nın maddi kavramlarıyla o kadar yüklü ve ağır oldu ki biz onu İslam'ın yanına koymamayı tercih ediyoruz.

Biz büyük İslam ümmeti ailesinin parçası olan bir milletiz. Biz, İslam dünyasının büyük ailesinin bir üyesi olarak İslami milliyetçilik yerine İran İslamı'ndan bahsediyoruz.

ORSAM: Son olarak, İran ve Türkiye ilişkileri hakkında görüşlerinizi alabilir miyiz?

Haddad-Adel: Biz geniş ve çok yönlü bir ilişki yürütmekten yanayız. Kültürel, siyasi, iktisadi ilişkiler istiyoruz. Ne mutludur ki bizim ilişkilerimiz iyidir. Ve bizim için bazı soru işaretlerinin doğduğu bu geçtiğimiz birkaç ay öncesine kadar Türkiye ile ilişkilerimize tamamen iyimserlikle bakıyoruz. Son aylarda İran halkı için bazı meseleler ve sorular ortaya çıktı ki cevaplarını bilmiyorlar. Bunlardan biri Türkiye'de Batı'nın füze savunma sisteminin kurulacak olmasıdır ki bir Türkiye'nin neden böyle bir karar aldığını bilmiyoruz. Bir diğeri de Türkiye'nin Suriye'ye uyguladığı baskıdır ki Amerika ve İsrail'in Suriye'ye baskısıyla aynı yöndedir. Bu da bizim halkımız için bir sorudur. Umud ederim ki Türkiye hükümeti kamu oyuna ikna edici bir cevap verir ve biz de ümidimizi ve iyimserliğimizi sürdürmeye devam ederiz. Ancak biz Türkiye halkını seviyoruz. Biz şimdiye kadar bin dostluk kapısından sadece birini açtık. Geri kalan 999 kapıyı da açmalıyız. Türkiye ve İran arasında yapılacak çok iş var ki bu iki ülkenin genç neslinin himmetine bu dostluk kapılarını açmalıyız. Ve İran ile Türkiye birbiriyle en iyi ilişkiye sahip olmalılar.

ORSAM: Çok teşekkür ederiz. Bizi mutlu ettiniz.

Haddad-Adel: Rica ederim. Ben çok mutlu oldum. Yurttaşlarınıza selamımı iletin.

** Bu söyleşi ORSAM Ortadoğu Danışmanı Pınar Arıkan tarafından 28 Aralık 2011'de Tahran'da gerçekleştirilmiştir.*

“International Campaign For Human Rights in Iran” Başkanı Hadi Ghaemi ile Söyleşi

15 Nisan 2012

ORSAM: Lütfen ORSAM okuyucuları için kendinizi kısaca tanıtabilir misiniz?

Hadi Ghaemi: Öncelikle bugün sizlerle konuşabilme fırsatına sahip olabildiğim için çok teşekkür ederim. İsmim Hadi Ghaemi ve “International Campaign for Human Rights in Iran”ın başkanıyım. Kar amacı gütmeyen ve siyasi amaçlar taşımayan kuruluşumuz, İran’ın insan haklarına daha saygılı hale gelmesini sağlamak ve İran hükümetinin uluslararası sorumluluklarını ve anlaşmaların gereğini yerine getirmesi için İranlı insan hakları topluluklarıyla çok yakından çalışmaktadır. İran dışında yaşayan pek çok insanla çalışmaktayız. Avukatlar, gazeteciler, muhalifler, insan hakları ve emek aktivistleri, etnik ve dini azınlıklar gibi pek çok grup ile İran’da insan haklarının durumuna ilişkin doküman ve rapor hazırlamak amacıyla bağlantılar kurmaktayız. Uluslararası arenada, yani hükümetler ve Birleşmiş Milletlerin birimleri nezdinde İran’daki insan haklarının durumuna ilişkin farkındalık yaratmak ve İran’daki durumun nasıl daha iyi bir hale getirileceğine ilişkin

tavsiyeler üretmek ise çalışmalarımızın ikinci kısmını oluşturmaktadır. Çalışmalarımızın üçüncü kısmını ise ülkeden kaçmak zorunda kalan İranlı insan hakları savunucularının korunması ve uluslararası toplumda söz sahibi olabilmeleri için onlara platform sağlanması teşkil etmektedir.

ORSAM: İran’daki insan haklarına ilişkin son durumu anlatabilir misiniz?

Hadi Ghaemi: Son iki buçuk yıldır, yani Haziran 2009 Cumhurbaşkanlığı seçiminden itibaren, durum her geçen gün daha da kötüye gitmekte ve kritik hale gelmektedir. 1980lerden beri İran’da böylesi bir insan hakları krizi ve baskı dönemine şahit olmamıştık. Tüm sivil toplum örgütleri ve aktivistler, siyasi olmayan sosyal ve kültürel muhalefet de dahil olmak üzere her türlü eleştiriye karşı sıfır tolerans siyaseti ile yaklaşan hükümet tarafından baskılara maruz kalmaktadır. 1972 ve 2005 tarihleri arasındaki reform döneminde ortaya çıkan aktivistlerin büyük bir kısmı şu anda ya tutuklu ya ülkeyi terk etmeye zorlanmış ya da sessiz kalmalarını sağlamak için aşırı bir kötü muamele ve baskıya maruz kalmaktadır. Ülkede sansür oldukça yüksek seviyelerde. İran’da tutukluların haklarını korumak için tutuklu ailelerine yasal destek sağlayan avukatlarımız vardı. Ancak bugün bu avukatların kendileri tutuklulara yardım ettikleri için hapisshanedeler. Bu insanlara 9-10 yıllık cezalar verildi. Ayrıca cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aday olan Mehdi Kehrubi ve Hüseyin Musavi gibi isimlere danışmanlık yapan insanların tamamı hapisshanededir. Kehrubi ve Musavi’nin kendileri de bir yılı aşkın süredir ev hapsinde tutulmaktadır. Bu insanlar kendi çocuklarını ve ailelerini bile düzenli görememektedir. Dış dünya ile günlük bağlantıları tamamen kopmuş durumda. Öte yandan hükümet şu ana kadar bu iki kişi için herhangi bir suçtan ötürü yasal bir suçlamada da bulunmadı. Haklarında herhangi bir yasal süreç olmamasına

rağmen bir insanı kaçırmaktan veya alıkoymaktan farksız bu keyfi ev hapsinde tutulmaya devam edilmekteler. Elbette tüm bunlar nükleer krizin gölgesinde kalmaktadır. İranlılar, İran hükümetinin böylesi bir baskı siyaseti izlemesine rağmen uluslararası toplumun sadece nükleer kriz ile alakadar olmasında ötürü büyük bir mutsuzluk duymaktadır. Aynı zamanda Birleşmiş Milletler, insan hakları durumunun incelenmesi ve Birleşmiş Milletlere rapor edilmesi amacıyla özel bir uzman görevlendirmiştir. Bu misyonla görevlendirilen Ahmet Şehit, Maldiv Dış İşleri Bakanı olarak görev yapmıştır. İran hükümetinin Ahmet Şehit'in İran'a seyahat etmesine izin vermemiş olmasına rağmen bugüne kadar İran dışında yaşayan veya ülkeden kaçmak zorunda kalan insanlar ile yüzden fazla söyleşi yaparak nitelikli bir rapor hazırlamıştır. Ayrıca Türkiye'de bulunan İranlı mülteciler ile ikamet etmekte olan ve sığınma bekleyen İranlılarla görüşebilmek ve bir Bilirkişi Heyeti kurmak amaçları ile Türkiye makamlarına başvuru yapmıştır. Eğer İran'a gidemiyorsa Türkiye'ye gelmek bu durumda en iyi ikinci seçenek. Ancak böylece Ahmet Şehit, kısa bir süre önce şiddet mağduru olmuş insanlar ile görüşebilme fırsatına sahip olabilir. Bizler İran'daki durum hakkında bir bilinç oluşturmak ve özelde de Türk hükümetinden Ahmet Şehit'in Türkiye'yi ziyaret edebilmesi ve çalışmalarına başlayabilmesi için hızlı ve olumlu bir cevap vermesini rica etmek için geldik.

ORSAM: Az önce bahsettiğiniz Ahmet Şehit tarafından oluşturulması planlanan Bilirkişi Heyeti'nin amaçları nelerdir?

Hadi Ghaemi: Bu heyetin amacı İran'da olup bitenlere ilişkin güvenilir bilgilere ulaşmaktır. İran 2009 Haziran'ından itibaren oldukça kapalı bir ülke haline geldi. Uluslararası medyanın ülkeye girişini sınırladılar. İran'da olup bitenleri ülke içerisinden bildiren, dışarıya ileten insanları ise tehdit ederek sindirdiler.

Tutuklu aileleri tehdit ediliyor, avukatları hapse. Esasen İran, ülke dışındaki İranlıların insan hakları ihlalleri konusunda bilgi vermesini engelleyebilecek güce sahip değil. Bu nedenle de Ahmet Şehit Türkiye'deki mültecilerle ve sığınma bekleyenlerle görüşmeyi planlamaktadır. Türkiye'de yaklaşık 5000 kişi BM Mülteciler Yüksek Komiserliğine kayıt yaptırmıştır ve binlercesinin de kayıt yaptırmadığını düşünüyoruz. Bu görgü tanıkları ile yüz yüze görüşmek ve onların ağzından neler olduğunu ve hikâyelerini dinlemek, İran'da neler yaşandığını öğrenmek ve sonuç olarak güvenilir ve detaylı olarak hazırlanmış bir araştırmayı BM'ye sunmak çok önemli.

ORSAM: İran hakkında özellikle de insan hakları ihlalleri konusunda kara bir tablo çizdiniz. Peki, bu hususta neler yapılması gerektiğini düşünüyorsunuz?

Hadi Ghaemi: Uluslararası toplumun İran'daki insan hakları ihlallerine daha fazla eğilmesi, İran halkı için büyük önem teşkil etmektedir. Çünkü İran halkı şiddet veya devrimle gelen şiddetli bir sonucu kesinlikle arzulamamaktadır. İranlılar sadece siyasi sürece barışçıl bir şekilde entegre olmak istiyor. Ancak bu istek ne yazık ki hükümet tarafından engellenmekte ve özgür bir şekilde seçimlere katılmanın ve seçimlerde farklı adayların mücadele etmenin önü kapatılmaktadır. Gerçekleşen son cumhurbaşkanlığı seçimlerinde devrimin çocukları olan Musavi gibi 8 yıl boyunca ülkede Başbakanlık yapmış ve Kehrubi gibi uzun yıllar boyunca Meclis Başkanlığı yapmış isimler bile engellenmiştir. Bu insanlar aslen devrimcilerdir ve bu insanlar bile ev hapsindedir. Siz bir de hiçbir zaman seçimlerde aday olma şansına ulaşamamış diğer siyasi görüşlere sahip grupların ve isimlerin durumunu düşünün. İran'da değişimi sağlamanın yegâne yolu, İran hükümetinin karşısına uluslararası toplum olarak tek bir ses olarak çıkıp insan haklarına saygılı olmaları gerektiğini

seslendirmek olacaktır. Bu da sadece Avrupa veya Kuzey Amerika'nın yeterli olmayacağı ve önemli konumlara sahip bölgesel güçlerin de önemli roller üstlenebileceği anlamına gelmektedir. Daha önceki konumlarına göre giderek artan nüfus kazanan Türkiye, Brezilya, Hindistan ve Güney Afrika gibi ülkelerin İran ile konuşması ve İran kendi halkına karşı hak ettikleri şekilde muamele edinceye kadar İran'a saygı duymayacaklarını, İran'ın amaçlarına ve isteklerine yardımcı olmayacaklarını söylemeleri gerekir.

ORSAM: Türkiye'nin dış politikasını özellikle Türkiye-İran ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Hadi Ghaemi: Türk hükümeti, özellikle Arap Baharı'nın başlamasının ardından, demokrasinin tesis edilmesi, insan haklarının ve özgürlüklerin geliştirilmesi ve korunması gibi retorikler üzerinden siyaset yapmaya başladı. Ancak Türkiye'nin İran ile son yıllarda geliştirdiği ilişkilere bakıldığında çok da fazla umut verici olduğunu söyleyemem. Ahmedinejad'ı 2009 Haziran seçimlerinin üzerinden henüz 28 saat geçmişken tebrik etmek konusunda çok aceleci davrandılar. Aslında beklenmeliydi, çünkü bu sırada İran halkı seçim sonuçlarını güvenilir bulmadığı için sokaklardaydı. Bildiğiniz üzere Türk hükümeti Ahmedinejad'ı tebrik ettiği sırada 3 milyon insan Tahran sokaklarına çıkmış gösteri yapıyordu. Hâlbuki böylesi gelişmeler yaşanırken bu kadar hızlı bir şekilde karar verilmemeliydi.

İkinci olarak da Türkiye'nin demokrasi ve özgürlük yanlısı retoriklerini İran ilişkilerinde de kullanmasını istiyoruz. Ne kadar zor olursa olsun İranlılar gerçeği duymayı, özellikle dünyada Türkiye gibi ülkelerin olan bitenin farkında olduğunu görmeyi hak ediyorlar. Ancak bu yöndeki konuşmalara ve açıklamalara rastlamıyoruz.

Üçüncü olarak, somut eylemler bağlamında, Ahmet Şehit'in Türkiye'ye en kısa sürede ziyaret edebilmesi ve gereken izinlerin verilmesini arzu ediyoruz.

Oldukça aktif bir web sayfamız var. Tüm çalışmalarımızı ve raporlarımızı bu sayfadan edinmek mümkün. Öte yandan pek çok video ve görsele ulaşmak da mümkün. İran'daki sosyal hareketlerin seslerini duyurmalarına yardımcı olmak istiyoruz. Sayfamıza www.iranhumanrights.org adresinden ulaşılabilir. İran'daki gelişmeleri takip etmek isteyenler için zengin ve güvenilir bilgiler bulunuyor.

ORSAM: Son soru olarak, Türkiye'de İran'daki bahsettiğiniz insan hakları ihalleriyle ilgili bir farkındalık yaratmayı hedeflediğiniz söylediniz. Acaba bu farkındalığın ve belki de hassasiyetin sizin ve çalışmalarınız için taşıdığı önemi açıklayabilir misiniz?

Hadi Ghaemi: Türk hükümeti ve halkı İran'da olup biteni önemsemeliler, çünkü öncelikle Türkiye, Brezilya, Hindistan gibi bölgesel güçlerin giderek önemli hale geldiği çok kutuplu bir dünyaya doğru gidiyoruz. Uluslararası ilişkilerde sadece bilgi ile iyi donatılmış bir ülke herhangi bir şeyin kendi çıkarına olup olmadığı yönünde rasyonel kararlar alabilir. Bu nedenle de İran'ın iç dinamiklerini iyi bilmek dış politikada karar almak adına önem taşımaktadır. İkinci olarak ise Arap Baharı ve devrimlerin ardından Suriye'de olduğu gibi çeşitli şiddet olaylarının da yaşandığına şahit oluyoruz. Türk hükümeti ve halkı İran'da olumlu ve yapıcı bir sürecin yaşanması ve bu sürece dahil olmaları adına ülkede neler olduğunu Suriye de olduğu gibi beklemekten ziyade şimdiden bilmeliler. Şiddet yaşandığında ve hükümetler baskıya başvurduklarında, şiddetin de ortaya çıkması kaçınılmaz hale geliyor. Çünkü bu tarz durumlar reform süreci ile sonuçlanabilecek her türlü barışçıl yön-

temin önünü kapamakta. Türkiye bu nedenlerden ötürü İran'da yaşananlar ile yakından ilgilenmeli ve dış politikasında geç olmadan İran'ı muhaliflere karşı daha anlayışlı olması ve reform yönünde uyarmalıdır. Üçüncü olarak ise İran'ın önemli ticari ortağı ve komşusu olarak, İran'da hükümetin baskı siyaseti sonucu yaşanabilecek herhangi bir istikrarsızlık ve şiddet durumu, Türkiye'nin binlerce mülteci akınına uğraması ile sonuçlanacaktır. Bu durumda ekonomik anlamda ticaret hacmi kötü etkilenecektir. Sonuç olarak şu an için İran hükümetini barışçıl yönde değişime, durum Suriye'deki gibi şiddet odaklı bir hale dönüşmeden önce ikna etmek için pek çok gerekçe bulunmaktadır. Öte yandan İran, Suriye'den çok daha büyük bir ülke. Bu nedenle durum

çok daha vahim, tehlikeli ve tüm bölgeyi de olumsuz yönde etkileyecek boyutlara ulaşma potansiyeli içermektedir, ancak Türkiye'de böyle durumda etkilenecek, bahsettiğim sebeplerden ötürü yaşanacaklardan en çok etkilenecek ülkelerin başında gelmektedir.

ORSAM: Bize vakit ayırdığınız için çok teşekkür ederiz.

Hadi Ghaemi: Teşekkürler.

** Bu söyleşi ORSAM Ortadoğu Uzman Yardımcısı Nebahat Tanrıverdi Yaşar tarafından 10 Mayıs 2012 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir*

Tahran'da Faaliyet Gösteren Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Enstitüsün Başkanı Kayhan Barzegar ile Söyleşi

15 Haziran 2012

ORSAM: Sayın Barzegar, kısaca kendinizden bahsedebilir misiniz?

Kayhan Barzegar: İsmim Kayhan Barzegar. Tahran'da faaliyet gösteren Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Enstitüsü'nün başkanlığı görevini yürütüyorum. Aynı zamanda Tahran'daki Bilim ve Araştırma Branşı olan İran İslami Azad Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Başkanı ve Öğretim Üyesiyim. Ortadoğu meseleleri, İran dış politikası, İran-ABD ilişkileri ve İran'ın nükleer politikası gibi konular üzerinde çalışmalarımı yürütmekteyim. Aynı zamanda İran-Türkiye ilişkileri ve bu ilişkilerin bölgesel etkileri gibi konularla da ilgileniyorum.

ORSAM: Enstitünüz hakkında bilgilendirir misiniz?

Kayhan Barzegar: İran dış politika çalışmaları, İran-Büyük Güçler çalışmaları, enerji güvenliği, İran-Türkiye çalışmaları, İran-Arap

dünyası çalışmaları ve İran ile Ortadoğu nükleer silah çalışmaları gibi çeşitli konularda araştırmalarını yürüten farklı çalışma gruplarımız mevcut. Bunlar, araştırma merkezimizde bulunan çalışma gruplarımız. Farklı çalışma gruplarında araştırmalarını yürüten doktora sahibi ve doktora öğrencilerinden oluşan yaklaşık 70 yerleşik ve ziyaretçi araştırma görevlimiz bulunmakta. Bunun yanı sıra, bünyemizde personel ve idari işlerde görev alan çalışanlarımız da mevcut. Enstitümüz 20 yıldan fazla bir süredir faaliyetlerini yürütmektedir. Enstitümüz üç aylık dönemlerle beş farklı dergi yayınlamaktadır. Bunlardan en uzun olanı, Farsça yayınlanan Ortadoğu Araştırmaları Bülteni'dir. Bu bültenin hâlihazırda 60'a yakın yayını bulunmaktadır. Esasen ABD-İsrail çalışmalarını konu alan ikincisi, Bölge İncelemeleri Bülteni'dir. Enstitü'nün İngilizce olarak yayınlanan üçüncü bülteni, Discourse: An Iranian Quarterly'dir. Ve diğer iki yayın ise; İran-Arap Çalışmaları Bülteni ve Ortadoğu Çalışmaları'dır. Enstitü'de hem akademik hem de politika geliştirmeye yönelik bir çalışma yaklaşımımız bulunmakla birlikte amacımız da, teorik çerçeve ile politika geliştirme çerçevesi arasında bir köprü kurmaktır. Aynı zamanda öğrencilere de dış araştırmalara ilişkin bir öngörü kazandırmayı amaçlamaktayız.

ORSAM: İran'ın "Arap Baharı"na ilişkin politikası nedir?

Kayhan Barzegar: Bana göre Arap Baharı İran için bir fırsattır. Bu Arap devrimleri ile birlikte Arap halkları içinde yeni bağımsız ulusalcı-İslamcı görüşlerin ortaya çıktığını görüyoruz. Önceleri muhafazakâr Arap rejimleri, Batı güçlerine daha çok katılan bu tarz fikirleri engelledi. Bu çerçevede İran'ın, bu durumu Arap devletleriyle yeni ilişkiler kurma konusunda bir fırsat olarak gördüğünü düşünüyorum. Jeostratejik açıdan bakıldığında, İran bölgede yalnız kalmış bir ülkedir.

Şimdi ise iki tarafın da birlikte çalışabileceği bir fırsat söz konusu. Örneğin Mısır önemli bir ülkedir ve bu yeni gelişmeler, geleneksel olarak Arap dünyasında var olan Hüsnü Mübarek rejiminin yaymış olduğu İranofobi anlayışından vazgeçmek için bir fırsattır. Arap dünyasındaki muhafazakâr rejimler, uzun zamandır bu olumsuz anlayışı işaret etmektedir. Dolayısıyla bu aynı zamanda olumlu bir şeydir. Bana kalırsa bu devrimler meydana gelirken İran'ın dikkatli de olması gerekir, zira Ortadoğu stratejik bir bölge olduğu için İran ile Türkiye arasında gerginliğe yol açan, dış aktörlerin Suriye krizine müdahalesi gibi bölgede bir tür gerginliğe yol açabilecek birçok dış müdahale gerçekleşmektedir. Bence Türkiye ve İran işbirliği kuralmalıdır. Coğrafi bağ ve ekonomik bağımlılık gibi sebeplerle, gelecekte iki ülke arasındaki ilişkiler arttırılmalıdır. Arap devrimleri İran ve komşuları arasında bir şekilde gerginliğe yol açmış olmasına rağmen, bu gerginliklerin kısa süreli olduğu konusunda umutluyum ve gelecekte de daha fazla işbirliği görebiliriz. Bana göre, işte bu sebeple, bölgedeki geleneksel sorunlardan kurtulması adına İran için Arap baharı bir fırsattır.

ORSAM: Arap Baharı Suriye'ye sirayet ettiğinde, İran statükoyu desteklemiş ve Esad rejimi'nin yanında bir tutum sergilemişti. İran'ın Suriye politikasını şekillendiren nedir?

Kayhan Barzegar: İran'ın yaklaşımı diğer ülkelerinkinden farklı değil. Bu tereddütü Türkiye de yaşamıştır. Söz konusu Suriye olduğunda, Türkiye'nin sıfır sorun politikası tamamen değişmiştir. Aynı şekilde Amerika'nın tutumunda da değişim yaşanmıştır. Suudi Arabistan politikaları tamamen değişmiştir. Söz konusu Bahreyn olduğunda, Suudiler devrimin hızını azaltmak için minimalist bir tutum benimsemektedirler. Suriye'de ise farklı politikalar izlenmektedir. Yani İran diğer ülke-

lerden farklı değildir. Bana göre İran'ın temel hedefi jeopolitik çıkarlarını korumaktır. Bazıları, İran'ın Suriye'de herhangi bir değişim istemediğini öne sürmektedir. Oysa ben bu düşünce tarzının yanlış olduğunu düşünüyorum. İran, değişim ve bu değişimin bölgedeki ilişkilerde nasıl bir denge kurabileceği üzerinde kafa yormaktadır. Bölgedeki iki güçlü devlet olan İran ve Türkiye birçok jeopolitik çıkara sahiptir. Sorun ise; Suriye söz konusu olduğunda, yabancı ülkelerin Suriye'ye ilgisi- nin neden kaynaklandığının net olmayışdır, zira Suriye meselesi çatışmanın hem bölgesel hem de uluslararası boyutlarını içinde barındırmaktadır. Söz konusu krize dış güçler de müdahil olmuşlardır ve bu güçlerin bölge siyasetindeki varlıkları İran'ın çıkarlarını da etkileyebilmektedir. Yani söz konusu meseleyi bu bağlamda inceleyecek olursak, İran'ın tutumunun diğer devletlerden çok da farklı olduğunu söyleyemeyiz. Her oyuncu kendi çıkarını korumak için elinden gelenin en iyisini yapıyor. Burada İran, dış politika sahasındaki değer ve çıkarları arasında denge kurmaya çalışmaktadır. Güç dengesi açısından bakıldığında ise, bu bir şekilde makul ve haklı bir çabadır. Ama yine de bahsettiğiniz gibi sorunlar da bulunmaktadır ve muhtemelen bu sorunlar bir süre daha devam edecektir. Umarım bölgesel aktörler, dış aktörlerin de yardımıyla, Suriye krizi ve süregelen Kofi Annan Planı konusunda bir çözüm bulabilirler. Levant bölgesinin merkezinde yer almasından kaynaklanan jeopolitik statüsü yüzünden, Suriye'nin İran, Türkiye, Irak vb. gibi birçok ülkeyi de etkileyebilecek olan bu gerginliklerden kurtulmasını umuyorum.

ORSAM: Türkiye-İran ilişkileri konusunda umutlu olduğunuzu belirttiniz. Bu işbirliği için hangi parametrelerin ortak zemin oluşturacağını düşünüyorsunuz? Suriye konusunda İran için kırmızı çizgiler nedir?

Kayhan Barzegar: İran-Türkiye ilişkilerinin

Suriye krizine çözüm getireceği konusunda umutluyum. Hem de Batılı ülkeler veya Türkiye tarafından askerî bir dış müdahale olmadan. İran için kırmızı çizgi ise İran'ın aleyhine bölgedeki güç dengesinin tamamını değiştirebilecek, Suriye'ye yönelik bir askeri müdahaledir. Bu gerçekleştiği takdirde, bölgesel ilişkilerde büyük bir uçurumu da beraberinde getirecektir. Söz konusu krizin bölgesel bağlamda çözülmesi gerektiğini söylediğimde kast ettiğim, bölge ülkelerinin bölge dışı aktörlerle işbirliği kurması gerektiğiydi. İran-Türkiye işbirliği büyük önem taşımaktadır. Buna Suudi Arabistan ve Irak'ı da dahil edebiliriz. Aynı şekilde Rusya ile beraber ABD ve AB gibi dış güçleri de bu çözümün bir parçası olarak sıralayabiliriz. Örneğin daha tarafsız konumdaki İstanbul veya Moskova gibi bölge kentlerinden birinde bölgesel bir toplantı gerçekleştirilebilir. Bu güçler, söz konusu sorunu çözmek için bir fırsat bulabilirler. Tek taraflı olarak insan hakları konularını gündeme getirerek kendi yöntemleriyle çıkarlarını en üst seviyeye çıkarmaktadırlar. Suriye meselesi, bölgesel yaklaşım ile uluslararası yaklaşımı, yani Batı yaklaşımı, arasında ayrılıklara neden olmuştur. Batılı yaklaşım, Suriye meselesinde tek taraflı bir etki sahibi olmak istemektedir. İran ve hatta Türkiye ve Rusya gibi başka bölge ülkeleri daha bulunmaktadır. Bu ülkeler de konuyla ilgili tepkilerini göstermişlerdir. Zira söz konusu problem, bu ülkelerin değişim taraftarı olmayan bir Suriye rejimi istemeleri değildir. Sorun, bu ülkelerin bölge ilişkilerinde Batı müdahalesi çizgisinin tanımlanması gerektiğini belirtme istekleridir. Bu ise Batı ülkelerinin istedikleri yere gidip nüfuzlarını ve çıkarlarını yaymalarına izin veren Rus yaklaşımıyla oldukça doğrusaldır. Ortadoğu, Levant gibi siyasi ve ekonomik açıdan bağımsız olan farklı alt-sistemlerden oluşmaktadır. Suriye'de muhtemelen iç savaşa dönüşecek çatışmanın yayılmasını istemiyoruz. İran, Irak ve Afganistan'da iki savaş yaşandığını ve kendi meselelerinin üstüne bölgede üçüncü

bir savaşı kaldıramayacağını belirtmektedir. Dolayısıyla asıl sorun veya sıkıntı; bu bölgesel yaklaşıma nasıl sıkı sıkıya sarılacağı ve başka bir savaşın yaşanmasına nasıl engel olunacağıdır. Geçmiş tecrübeler, savaşın bölge için iyi olmayacağını göstermektedir. Zira bu durum bölgenin politikasını karıştırmakla birlikte, Irak ve Afganistan'daki gibi birçok ayrılığı da beraberinde getirecektir. Ya da bu duruma, Suriye meselesinin İran-Türkiye ilişkilerinde birçok gerginliğe yol açtığı örneği de gösterilebilir. İran ve Türkiye'nin işbirliği kurmak için çok iyi ve haklı sebepleri varken, Batı'nın duruma müdahalesi bu ilişkilerde soruna yol açabilir. Peki, bu boşluğu nasıl doldururuz? Bu boşluğu Türkiye doldurabilir. Türkiye Batı yaklaşımını benimsememeli ve Batı tarafı ile bölgesel taraf arasında köprü kurmak için tarafsız ve aracı rolünü üstlenmelidir. Batı tarafı denmesinin nedeni ise muhtemelen ideolojik bir terim olduğundandır. O zaman buna uluslararası taraf, uluslararası toplum ve bölgesel taraf diyelim. Bölgesel aktörler geleneksel olarak bölgede yer almışlar ve kendilerine düşen rolü oynamışlardır. Birdenbire unutulamazlar. Türkiye bu iki taraf arasında köprü rolü üstlenebilir. Bu noktada, bağımsız rol üstlenme kaydıyla, Suriye krizini çözme konusunda Türkiye önemli bir role sahiptir. Her şeyden önemlisi, Türkiye-İran işbirliği Suriye krizini çözebilir.

ORSAM: Suriye'deki rejime alternatif bir rejim daha kötü de olabilir. Bazı iç savaş senaryoları söz konusu. Herkes Suriye'de istikrar istiyor. Ancak bir yılın sonunda, statükonun sabit kaldığı ve Suriye'ye istikrarın gelmeyeceği anlaşılıyor. Bu çerçevede, İran tarafı ne gibi bir feragatte bulunabilir?

Kayhan Barzegar: Durumun çok karmaşık olduğu konusunda haklısınız. Bu konuda, Suriye krizinin üstesinden gelme konusunda her aktörün kendi gündemi veya daha doğrusu, kendi çevreleme stratejisi olduğunu düşünün-

yorum. İran, Türkiye, ABD, AB, Rusya, Suudi Arabistan, Çin, Katar, İsrail vs. Bu ülkelerin hepsi, asgarî zararlar çıkarlarını güvence altına almak istiyor. Bu anlamda, bunların hepsinin birbirine benzer olduğu söylenebilir. Müdahil olan diğer aktörlerin dengeli ve uygun bir şekilde krizi çözme konusunda dürüst davranmaları kaydıyla, değişim sürecini hızlandırması için İran, Esad rejimini ikna edebilir. Dolayısıyla buradaki soru; diğer tarafın ne tür bir taviz vereceğidir. Bu bir uzlaşma meselesi. Batı tarafı, bugüne kadar hiçbir taviz vermesizin kendi çıkarlarını koruyup en üst seviyeye çıkarmak istemiştir. Bu yüzden ben de diyorum ki, bu aktörlerin aynı masaya oturup bir uzlaşma noktasına varmaya çalışacakları bölgesel düzeyde bir toplantı gerçekleştirilmelidir. Suriye krizindeki hem bölgesel hem de uluslararası aktörler gerçekten ne istediklerini konuşup tartışabilirler.

ORSAM: İran ve P5+1 arasında düzenlenecek olan nükleer konulu konferans önümüzdeki günlerde İstanbul'da gerçekleştirilecek. Konferans ortamıyla ilgili düşünceleriniz nelerdir?

Kayhan Barzegar: 2012 Nisan ayının ortalarında ve muhtemelen İstanbul'da gerçekleştirilecek olan müzakerelerin bu aşaması önem taşımaktadır. Zira her iki taraf da, bu meselenin bazı ilkeleri olduğu ve devam ettiği takdirde bölgesel ve uluslararası barış ile güvenliği tehlikeye atacağından er ya da geç çözülmesi gerektiği konusunda gerçekçi bir görüşe varmıştır. Şimdiki temel sorun ise her iki tarafın da, hangisinin birkaç ileri adım atıp mevcut çıkmaz durumun üstesinden geleceğini görmek için bekliyor olmalarıdır. Bu durum farklı yönlerden tartışılabilir. İstanbul'da Ocak 2011'de gerçekleştirilen önceki müzakerelerde, her iki taraf da müzakerelerin gündemiyle ilgili ortak bir karara varamadıkları için uzlaşmacı adımlar atamamışlardı. O konferansta İran, konferans gündemini genişleten

maksimalist bir tür yaklaşım benimsemiş ve gündem konusunu bölgede kapsamlı güvenlik ve terörle mücadele konularında işbirliği kurmak gibi bölgesel barış ve güvenliğe; veya bölgesel meselelerde avantajlarına odaklanabilecekleri nükleer silahların olmadığı bir bölgenin nasıl yönlendirilebileceğiyle gibi konulara bağlamak istemiştir. Bunun aksine P5+1 ise İran'ın zayıf noktası diyebileceğimiz nükleer konuya odaklanarak meseleyi sadece minimalist çerçevede ele almak istemiştir. İşte bu farklı görüşmelerin gündemi böyledir. Ancak gerçek şu ki başarılı ve kesintisiz görüşmeler, müzakeredeki iki tarafa da eşit ağırlıkta önem vererek, yukarıda bahsi geçen iki açıyı da göz önünde bulundurmalıdır. P5+1'in hâlihazırda üzerinde durmakta olduğu yasal, teknik ve nükleer yaygınlaşmanın ötesinde İran'ın nükleer programı aynı zamanda bölgedeki kapsamlı güvenlik ve siyasi güvenlik konularıyla da ilişkilidir. P5+1 delegesinin, programı jeostratejik ve bölgesel açıdan önemsememesi, başlı başına var olan gerçekleri gözardı etmek, yani görüşmelerin ilerlemesine ilişkin bir engel demektir. Burada 5+1, İran'ın üzerinde konuşabileceği birçok konu olduğunu bilmesi bakımından İran'a daha rahat bir koşul sağlayabilecek müzakerelerin gündemini genişletmeyi kabul edebilirse; müzakerelerde bir tür siyasi eşitlik sağlanmış olacaktır. Aynı zamanda İran, kendi nükleer meselesinin dünya güçleri açısından bir endişe konusu olduğunu da göz önünde bulundurmalıdır. Yine bizim de her iki tarafın çıkarlarını nasıl dengeleyeceğimizi bilmemiz gerekiyor. Bunlar yerlerine getirildikleri takdirde, müzakereler başarılı olacaktır.

ORSAM: İran'da yaklaşan cumhurbaşkanlığı seçimleriyle ilgili bir soru sormak istiyoruz. Cumhurbaşkanlığına gelecek kişinin tutucu kesimden biri olacağına dair bir beklenti söz konusu. Merak ediyoruz, acaba böylesi bir iç politika ortamı, İran'ın dış politika yönelimini değiştirebilir mi?

Kayhan Barzegar: Öncelikle, cumhurbaşkanlığı seçimleri ve dış politika tutumundaki muhtemel değişiklikler bağlamında “tutucu”, “köktenci”, “reformcu” vs. gibi ideolojik terimler kullanmamalıyız diye düşünüyorum. Bana kalırsa, İran’ın gelecek cumhurbaşkanı, dış politikada ideolojik ve milliyetçi unsurların bir birleşimi konusuna odaklanacaktır. Buna bir örnek İran nükleer programıdır. Dış politikayı güçlendirebilecek bir husus olduğundan, sonraki aday nükleer program konusunda daha sert olacaktır. Gelecek aday, başta büyük güçler olmak üzere uluslararası topluma da uyan bir dış politika izleyecektir. Bu da bir başka kilit unsurdur. İran dış politikasının gündışatında birçok ani değişim olacak demesemde, bu güç transferi sırasında daha uzlaşmacı özelliklerin ortaya konması gerekecektir. Bu bakımdan, nükleer konu İran’ın dış politikasının temel konusu olarak kalmaya devam edecektir. Size bunu söylüyorum, çünkü bölgesel konulara odaklanma ve bunu nükleer meseleyle ilişkilendirmeyi temel alan İran dış politika yöneliminde ve dolayısıyla her şekilde İran’ın avantajlı çıkacağı büyük güçlerle ilişkilerde bir değişim olduğunu görüyorum. Güçlü bir bölgesel politika ortaya koymak,

herhangi bir İran cumhurbaşkanı veya cumhurbaşkanlığı kampanyası için her zaman bir avantaj olmuştur. Tüm İranlı adaylar, güçlü bir dış politika tutumu üzerinde duracaklardır. Bu da Amerika, İsrail ve Arap dünyasındaki geleneksel bölgesel rakiplerine karşı duracakları anlamına geliyor. Gelecek adayların, gösterilmesi çok kolay olan bu durumdan fayda sağlayacaklarına eminim. Önceki cumhurbaşkanlığı kampanyalarımıza bakacak olursanız, dış politika yaklaşımına yönelen kesimin sadece güçlü bir bölgesel politika izleyeceklerini göstermek istediklerini göreceksiniz. Bu bakımdan, dış politika meselelerine uygulamayacağından ötürü, tutucu ve köktenci vs. gibi böyle bir terminolojiyi kullanmaktan kaçınmalıyız. Bunların daha ziyade iç tüketim veya siyaset için kullanıldığını söyleyebilirim.

ORSAM: Çok teşekkür ederiz Dr. **Barzegar**.

Kayhan Barzegar: Ben teşekkür ederim.

** Bu söyleşi ORSAM Ortadoğu Danışmanı Pınar Arıkan Sinkaya ve ORSAM Ortadoğu Uzmanı Oytun Orhan tarafından 4 Nisan 2012 tarihinde Ankara’da gerçekleştirilmiştir.*

KÖRFEZ ÜLKELERİ

Suudi Arabistan Qassim Üniversitesi'nin İlahiyat Fakültesinde İslam Kültürü Bölümü Yrd. Doç. Dr. Muhammed Selci İle Yapılan Söyleşi

23 Mart 2012

ORSAM: Sayın Muhammed Selci, kendinizi tanıtabilir misiniz?

Muhammed Selci: Suudi Arabistan'da Qassim Üniversitesi'nin İlahiyat Fakültesinde İslam Kültürü Bölümü'nde çalışıyorum. Aslen Ürdün'ün Aculun şehri kökenliyim. Lisansımı Ürdün Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde yaptım. Doktoramı Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde bitirdim. 2007 yılında Marmara Üniversitesi'nden mezun oldum. Ürdün'e döndüm ve sonra Qassim Üniversitesi'nde Yardımcı Doçent olarak İslam Kültürü Bölümü'nde çalışmaya başladım.

Tarık Abdülcelil ile birlikte Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu'nun "Stratejik Derinlik" isimli eserini Arapçaya tercüme ettiniz. Neden bu kitabı Arapçaya tercüme etmek ihtiyacı duyduunuz?

Muhammed Selci: Arap ülkelerinden Türkiye'ye okumaya gelen öğrenciler genellikle fen bilimlerini seçiyorlar. İlahiyat ve edebiyat bölümlerinde ise öğrenci sayısı çok azdır. "Stratejik Derinlik" gibi önemli kitapları tercüme etmek için bir kişi Arapça bilmeli ve Türkçesi iyi de bir seviyede olmalıdır. Benden önce birkaç kişi bu kitabın tercümesine başlamışlardı. Ama, başlayanlar aslen Türktü. Türkçeyi iyi biliyorlar ama Arapçaları biraz zayıftı. Tercüme teklif eden El-Cezire yayınevi tercüme zayıf olduğu için kabul etmedi. El-Cezire merkezinde çalışan Dr. Burhan Köroğlu kitabı çevirmemi teklif etti. Yüksek lisansımı Türkiye'de yapmış olmamdan ve Türkçe bilmemden dolayı bu kişilerden daha uygun bir kişi olabilirdim. Sonra Burhan hocayla birlikte tercümelere başladım. Tercüme ben yapıyordum, Burhan hoca kontrol ediyordu. Çünkü, Burhan hocanın hem Arapçası hem Türkçesi oldukça iyidir. Kitap tercüme ederken en önemli şeylerden biri budur. Tercüme yapan kişinin nasıl Türkçesi güçlüyse Arapçasının da oldukça güçlü olması gerekir. Bilindiği üzere, Stratejik Derinlik kitabının dili oldukça ağırdır. Tercüme ederken cümlelerin Arapçada da aynı seviyede olması lazım. Bundan dolayı tercümenin çok yavaş ve dikkatli bir şekilde yapılması gerekir. Bu nedenle tercüme iki buçuk sene sürdü.

Yayınlandıktan sonra Arap dünyasında Stratejik Derinlik ile ilgili nasıl tepkiler aldınız?

Muhammed Selci: Stratejik Derinlik Arapça yayınlanmadan önce, Arap akademisyenler veya Türk siyaseti ile ilgilenen kişiler, Stratejik Derinlik kitabını nasıl alabiliriz, okuyabiliriz diye bana sıklıkla soruyorlardı. Türkiye'de çok önemli olan bu kitap, diğer ülkelerde de gereken öneme sahiptir. Zaten Ahmet Davutoğlu bir bilim adamı ve strateji uzmanı olarak meşhur bir insandır. Özellikle AK Parti iktidarından beri daha da tanınır olmuştur. En önemli-

si, Ahmet Hocanın yazdığı fikirler ve gerekçeler birkaç sene sonra karşımıza çıkmıştır. Kitabın belli bir bölümünde Arap ülkelerindeki Şeriat konusunda birkaç şey yazmıştır. Libya, Tunus, Mısır gibi ülkeler halkın ihtiyaçlarını karşılamak için yeni yöntemler geliştirmese, bu ülkelerde bir değişim ve istikrarsızlık olacağını yazmıştır ve hocanın söylediklerinin doğru olduğu ortaya çıkmıştır. Türkiye-İsrail ilişkilerine dair tahminler de kitapta bulunmaktadır.

Arap Baharı'nın ortaya çıkardığı değişimleri bölgede nasıl görüyorsunuz?

Muhammed Selci: Bence, Arap Baharı geçmişte yaşananlar dikkate alındığında oldukça doğal bir sonuçtur. Arap Baharı olmadan önce, Arap ülkelerinde iç savaşlar, İsrail ve Filistin meselesi ile ilgili sıkıntılar, iktisadi meseleler ve halkın devletten talebi ve devletin buna cevap vermemesi gibi durumlar, var olan rejimlerin hürriyet, adalet ve özgürlük meselelerinde geride kalması durumlarının tümü Arap Baharı denilen olaylara neden olmuştur. Mısır, Tunus, Libya ve Yemen gibi ülkelerde Arap Baharı'ndan önce ciddi sıkıntılar yaşanıyordu. Mesela, din özgürlüğü konusunda Tunus'ta sıkıntılar yaşandı. Mısır'da ise iktisadi açıdan sıkıntılar vardı. Rejimler, halkların ihtiyaçlarına cevap veremiyordu.

Türkiye ile Arap ülkeleri arasındaki yaklaşmayı nasıl arttırabiliriz? Neler aksıyor, neler iyi gidiyor ve neler yapmak lazım?

Muhammed Selci: Türkiye, Arap ülkeleri ile aynı medeniyet çerçevesinde yaşıyor. Çünkü Türkiye ve Arap ülkeleri ile aynı dine bağlı insanlardan oluşuyor. Artık milliyetçi devlet kavramı bitiyor. Özellikle Arap ülkelerinde bu durum tamamen bitmiş durumda. En büyük Arap milliyetçilerden biri olan Irak bitti. Suriye'de de durum böyle. Çünkü, İran ile çok yoğun ilişkiler içinde. Bundan dolayı

Suriye'ye Arap milliyetçisi demek mantıksız olur. Arap veya Türk milliyetçilikleri de yavaş yavaş bitiyor. Bizim bağlarımız bundan sonra, medeniyet, kültür ve ümmet çerçevesinde olacaktır. Kültürümüz İslam kültürü ve bu kültürün içinde sadece Müslümanlar değil diğer dinlere mensup insanlar da yaşar. İslam kültürü, dini devlet ya da şiddete dayalı din devleti demek değildir. Din ve siyaset arasında yeni bir yaklaşımın olacağı bir medeniyet ortaya çıkacaktır. Bu yaklaşımın modeli ise Türkiye'dir. Arap ülkelerinde oluşan yeni rejimler, din ve devlet ilişkisi ile ilgili ve İslam kültürü veya medeniyet ile ilgili durumlarda model olarak Türkiye'yi alabilirler. Arap ülkelerinin Türkiye'den aldığı bu model nihayetinde iyi sonuç verecektir. Öncelikle ideolojik çatışmalar bitecek. Çünkü, din ve devlet ilişkisi tüm ülkelerde aynı düzeyde olacak. Eskiden farklı milletlerden olan kişiler çatışıyorlardı. Fakat, şu anda millet düzeyinde çatışma olmuyor. Geriye din kalıyor. Eğer din ve devlet arasındaki ilişkiyi yeni bir model olarak oluşturabilirsek çatışmalar sona erecek ve yardımlaşma olacak.

İslam ülkelerinin yakınlaşması nasıl olacak? Sınırları eritebilecek miyiz? Şimdi büyüyen bir çatışma alanını görüyoruz. İran, Irak, Suriye ve diğer ülkelerde kargaşalar yaşanıyor. Bunlar nasıl sona erecektir?

Muhammed Selci: Bu ülkelerde siyasi iradenin bahsettiğim yönde tam olması gerekir. Ülkelerin kendi çıkarları ile diğer ülkelerin çıkarları çelişmektedir. Bu çelişkiler, büyük ülkelerin de istediği biçimde oluşursa, bu ülkeler arasında çatışmalara neden olmaktadır. Eğer ülkelerde müstakil bir siyasi irade oluşturulursa ülkeler kendi çıkarları için çalışacak. Her ülke de kendi istikbalini düşünecektir. Çatışmaların çözümü konusunda fikirler üreteceklerdir. Eğer bu ülkeler dünya siyaset çerçevesi içinde çalışırsa, bu çalışmalar sadece büyük güçler için gerçekleşecek.

Türkiye neden bir model ülke olarak ortaya çıkmaktadır?

Muhammed Selci: Muhammed SELCİ: Bunun nedeni, Türkiye’de demokratik seçimlerin olmasıdır. Onun için liderler halk adına konuşabiliyorlar. Diğer ülkelerde ise liderler kendi kendilerine karar veriyorlar veya diğer ülkelerin koyduğu kurallara göre çalışıyorlar. Ama, demokratik ülkelerde cumhurbaşkanı veya başbakan halkın isteklerine cevap verebiliyor ve siyasi irade müstakil oluyor.

Bu nedenle, müstakil siyasi iradeye ulaşmak için halkın istediklerinin tam olarak gerçekleşmesi lazım. Rejimlerin demokratik olması ve liderlerin halktan seçilmesi gerekmektedir. Bize dışarıdan gelen ideolojiler bu bölgede ve İslam ülkelerindeki çıkarlarına zarar vermektedirler.

**Bu söyleşi ORSAM Başkanı Hasan Kanbolat tarafından Şubat 2012’de Riyad’ta yapılmıştır.*

Sultan Kabus Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Kitle İletişim Bölümü Başkanı Prof. Dr. Said Obeid Al Shamsi İle Türkiye-Umman İlişkileri Üzerine Söyleşi

4 Nisan 2012

Arap Yarımadasının güneyinde yer alan Umman Arap baharı sürecinden nispeten az etkilenen ülkelerden biri oldu. Bazı gösteriler olmakla birlikte bunlar sınırlı düzeyde kaldı. Türkiye – Umman ilişkileri ise son yıllarda ilerleme kaydediyor. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün geçen yıl içinde Umman'a gerçekleştirdiği ziyaret bu açıdan önemli bir kilometre taşı olmuştu. Biz de Sultan Kabus Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi'nde Kitle İletişim Bölümü Başkanı olarak görev yapan Prof. Dr. Said Obeid Al Shamsi ile gerçekleştirdiğimiz kısa söyleşide Türkiye – Umman ilişkilerini konuştuk.

ORSAM: Sayın al Shamsi, Türkiye – Umman ilişkileri hakkındaki görüşlerinizi alabilir miyiz?

Al Shamsi: İsmim Said Obeid Al Shamsi. Umman'ın başkenti Maskat'ta bulunan Sultan Kabus Üniversitesi sosyal bilimler bölümünde

Kitle İletişim Departmanı başkanı olarak görev yapıyorum. Umman ile Türkiye arasındaki ilişkilerin oldukça iyi seviyede olduğunu düşünüyorum. Bu ilişki aynı zamanda kültürel bağlarla sınırlı kalmamış ve ekonomik alanlara da yayılmış durumdadır. Örneğin Türkiye, Umman'da uluslararası havaalanı inşa edilmesinin yanı sıra başka pek çok projede yer almaktadır. Türkiye ile ilişkilerimiz yüzlerce yıl geriye götürülebilir. Her iki ülke eskiden imparatorluktu ve her ikisinin de birbiri ile sosyal ve ekonomik bağları vardı. Tarihsel anlamda Umman'da ikili ilişkiye bu yönde bakılmaktadır. Ayrıca Umman, Türkiye ile geliştirdiği ilişkilerle bölgeye iyi bir örnek oluşturabilir. Her iki ülke de dış politikada oldukça barışçıl siyaset takip etmektedir. Her iki ülke de olaylara realist bir pencereden bakmaktadır. Kültürel bağlamda, bence akademisyenler olarak Türkiye ve Umman arasındaki ilişkilerin eğitim alanında geliştirilmesi oldukça büyük bir öneme sahiptir. Örneğin öğrenci değişim programları gibi değişim programlarına veya Ummanlı ve Türk öğrencilerin özellikle yaz aylarında eğitilmesi olasılıklarına önem verilmesi gerekmektedir. Eminim ki yakın zamanda Türk heyetleri Umman'ı ziyarette geleceklerdir. Bu konuları konuşmak için bu önemli bir fırsat olabilir. Böylece her iki ülkede özellikle öğrencilerin birbirlerini tanımaları ve deneyimlerini paylaşabilmeleri için büyük bir kapı aralanmış olur.

ORSAM: Önümüzdeki dönemde Türkiye ile Arap ülkeleri arasındaki ilişkilerin nasıl gelişeceğini düşünüyorsunuz?

Al Shamsi: Bence Araplar ile Türkiye arasındaki ilişkiler bir bütündür. Bu ilişkileri ayıramazsınız çünkü ortada ortak tarih var. Gerçekçi düşünen ve davranan herkes bu tarihi unutamaz. Bu aynı zamanda dil için de geçerlidir. Türkçe pek çok Arapça kelimeyi içermektedir. Bizler de Türklere örneğin yediğimiz yemeklerin isimleri gibi pek çok

kelime aldık. Tüm bunlar Osmanlı ya da Selçuklu İmparatorluğu dönemlerine kadar geri götürülebilir. Bu ne anlama gelmektedir peki? Bu kültürel, sosyal hatta dinsel ve coğrafik anlamda Türkiye ile iyi ilişkiler geliştirmemiz gerektiği anlamına geliyor. Çünkü bizim gücümüz birlikteliğimizden geliyor. Ve bence küreselleşme sorunu ve Türkiye'nin ekonomi ve askeri alanlarda kendini geliştirmesi ile birlikte, elimizden geldiğince bu durumdan faydalanmalı ve kendimizi Türkiye ile daha fazla ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasi bağlar geliştirme fırsatlarına odaklamalıyız. Geçmiş,

bu anlamda Araplar ve Türkler için pek yardımcı olmadı ancak geçmişe bakmamalıyız. Odaklanmamız gereken geleceğimizdir. Ve gelecek bize birleşmemiz gerektiğini söylemektedir. Yapabildiğimiz kadar bağlarımızı kuvvetlendirmeliyiz.

ORSAM: Çok teşekkür ederiz.

**Bu söyleşi ORSAM Başkanı Hasan Kanbolat tarafından Şubat 2012'de Riyad'da yapılmıştır.*

FİLİSTİN

Filistin Parlamentosu Milletvekili Sahar Fahed Qawasmı İle Söyleşi

4 Nisan 2012

Filistin Parlamentosunda 2006 yılından bu yana El Fetih Bloğu'nun üyesi olarak milletvekilliği görevini yürüten Sahar Fahed Qawasmı ile Rusya'da Valdai Forumu sırasında konuşma imkanı elde ettik. Parlamantonun bayan üyelerinden biri olan Qawasmı ile Arap Baharı'nın Filistin iç politikası ve İsrail-Filistin sorununa etkisini, Filistin iç ve dış politikasında yaşanan son gelişmeleri ve Türkiye'nin Filistin sorunundaki rolünü konuştuk.

ORSAM: Acaba kendinizi tanıtabilir misiniz?

Sahar Fahed Qawasmı: Benim adım Sahar Fahed Qawasmı. Filistin parlamentosunda El Fetih Bloğu milletvekili olarak görev yapıyorum. Batı Şeria'danım,

ORSAM: Arap Baharı'nın Filistin'deki etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sahar Fahed Qawasmı: Öncelikle, bence tüm bu halk ayaklanmaları uluslararası, yani küresel bir olgu. Bu sadece bizim bölgemize

indirgenemez. Önümüzde küreselleşmeden ötürü tüm dünya değerlerinde devrimsel değişiklikleri getirecek yeni dönem olduğunu düşünüyorum. Demokrasiden ve sosyal adalatten uzak olanlar ve demokrasi için gerekli altyapısı bulunanlar için önemli bir dönüm noktası olacak. Sonuçta bu dünyanın her yerine yayılacak. Wall Street'te ya da Atina'da hatta Tel Aviv'de yaşananlar, küresel dünyada yaşanan gerçek değişikliği yansıtmaktadır. Bu Avrupa'daki gerçek evrimdir. Filistin meselesine geldiğimizde, sonuçta, Filistinliler için olumlu bir hamle getirecek, çünkü yeni dönem Filistin'in şu anki durumu kabul etmeyecektir. Sonuç itibari ile uluslararası toplum ya bu hedefin bir parçası olmayı ya da olmamayı seçmek zorunda kalacaktır. Hedefin bir parçası olmak ise en azından bizler ve adalet için kabul edilebilir, daha aktif ve daha pozitif tutum ve davranışlardır. Yani sonuçta sorunlarımızın çözümünde olumlu bir rolü olacağını düşünüyorum.

ORSAM: Filistin yönetimi Suriye'deki duruma nasıl yaklaşıyor?

Sahar Fahed Qawasmı: Öncelikle, resmi olarak, bizim yaklaşımımız tüm Arap dahili sorunlarına müdahil olmamaktır. Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) kurulduğundan beri bizim tercihimiz bu yöndedir. Yaser Arafat'ın dünyadaki sorunlara karşı tutumu da böyleydi. Biz de bu yönde davranacağız. Benim babam FKÖ'nün, Suriye'den herhangi bir farkı olmadığını düşündüğü için öldürüldü. Babam FKÖ'nün Güvenlik Konseyi üyesiydi. Siyasi eğilimler iç sorunlara göre farklılık arz edecektir. Elbette ki insanları destekleyeceğiz.

ORSAM: HAMAS ve Halid Meşal'in Şam'dan ayrılacağı iddiaları yazılıyor. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Sahar Fahed Qawasmı: Bence Müslüman dünyasını Sünni ve Şii olarak bölmek, Müslü-

man olarak var olmamızı istemeyenlerin yararına olmaktadır. Müslüman Kardeşler genel olarak devrimlerin parçasıdır. Fakat Suriye’de aralarında bir anlaşmazlık var. HAMAS, Müslüman Kardeşlerin bir parçası ve bunu da kabul ediyor. Bence bu HAMAS ve Müslüman Kardeşler arasındaki ilişkiyi yansıtmaktadır. Ve HAMAS da, Müslüman Kardeşler’in yanında mı yoksa dışında mı olacağına karar vermesi gerekiyordu. Ve onlar da Müslüman Kardeşler’in yanında olmayı tercih ettiler.

ORSAM: Filistin’in iç meselelerine gelecek olursak, HAMAS ve El Fetih arasındaki son uzlaşma hakkında ne düşünüyorsunuz, gelecek dönemde sizce neler yaşanacak?

Sahar Fahed Qawasmi: Bence birleşme tüm tarafların çıkarına uygun olacaktır. El Fetih için, bizim amacımız devletimizi kurmak ve Güvenlik Konseyi tarafından kabul edilmektir. Bizim yaptığımız başvuru, Filistinli partiler arasındaki ayrılık nedeniyle kabul edilmemişti. Bence Abu Mazin’in hedefi Filistinli partiler arasında birleşmeyi sağlamaktır ve böylece uluslararası toplum tarafından devletimizin tanınmasını sağlamaktır. HAMAS tarafında ise şu anda Suriye’yi terk ediyorlar, ayrıca Müslüman Kardeşler içinde de daha ılımlı olma yönünde bir eğilim bulunuyor. Öte yandan birleşmenin HAMAS’ın yararına olacağını da düşünüyorum. Bence siyasi eğilim, iki tarafın bir araya gelmesi yönünde.

ORSAM: Birleşmiş Milletler’e devlet olarak tanınmak için başvuru yapıldı ancak henüz somut bir sonuç alınmadı. Filistin yönetiminin bir sonraki adımı sizce ne olacaktır?

Sahar Fahed Qawasmi: Bu soru Ebu Mazin tarafından da soruldu. Dünya Bankası’na göre önümüzde çok ciddi zorluklar bulunuyor. Bununla ilgili geçen yılın başında bir rapor yayınlandı. Rapora göre, işgal altında olduğu

sürece devam ettirilebilir gelişme sağlamak mümkün değil. Benim fikrime göre bu hususta çok akıllı davranmamız gerekiyor. Yeni Cenevre maddesine göre, tüm otoriteler işgal altında, eğitimden sağlığa kadar tüm yetkiler işgal gücüne bırakılıyor. Biz böyle bir şeyi kabul etmek istemiyoruz, çünkü İsrail bu yönde olumlu adımlar hiç atmadı. Bu nedenle bizler, İsrail meselesinin çözümü için gerekenleri yapması için Ortadoğu Dörtlüsü’ne gitmeliyiz. Bu konuda sorumluluk almaları gerekir. Bu siyasi süreci ilerlemesi için bir araç olarak kullanılmalıdır, çünkü herkesin işgalin bir bedeli olduğunu hissetmesi gerekiyor. Bizler daha fazla oranda uluslararası toplumu ve hukuku kullanmamız gerekiyor. Güvenlik Konseyi’ne gitmeye devam etmeliyiz. Bu sefer araçlarımız, daha kabul edilebilir ve küresel bir direniş var dünyada. Bundan faydalanabiliriz. Bu bazı değişiklikler yaratabilir.

ORSAM: Son sorumuz ise Türkiye’nin Filistin sorunundaki rolüne ilişkin. Türkiye Filistin’i uluslararası arenada ve özellikle BM’de savunuyor. Türkiye’nin rolünü nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sahar Fahed Qawasmi: Türkiye’deki hükümet ve insanlar, Ortadoğu’da çok aktif bir rol üstlendiğini düşünüyoruz. Bence Türkiye’nin bölgede önemli bir aktör olabilmesi için iyi bir fırsat bulunuyor. Şu anda tüm Arap ulusları Türkiye’ye model gözü ile bakıyor. Önceden Türkiye daha İsrail yanlıydı, fakat şimdi Türkiye daha tarafsız olmaya, insan haklarının ve uluslararası hukukun destekçisi olmaya başladı. Süreçteki tüm aktörleri kabul ettiler. Bu bizim için çok olumlu bir gelişme.

ORSAM: Çok teşekkür ederiz.

** Bu söyleşi 19 Şubat 2012 tarihinde, Rusya’nın Soçi kentinde düzenlenen Valdai Forumu sırasında ORSAM Başkanı Hasan Kanbolat ve ORSAM Uzmanı Oytun Orhan tarafından gerçekleştirilmiştir.*

ÜRDÜN

Ürdün Üniversitesi Şeriat Fakültesi'nde Öğretim Üyesi Olan Yrd. Doç. Dr. Muhammed Reyyan ile Söyleşi

21 Eylül 2012

Ürdün Üniversitesi Şeriat Fakültesi'nde Öğretim Üyesi olan Yrd. Doç. Dr. Muhammed Reyyan ile konuştuk. Ürdün Üniversitesi Şeriat Fakültesi'ndeki öğretim üyelerinin en önemli özelliklerinden biri Ürdün'deki Siyasal İslami hareketlerin entelektüel birikimini sağlama- larıdır. Mesela İhvan'ın şimdiki başkanı Prof. Dr. Hemmam Said fakültenin eski hocaların- dandır. Sadece Ürdün'de değil bölgede de etkili olan Prof. Dr. Racih Abdulhamid Kurdi, Prof. Dr. Ahmed Nevfel gibi isimler de aynı fakül- tede görev yapmaktadırlar. Yrd. Doç. Dr. Rey- yan da yukarıda ismi geçen hocalardan sonra gelen kuşağın önemli isimlerindedir. Onu birçoğundan farklı kılan özelliği ise bir Filistin mülteci kampı olan Baka'da dünyaya gelmiş olması. Baka'dan çıkan ve doktora derece- sini İngiltere'de başarıyla tamamlayan Yrd. Doç. Dr. Reyyan'la Ürdün'de bulunan mülteci kampları hakkında konuştuk.

ORSAM: Sayın Reyyan öncelikle kendinizi tanıtabilir misiniz?

Muhammed Reyyan: İsmim Muhammed Reyyan. 1969 yılında Ürdün'ün Baka kam- pında doğdum. Lisans ve Yüksek lisans eği- timini Ürdün Üniversitesi'nde tamamladım. Doktora derecesini ise İngiltere'de aldım. Ürdün Üniversitesi, Şeriat Fakültesi Tefsir bölü- münde öğretim üyesiyim. Uzmanlık alanım Kur'an metinleri ve modernitenin sorunları. Aynı zamanda Eğitim, Danışmanlık ve Dil Eğitimi alanında faaliyet gösteren Farklı Bo- yutlat Merkezi'nin müdürüyüm.

ORSAM: Sayın Reyyan, Baka'da doğdum dediniz. Baka Ürdün'deki en büyük Filistin mülteci kampı. Kamptaki hayattan bahse- debilir misiniz?

Muhammed Reyyan: Baka Ürdün'deki bir- çok kamp gibi 1967-1968 yıllarında kurulmuş olan bir kamp. Kampta ilk olarak çadır şek- linde bir yapılanma oldu. Daha sonra geçici çadırlar, kalıcı olmaya başladı. Yani bir oda ve etrafında biraz arazisi olan kalıcı yerler haline gelmeye başladı. Derken betonarme şeklinde yapılar inşa edildi ve nihayetinde bugünkü şeklini aldı. Kampın hizmet durumu çok zayıf. İnsanlar çok fakirler ve can sıkıcı bir hayat ya- şamak zorundalar. Kampın nüfusu 1967 yılı- dan 2000'e 100 bini buldu. Şimdi ise 150 bine yaklaşıyor. Alan çok dar. 1 km2den biraz faz- la. Böylesine küçük bir alanda 100 bin insanın yaşadığını düşünün. Örneğin benim evim 100 m2 idi. Evlerdeki nüfus 10-12-15 aralığında değişiyor. Birleşmiş Milletler (UNRWA) şart- ları biraz iyileştirdi ancak hayat hala zor şart- lar altında devam ediyor. Caddeler, sokaklar bakıma muhtaç halde. Altyapı sorunlarının yanı sıra ciddi sosyal sorunlar da mevcut. An- cak şunu da belirtmeliyim ki bütün zor şartla- ra rağmen bu kamp çok sayıda alim, profesör, mühendis yetiştirmiştir.

ORSAM: Siz de bu kamptan başarı ile çıkıp Ürdün'ün en prestijli üniversitesinde ho- calığa kadar yükseldiniz. Kampta nasıl bir

ortamda okudunuz? Ve Filistin insanının yapısından kısaca bahsedebilir misiniz?

Muhammed Reyhan: Küçük bir sınıfta 50-60 çocuk bir arada okuduk. Yine küçücük sınıflara 3'er 4'er kişi sıkıştırdık. Biz kamptaki insanların şehirdekilerden daha az zeki ve çalışkan olmadıklarını ispatladık. Aynı sınıfta okuduğumuz 7 arkadaş şimdi aynı üniversitede hocalık yapıyoruz. Ben ilahiyatçı, biri matematikçi, biri kimyacı, biri İngilizce hocası bir diğeri fizikçi oldu. Her birimiz bir alanda uzmanlaştık. Fırsatlar ve şanslar şehirdeki kadar olmasa da biz, yokluğu da değerlendirmesini bildik. Filistin insanının yapısına gelince Filistin insanı dünyanın en zeki ve çalışkan insanlarından. Yeter ki fırsat verilsin. Körfez ülkelerindeki işçilere, doktorlara, mühendislere bakarsanız çoğunun Filistinli olduğunu göreceksiniz. Ürdünlü olanların çoğu da Filistin asıllıdır. Bu insanların toprağı, yaşam yeri yok, dolayısıyla bu insanlar kendisini geliştirmenin yollarını arıyorlar. Ürdün'de toprağı, Suud'da petrole, Endonezya'da denize yatırım yapıyor. Biz ise insana yatırım yapıyoruz.

ORSAM: Ürdün'de kaç tane Filistin mülteci kampı bulunmakta?

Muhammed Reyhan: 10'dan fazla Filistin mülteci kampı bulunmakta. Baka, Gazze, Suhne, Hısn bunlardan bazıları.

ORSAM: Ürdün'deki kampları gözlemlerken Gazze kampının diğerlerine göre daha mahrum olduğunu gördük. Örneğin kanalizasyon şebekesi yerin üstünde. Evine misafir olduğumuz aile kimlik kartlarının dahi olmadığını söyledi. Yani onlar ne Filistinli ne de Ürdünlü. Biraz Gazze kampından bahsedebilir misiniz?

Muhammed Reyhan: Bu kampta daha çok Gazzeli Filistinliler yaşamakta. Bu sebepten kampın ismi Gazze kampı. Kampta 4 bine ya-

kın derme çatma ev bulunuyor ve yaklaşık 40 bin insan yaşıyor. 1948 ve 1967 yıllarında sığınanlara, yani iltica edenlere vatandaşlık verilmiştir. Ancak bu tarihlerden sonra gelenlere vatandaşlık verilmemiştir. Devlet orada yaşayanlara her iki yılda bir geçici olarak kimlik kartı ve numarası vermektedir. Bu sebepten ötürü mahrumiyet biraz daha fazla.

ORSAM: Sayın Reyhan insanlar kampların düzensizliğini, mahrumiyetini kabullenmiş gibi. Bu durumu nasıl izah ediyorsunuz ve devlet kamplara karşı neden bu kadar ilgisiz davranıyor?

Muhammed Reyhan: Bunun iki temel nedeni var. Birincisi kamplarda Filistinli mültecilerle ilgilenen UNRWA var. Hükümet, BM sizinle ilgileniyor deyip işin içinden çıkıyor. İkinci neden ise insanlarda hala Filistin'e dönme düşüncesi var. Dönüş haklarından bahsediyorlar. İnsanlar, bu umutla kamplara fazla yatırım yapmıyor. Çünkü yatırım yaptıkça aidiyetlik duygusunun artacağı düşüncesi hakim.

ORSAM: Sizce kamp ve şehir hayatının ayrıldığı üç temel nokta nedir?

Muhammed Reyhan: Şehir ve kamp hayatlarının birbirlerinden ayrıldığı üç temel noktayı iş imkanları, temizlik ve sağlık konuları olarak sıralayabilirim.

ORSAM: Peki, bu kamplarda bir aile ortalama ne kadar para kazanabiliyor? Ve daha iyi bir yaşam için ne kadar kazanmalıdır?

Muhammed Reyhan: Bu konu ile alakalı bende net bir bilgi mevcut değil ancak aileler ortalama 300-400-500 JD(1) aralığında kazanabiliyorlar. Tabi şehirde fırsatlar daha fazla. Ancak kamplarda da ev kiralaları daha düşüktür. Ne var ki geri kalan masraflar yiyecek, içecek, giyisi, ulaşım, tıbbi ihtiyaçlar hemen hemen aynıdır. Daha iyi şartlar için-

de bir yaşam sürdürmek için en az 600 JD'ye ihtiyaç var. Ürdün hükümeti 300 JD'nin altını fakirlik sınırı olarak açıklamıştı. Yapılan son araştırmalara göre bu sınır 500 JD olarak belirlenmektedir. Ancak gözden kaçırmamanız gereken nokta bu hesapların 4 kişilik bir aile üzerinden yapıldığıdır. Kamplarda ise aileler 10-12-15 kişiden oluşmaktadır.

ORSAM: Sayın Reyyan müsaadenizle bir soru da Ürdün'ün sosyal yaşamıyla alakalı sormak istiyorum. Ürdün halkından bahsedilirken iki şekilde bahsediliyor. Ürdün asıllılar ve Filistin asıllılar. Bu ayrım günlük hayatta nasıl yapılıyor?

Muhammed Reyyan: Malumuzun bundan 100 yıl önce Ürdün ve Filistin diye bir yer yoktu. Bilad-ı Şam vardı. Bu ayrım yeni yeni şekillenen bir olay. Kimin nereli olduğunu anlamamanın yolu aile isminden geçiyor, yani soy isminden. Kişinin soyismine bakıp babasının ve dedesinin nereden geldiğini anlayabiliyorsunuz. Ancak her iki tarafta da bulunan soy isimler mevcut. Örneğin ben Filistinliyim, soyismim Reyyan. Aynı soy isim Ürdünlülerde de var. Şövbeki ve Buduş soy isimleri de böyledir.

ORSAM: Ürdün'de Filistin asıllılar halkın yüzde kaçını oluşturuyor?

Muhammed Reyyan: En az % 60'ını oluşturuyor. % 40'ını da Ürdün asıllılar. 3,5-4 milyon aralığında bir Filistinli nüfustan bahsediyoruz. Ancak bunların 500 bini kamplarda yaşıyor.

ORSAM: Vermiş olduğunuz rakamlar resmi kaynaklarda nasıl geçiyor?

Muhammed Reyyan: Resmiyette, yani kağıt üstünde bir ayrım yok. Çünkü herkes Ürdün pasaportu taşıyor. Bu ayrım daha çok pratik hayatta. Resmi makamlar mevzuya dair be-

lirttiğim rakamların tam tersi bir rakamdan söz ediyor. Yani % 60 Ürdün asıllı, % 40 Filistin.

ORSAM: Pratik hayata dair bahsetmiş olduğunuz bu ayrımın yansımaları nasıl oluyor ve siz böyle bir ayrımcılığa maruz kaldınız mı?

Muhammed Reyyan: Belirttiğim gibi günlük hayata yansımaları resmiden ziyade psikolojik boyutta. Filistin asıllı bir Ürdünlü, Ürdün asıllı bir Ürdünlünün bulabildiği kadar rahat iş imkânı bulamıyor. Örneğin, üniversiteye gittiğinizde genel bir durum var. Biz bunu "Ürdünleştirme" diye nitelendiriyoruz. Orada her şeyin orjinal Ürdünlülerin olması noktasında bir girişim var. Bunu psikolojik olarak yaşıyorsunuz. Bana dair sorduğunuz soruya gelince Filistin asıllı biri olarak orada çalışıyorum ancak geçmişte bu tarz bir olay benim başıma gelmedi.

ORSAM: Sayın Reyyan müsaadenizle son sorumu Türkiye'ye dair sormak istiyorum. Türkiye'ye dönem dönem gidiyorsunuz. Ve Türkiye'de özellikle ilahiyat camiasında tanınan bir isimsiniz. Türkiye ile alakalı ne söylemek istersiniz.

Muhammed Reyyan: İstanbul'u ziyaret ettiğimde, uçaktan inişimde Osmanlı medeniyetinin kokusunu alıyorum. İstanbul caddelelerinde yürürken tarihi taşlar Ey Müslüman! Burası İstanbul, dedelerinin mekanı diye bağırıyor, haykırıyor. Türkiye gerçekte bana göre Müslüman Araplar için bir gelecektir. İnsanlar hep Avustralya, Amerika için fırsatlar ülkesi diyor. Ancak bana göre Türkiye fırsatlar ülkesi. Mevzu sadece maddi değil. Mevzu madde ile olduğu kadar kültürle, tarihle ve medeniyetle de alakalı. Ben Türkiye'de bulunduğum süre içinde kendimi garip hissetmiyorum; evimde gibi hissediyorum. Türkiye bizim için bir gelecektir. İnşallah biz de bu geleceği kar-

şılacağız. Allah'tan Türkiye'nin daha güçlü olmasını ve aramızdaki ilişkileri daha da kuvvetlendirmesini diliyorum.

ORSAM: Saygın Reyyan bize vakit ayırdığınız için teşekkür ederim.

Muhammed Reyyan: Ben teşekkür ederim.

(1) 1 JD (Ürdün Dinarı) yaklaşık olarak 2.5 TL'dir.

** Bu söyleşi Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim elemanlarından Araş. Gör. Abdulgani Bozkurt tarafından 9 Ağustos 2012 tarihinde Amman'da gerçekleştirilmiştir.*

ORSAM RAPORLARI

ORSAM Rapor No: 1 Mart 2009 Deniz Haydutluğu ile Mücadele ve Türkiye'nin Konumu: Somali Örneği (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 12 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 2 Şubat 2010 Rusya Federasyonu'nun Bakışı: Irak Faktörünün Türkiye'nin Ortadoğu Politikasına Etkisi (1990-2008) (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 21 Kasım 2010 Irak'tan İrağa: 2003 Sonrası Irak'tan Komşu Ükelere ve Türkiye'ye Yönelik Göçler (Tr)	ORSAM Rapor No: 31 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 7 Mart 2011 Afganistan ve Pakistan'da Yaşanan Gelişmeler ve Uluslararası Güvenliğe Etkileri (Tr)
ORSAM Rapor No: 2 Nisan 2009 60. Yılında Nato ve Türkiye (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 13 Şubat 2010 7 Mart 2010 Irak Seçimleri Öncesi Şii Kökenli Parti ve Seçmenlerin Politik Davranışlarının Analizi (Tr)	ORSAM Rapor No: 22 Ocak 2011 Türkiye-Yemen İlişkileri ve Yemen'deki Türkiye Algısı (Tr - Eng - Ar)	ORSAM Rapor No: 32 Mart 2011 Suudi Arabistan'da Şii Muhalefet Sorunu ve Etkileri (Tr)
ORSAM Rapor No: 3 Mayıs 2009 Irak'ın Kilit Noktası: Telafer (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 14 Şubat 2010 Seçim Öncesi Irak'ta Siyasal Durum ve Seçime İlişkin Beklentiler (Tr)	ORSAM Rapor No: 23 Ocak 2011 Katar-Irak-Türkiye-Avrupa Doğal Gaz Boru Hattı Projesi Mümkün mü? (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 33 Mart 2011 Irak'ta Türkmen Varlığı (Tr)
ORSAM Rapor No: 4 Temmuz 2009 2009 Lübnan Seçimleri: Kazananlar, Kaybedenler ve Türkiye (Tr)	ORSAM Rapor No: 15 Mart 2010 Orsam Heyetinin 7 Mart 2010 Irak Seçimlerine İlişkin Gözlem Raporu (Tr)	ORSAM Rapor No: 24 Ocak 2011 Kuveyt Emirliği: Savaş ve Barış Arasındaki El Sabah İktidarı ve Türkiye ile İlişkiler (Tr)	ORSAM Rapor No: 34 Mart 2011 Irak'ta Türkmen Basını (Tr - Ar)
ORSAM Rapor No: 5 Ağustos 2009 Türkiye-Lübnan İlişkileri: Lübnanlı Dinsel ve Mezhepsel Grupların Türkiye Algılaması (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 16 Nisan 2010 Oman Sultanlığı: Arap Yarımadasında Geleneksel ile Modernite Arasında Bir Üke (Tr)	ORSAM Rapor No: 25 Ocak 2011 Hukuki ve Siyasi Yönleriyle Güvenlik Konseyi'nin İran Ambargosu (Tr)	ORSAM Rapor No: 35 Mart 2011 Irak'ta Mevcut Siyasi Durum ve Önemli Siyasi Gelişmeler (Tr)
ORSAM Rapor No: 6 Kasım 2009 Tuzhurmatu Türkmenleri: Bir Başarı Hikayesi (Tr - Eng - Ar)	ORSAM Rapor No: 17 Nisan 2010 7 Mart 2010 Irak Parlamento Seçim Sonuçlarının ve Yeni Siyasal Denklem Değerlendirilmesi (Tr)	ORSAM Rapor No: 26 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 5 Şubat 2011 Kırgızistan'da Son Gelişmeler: Dün, Bugün, Yarın (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 36 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 1 Mart 2011 Eu's Water Framework Directive Implementation in Turkey: The Draft National Implementation Plan (Eng)
ORSAM Rapor No: 7 Kasım 2009 Unutulmuş Türkmen Diyan: Diyala (Tr - Eng - Ar)	ORSAM Rapor No: 18 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 3 Mayıs 2010 Komşuluktan Stratejik İşbirliğine: Türk-Rus İlişkileri (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 27 Şubat 2011 Mısır Devriminin Ayak Sesleri: Bir Devrin Sonu mu? (Tr)	ORSAM Rapor No: 37 Mart 2011 Tunus Halk Devrimi ve Sonrası (Tr)
ORSAM Rapor No: 8 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 1 Aralık 2009 Karadeniz'in Bütünleşmesi İçin Abhazya (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 19 Eylül 2010 Türkiye'ye Yönelik Türkmen Göçü ve Türkiye'deki Türkmen Varlığı (Tr)	ORSAM Rapor No: 28 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 6 Şubat 2011 Uluslararası Deniz Hukukunda Kıyı Devletlerinin Gemilere El Koyma Yetkisinin Sınırları: Gürcistan'ın Karadeniz'de Seyreden Gemilere El Koyması (Tr)	ORSAM Rapor No: 38 Mart 2011 Libya Savaşı, Uluslararası Müdahale ve Türkiye (Tr)
ORSAM Rapor No: 9 Ocak 2010 Yemen Sorunu: Bölgesel Savaşa Doğru mu? (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 20 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 4 Ekim 2010 Kırgızistan'da Mevcut Durum, İktidar Değişiminin Nedenleri ve Kısa Vadeli Öngörüler (Tr)	ORSAM Rapor No: 29 Şubat 2011 Tunus Halk Devrimi ve Türkiye Deneyimi (Tr)	ORSAM Rapor No: 39 Mart 2011 Tarihten Günümüze Libya (Tr)
ORSAM Rapor No: 10 Ocak 2010 Yemen İç Savaşı: İktidar Mücadelesi, Bölgesel Etkiler ve Türkiye ile İlişkiler (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 21 Şubat 2010 Unutulan Türkler: Lübnan'da Türk Varlığı (Tr - Eng - Ar)	ORSAM Rapor No: 30 Şubat 2011 Kerkük'te Mülk Anlaşmazlıkları: Saha Araştırmasına Dayalı Bir Çalışma (Tr)	ORSAM Rapor No: 40 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 2 Mart 2011 İklim Değişiminin Güvenlik Boyutu ve Ortadoğu'ya Etkileri (Tr)
ORSAM Rapor No: 11 Şubat 2010 Unutulan Türkler: Lübnan'da Türk Varlığı (Tr - Eng - Ar)			ORSAM Rapor No: 41 Mart 2011 Karikatürlerin Dilinden Irak'ı Anlamak-1 (Tr)

<p>ORSAM Rapor No: 42 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 3 Nisan 2011 Nil Nehri Havzasının Hidropolitik Tarihi ve Son Gelişmeler (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 51 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 8 Mayıs 2011 75. Yılında Montrö Boğazlar Sözleşmesi Karadeniz'in Değişen Jeopolitiği Çerçevesinde (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 60 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 6 Temmuz 2011 Mekong Nehri Suları Üzerinde İşbirliği ve İhtilaf (Tr-Eng)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 71 Eylül 2011 Gazze Sorunu: İsrail Ablukası, Uluslararası Hukuk, Palmer Raporu ve Türkiye'nin Yaklaşımı (Tr)</p>
<p>ORSAM Rapor No: 43 Nisan 2011 Kuzey Irak'ın Sosyal-Siyasal Yapısı ve Kürt Bölgesel Yönetimi'nin Türkiye ile İlişkileri (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 52 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 9 Mayıs 2011 Afganistan ve Bölgesel Güvenlik (Ortadoğu, Orta ve Güney Asya, Rusya Federasyonu) (Tr - Rus)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 61 Temmuz 2011 Antalya'da 1-2 Haziran 2011 Tarihlerinde Gerçekleşen "Suriye'de Değişim Konferansı" nın Tam Deşifresi (Tr - Eng)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 72 Eylül 2011 Ortadoğu Ülkelerine Dair İstatistikler (Tr)</p>
<p>ORSAM Rapor No: 44 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 4 Nisan 2011 Meriç Nehri Havzası Su Yönetimi'nde "Uluslararası İşbirliği" Zorunluluğu (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 53 Mayıs 2011 Madagaskar: Bağımsızlığın 50. Yılında Kazanımlar, Kaçan Fırsatlar ve Türkiye ile İlişkiler (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 62 Ağustos 2011 Karikatürlerin Dilinden Irak'ı Anlamak - 3 (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 73 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 11 Ekim 2011 Anadolu Etki Alanı (Tr-Eng)</p>
<p>ORSAM Rapor No: 45 Nisan 2011 Suriye'de Demokrasi mi İç Savaş mı?: Toplumsal-Siyasal Yapı, Değişim Senaryoları ve Sürecin Türkiye'ye Etkisi (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 54 Mayıs 2011 Iraklı Grupların Temel Siyasi Sorunlara Bakışı ve Türkiye ile İlişkiler: Saha Araştırmasına Dayalı Bir Çalışma (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 63 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 7 Ağustos 2011 Görünmez Stratejik Kaynak: Sınıraşan Yeraltı Suları (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 74 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 12 Ekim 2011 Ukraine in Regress: The Tymoshenko Trial (Eng)</p>
<p>ORSAM Rapor No: 46 Mayıs 2011 Suriye'de İktidar Mücadelesi, Uluslararası Toplumun Tepkisi ve Türkiye'nin Konumu (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 55 Haziran 2011 Suriye Muhalefeti'nin Antalya Toplantısı: Sonuçlar, Temel Sorunlara Bakış ve Türkiye'den Beklentiler (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 64 Ağustos 2011 AK Parti'nin 12 Haziran 2011 Genel Seçimindeki Zaferi (Tr - Ar)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 75 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 13 Ekim 2011 Kazaklar ve Kazakistanlılar (Tr)</p>
<p>ORSAM Rapor No: 47 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 5 Mayıs 2011 Türkiye-Suriye İlişkileri: Sınıraşan Sularda Örnek İşbirliği Olarak Asî Dostluk Barajı (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 56 Haziran 2011 Seçimler ve Ak Parti'nin Tecrübesi (Tr - Ar)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 65 Ağustos 2011 Karikatürlerin Dilinden Arap Baharı - 1 (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 76 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 14 Ekim 2011 İtalya'da Unutulmuş Türk Varlığı: Moena Türkleri (Tr - İt)</p>
<p>ORSAM Rapor No: 48 Mayıs 2011 Orsam Söyleşileri - 1 Iraklı Araçlar, Azınlıklar ve Akademisyenler-1 (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 57 Haziran 2011 12 Haziran 2011 Türkiye Genel Seçimlerinin Ortadoğu Ülkelerindeki Yansımaları (Tr - Eng)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 66 Ağustos 2011 Karikatürlerin Dilinden Libya İç Savaşı ve Uluslararası Müdahale - 1 (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 77 Ekim 2011 ABD'nin Çökmesinin Ardından Irak Politikasının Bölgesel, Küresel Etkileri ve Türkiye'ye Yansımaları (Tr)</p>
<p>ORSAM Rapor No: 49 Mayıs 2011 Orsam Söyleşileri - 2 Irak Türkmenleri-1 (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 58 Temmuz 2011 Karikatürlerin Dilinden 12 Haziran 2011 Türkiye Genel Seçimlerinin Ortadoğu'daki Yansımaları (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 67 Ağustos 2011 Somali: Bir Ulusun Yok Oluşu ve Türkiye'nin İnsani Yardım Girişimi (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 78 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 8 Ekim 2011 Türkiye'de ve İsrail'de Yapay Sulak Alanlar ile Atıksu Artımı ve Atıksuyun Sulama Amaçlı Olarak Tekrar Kullanımı (Tr)</p>
<p>ORSAM Rapor No: 50 Mayıs 2011 Orsam Söyleşileri - 3 Iraklı Kürt Yetkililer, Akademisyenler ve Gazeteciler-1 (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 59 Temmuz 2011 Karikatürlerin Dilinden Irak'ı Anlamak - 2 (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 68 Eylül 2011 Karikatürlerde Usame Bin Ladin Operasyonu ve Yankıları (Tr)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 79 Ekim 2011 Yaklaşan Seçim Öncesi Tunus'ta Siyasal Denklemler (Tr)</p>
		<p>ORSAM Rapor No: 69 Eylül 2011 Karikatürlerin Dilinden Irak'ı Anlamak - 4 (Tr)</p>	
		<p>ORSAM Rapor No: 70 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 10 Eylül 2011 XXI. Yüzyılda Rusya ve Türkiye'nin İran Politikaları (Tr - Rus)</p>	<p>ORSAM Rapor No: 80 Ekim 2011 Karikatürlerin Dilinden Irak'ı Anlamak - 5 (Tr)</p>

ORSAM Rapor No: 81 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 15 Ekim 2011 Büyük Güçlerin Afganistan Politikaları (Tr-Eng)	ORSAM Rapor No: 91 Aralık 2011 Türkiye ve Arap Birliği'nin Suriye'ye Yaptırım Kararları ve Olası Sonuçları (Tr)	ORSAM Rapor No: 102 Ocak 2012 Irak Hangi Şartlarda, Nasıl Parçalanabilir? En Kötüye Hazırlıklı Olmak (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 113 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 18 Nisan 2012 Mongolia: A Developing Democracy and a Magnet for Mining (Eng)
ORSAM Rapor No: 82 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 16 Ekim 2011 Bölge Devletlerinin Perspektifinden Afganistan (Tr-Eng)	ORSAM Rapor No: 92 Aralık 2011 Irak'ta İhtilafı Bölgelerin Durumu (Tr)	ORSAM Rapor No: 103 Ocak 2012 Irak'ta Petrol Mücadelesi: Çok Uluslu Şirketler, Uluslararası Anlaşmalar ve Anayasal Tartışmaların Işığında Bir Analiz (Tr)	ORSAM Rapor No: 114 Nisan 2012 Karikatürlerle Suriye Sorununun Anlamak - 8 (Tr)
ORSAM Rapor No: 83 Kasım 2011 Suriye'de Değişimin Ortaya Çıkardığı Toplum: Suriye Türkmenleri (Tr)	ORSAM Report No: 93 ORSAM Water Research Programme Report: 10 December 2011 Turkey and Wfd Harmonization: A Silent, But Significant Process (Eng)	ORSAM Rapor No: 104 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 12 Şubat 2012 Sınıraşan Akiferler Hukuku Taslak Maddeleri Üzerine Bir Değerlendirme (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 115 Nisan 2012 Suriye'de Güvenli Bölge Tartışmaları: Türkiye Açısından Riskler, Fırsatlar ve Senaryolar (Tr - Eng)
ORSAM Rapor No: 84 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 9 Kasım 2011 Somali'nin Açık Felaketi: "Siyasi Kuraklık" mı Yoksa Doğal Afet mi? (Tr-Eng)	ORSAM Rapor 94: Aralık 2011 Türkiye-Fransa Krizinde Algının Rolü: Fransızların Türkiye Algısı (Tr)	ORSAM Rapor No: 105 Şubat 2012 Irak Hukuk Mevzuatında Azınlıkların Siyasal Hakları (Tr)	ORSAM Rapor No: 116 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 14 Nisan 2012 Fayda Paylaşımı Kavramı, Teorik Altyapısı ve Pratik Yansımaları (Tr - Eng)
ORSAM Rapor No: 85 Kasım 2011 Suriye Politik Kültüründe Tarihsel Pragmatizm, Beşar Esad Dönemi Suriye Dış Politikası ve Türkiye- Suriye İlişkileri (Tr)	ORSAM Rapor No: 95 Aralık 2012 Karikatürlerle Arap Baharı - 2 (Tr)	ORSAM Rapor No: 106 Şubat 2012 Irak Hukuk Mevzuatında Azınlıkların Siyasal Hakları (Tr)	ORSAM Rapor No: 117 Nisan 2012 Musul'a Yatırım Geleceği Yatırım Demektir (Tr - Eng)
ORSAM Rapor No: 86 Kasım 2011 Geçmişten Günümüze Irak Türkmen Cephesi'nin Yapısı ve İdari Durumu (Tr)	ORSAM Rapor No: 96 Aralık 2011 Karikatürlerin Dilinden Irak'ı Anlamak - 6 (Tr)	ORSAM Rapor No: 107 Şubat 2012 Uluslararası Hukuk ve Irak Anayasası Açısından Azınlıkların İnsan Hakları (Tr)	ORSAM Rapor No: 118 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 19 Mayıs 2012 Ukrayna - Türkiye Ticari - Ekonomik Münasebetlerinin Analizi (Tr - Rus)
ORSAM Rapor No: 87 Kasım 2011 Türkmen in Iraq and Their Flight: A Demographic Question? (Eng)	ORSAM Rapor No: 97 Ocak 2012 Karikatürlerin Dilinden Irak'ı Anlamak - 7 (Tr)	ORSAM Rapor No: 108 Şubat 2012 Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın (EİT) Geleceği (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 119 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 20 Mayıs 2012 Bölgesel Gelişimin Trend ve Senaryolarının Araştırılmasındaki Araç: Jeopolitik Dinamikler (Tr - Rus)
ORSAM Rapor No: 88 Kasım 2011 Irak'ta Bektaşilik (Türkmenler - Şebekler - Kakailer) (Tr)	ORSAM Rapor No: 98 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 17 Ocak 2012 Kırgızistan'da Cumhurbaşkanlığı Seçimi ve Türkiye ile İlişkilerine Etkisi (Tr)	ORSAM Rapor No: 109 Şubat 2012 Türkiye'nin Yükselişi ve «Bric» Bölgesi (İt)	ORSAM Rapor No: 120 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 21 Mayıs 2012 Kazakistan Siyasi Sisteminin Gelişimi: 2012 Parlamento Seçimleri (Tr)
ORSAM Rapor No: 89 Kasım 2011 Değişim Sürecindeki Fas Monarşisi: Evrim mi? Devrim mi? (Tr)	ORSAM Rapor No: 99 Ocak 2012 Türk Siyasal Partilerinin Hatay'daki Suriyeli Sığınmacılar Konusundaki Açıklamaları ve Hatay'daki Siyasi Parti Temsilcileri ile Hareketlerin Suriye Olaylarına Yaklaşımları (Mart-Aralık 2011) (Tr)	ORSAM Rapor No: 110 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 13 Mart 2012 İran'da Su Kaynakları ve Yönetimi (Tr)	ORSAM Rapor No: 121 Mayıs 2012 Musul'da Yerel Siyaset ve Irak Siyasetinde Yeni Dinamikler (Saha Çalışması) (Tr - Eng - Ger)
ORSAM Rapor No: 90 Kasım 2011 Arap Dünyasının İstisnai Krallığı: Yerel Aktörler ve Arap-İsrail Uyuşmazlığı Çerçevesinde Ürdün Krallığı'nın Demokratikleşme Deneyimleri (Tr-Eng)	ORSAM Rapor No: 100 Ocak 2012 Irak İstatistikleri (Tr)	ORSAM Rapor No: 111 Mart 2012 Suriye Kürt Muhalefetine Eleştirel Bir Bakış (Tr)	ORSAM Rapor No: 122 Mayıs 2012 Musul'da Yerel Siyaset ve Irak Siyasetinde Yeni Dinamikler (Saha Çalışması) (Tr - Eng - Ger)
	ORSAM Rapor No: 101 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 11 Ocak 2012 Emniyetli İçme Suyu ve Sanitasyon Hakkı (Tr)	ORSAM Rapor No: 112 Mart 2012 İran İslam Cumhuriyetinde Anayasal Sistem ve Siyasi Partiler (Tr)	

ORSAM Rapor No: 122 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 15 Mayıs 2012 Irak'ta Su Kaynakları Yönetimi (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 132 Kasım 2012 Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun Kerkük Ziyareti (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 142 Ocak 2013 President Obama's Second Term: Domestic and Foreign Challenges (Eng)	ORSAM Rapor No: 152 Nisan 2013 Irak'ta 2013 Yerel Seçimlerine İlişkin Temel Veriler (Tr)
ORSAM Rapor No: 123 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 22 Haziran 2012 Küresel Göç ve Avrupa Birliği ile Türkiye'nin Göç Politikalarının Gelişimi (Tr)	ORSAM Rapor No: 133 Kasım 2012 Irak Kürdistan Bölgesi'nde Muhalefetin Doğuşu ve Geleceği (Tr)	ORSAM Rapor No: 143 Ocak 2013 2012 Irak Değerlendirmesi ve Irak Kronolojisi (Tr)	ORSAM Rapor No: 153 Nisan 2013 Irak'ta Seçim Yasaları (Tr)
ORSAM Rapor No: 124 Temmuz 2012 Türkiye Afrika'da: Eylem Planının Uygulanması ve Değerlendirme On Beş Yıl Sonra (Tr - Eng - Fr)	ORSAM Rapor No: 134 Kasım 2012 Irak Çerkesleri (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 144 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 17 Ocak 2013 ORSAM Su Söyleşileri 2011 (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 154 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 19 Nisan 2013 Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi Kapsamında Sınırtaşan Sular (Tr)
ORSAM Rapor No: 125 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 23 Temmuz 2012 Rusya'nın Ortadoğu Politikası (Tr)	ORSAM Rapor No: 135 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 27 Kasım 2012 Türkiye'nin Eski Sovyet Cumhuriyetleriyle Münasebetlerinin Özellikleri (Tr - Rus - Eng)	ORSAM Rapor No: 145 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 18 Ocak 2013 ORSAM Su Söyleşileri 2012 (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 155 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 32 Mayıs 2013 Montreux Boğazlar Konferansı Tutanaklarından Tarihe Düşen Notlar ve Kanal İstanbul (Tr)
ORSAM Rapor No: 126 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 16 Temmuz 2012 Yeni Çerçeve Su Kanunu'na Doğru: Su Kanunu Taslağı Üzerine Notlar (Tr)	ORSAM Rapor No: 136 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 28 Kasım 2012 Türk-Ukrayna İlişkilerinde Entegrasyon Faktörü Olarak Türk-Kırım Münasebetleri (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 146 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 30 Ocak 2013 2013 Yılında Avrasya: Siyasi ve Ekonomik Analiz (Eng)	ORSAM Rapor No: 156 Mayıs 2013 ORSAM Reyhanlı Raporu "11 Mayıs" (Tr - Eng)
ORSAM Rapor No: 127 Ağustos 2012 Suriye'de Kürt Hareketleri (Tr)	ORSAM Rapor No: 137 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 29 Aralık 2012 Belarus'un Enerji Politikası ve Belarus'un Rusya ve AB ile Enerji Alanında Geliştirdiği İşbirliği (1992-2011) (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 147 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 31 Ocak 2013 Kültürler Arası Diyalog: İdil Ural Bölgesinden Büyük Litvanya Knezliğine Belarus-Litvanya Tatarları (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 157 Mayıs 2013 Reyhanlı'da Suriyeliler ile Söyleşiler - I (Tr - Eng)
ORSAM Rapor No: 128 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 24 Eylül 2012 Günümüz Şartlarında Türkiye - Belarus Ekonomik Münasebetlerinin Gelişimi (Tr - Rus - Eng)	ORSAM Rapor No: 138 Aralık 2012 Birlik mi, PYD'nin Güç Gösterisi mi? Erbil Anlaşmasından Sonra Suriye Kürt Dinamikleri (Tr)	ORSAM Rapor No: 148 Ocak 2013 Uluslararası Politika ve Uygarlıklar (Uygarlıklar Çatışması ve Diyalog) (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 158 Mayıs 2013 Reyhanlı'da Suriyeliler ile Söyleşiler - II (Tr - Eng)
ORSAM Rapor No: 129 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 25 Eylül 2012 Belarus-Türkiye: Devletlerarası İşbirliğinin Pozitif Dinamikleri (Tr - Rus - Eng)	ORSAM Rapor No: 139 Aralık 2012 Suriye'de Kürtler Arası Dengeler, Rejim Muhalifleri ve Türkiye: Çatışma-İstikrar Aynısındaki İlişkiler Örüntüsü (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 149 Şubat 2013 David Cameron ve AB: Dönüşü Olmayan Karar (Eng)	ORSAM Rapor No: 159 Mayıs 2013 Reyhanlı'da Suriyeli Kadınlar ile Söyleşiler - III (Tr - Eng)
ORSAM Rapor No: 130 Kasım 2012 Suriye Çerkesleri (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 140 Aralık 2012 Kuzey Irak'ta İç Siyasal Dengeler ve Stratejik İttifak'ın Geleceği (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 150 ORTADOĞU TÜRKMENLERİ Rapor No: 22 Mart 2013 Suriye Türkmenleri: Siyasal Hareketler ve Askeri Yapılanma (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 160 Mayıs 2013 Reyhanlı'da Suriyeliler ile Söyleşiler (Reyhanlı Saldırısı Sonrası) - IV (Tr - Eng)
ORSAM Rapor No: 131 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 26 Kasım 2012 «Üçüncü Dalga»: Postmodernizmin Jeopolitiği (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 141 Aralık 2012 Irak'ta Türkmen Eğitiminin Durumu (Tr)	ORSAM Rapor No: 151 Nisan 2013 Irak Kürdistan Bölgesi'nde Demokrasi Süreci ve Sorunları (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 161 Haziran 2013 Musul ve Anbar Yerel Seçimleri: Seçim Öncesi Siyasi Durum ve Seçime İlişkin Temel Veriler (Tr)
			ORSAM Rapor No: 162 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 33 Temmuz 2013 Kabotaj, Münhasır Ekonomik Bölge, Petrol ve Doğal Gaz Haklarımız (Tr)

ORSAM Rapor No: 163 Temmuz 2013 Somali'de Bitmeyen Siyasi Kriz (Tr)	ORSAM Rapor No: 169 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 34 Ekim 2013 Türkiye-Kirgizistan Münasebetleri (Tr-Rus)	(Tr) ORSAM Rapor No: 175 Ekim 2013 2010 Yılı Irak Söyleşileri (Araplar ve Kürtler) (Tr)	ORSAM Rapor No: 181 Kasım 2013 2010 Ortadoğu Söyleşileri (İsrail- Körfez Ülkeleri-Suriye- İran-AB) (Tr)
ORSAM Rapor No: 164 Ağustos 2013 Suriye'nin Kuzeyindeki Çatışmalar ve Olası Etkileri (Tr-Eng)	ORSAM Rapor No: 170 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 35 Ekim 2013 Azerbaycan'da Cumhurbaşkanlığı Seçimleri: Beklentiler ve Gerçekler (Tr)	ORSAM Rapor No: 176 Ekim 2013 2011 Yılı Irak Söyleşileri (Tr) ORSAM Rapor No: 177 Ekim 2013 2012 Yılı Irak Söyleşileri (Tr)	ORSAM Rapor No: 182 Kasım 2013 2011 Ortadoğu Söyleşileri (Genel-İsrail-Filistin-Mısır ve Afrika Ülkeleri-Ürdün-İran-Körfez Ülkeleri) (Tr)
ORSAM Rapor No: 165 Ağustos 2013 İl Meclisi Seçimleri ve Musul'un Geleceği (Tr)	ORSAM Rapor No: 171 Ekim 2013 2009 Yılı Irak Söyleşileri (Tr)	ORSAM Rapor No: 178 Kasım 2013 Reyhanlı'da Suriyeli Kadınlar ile Söyleşiler - V (Tr)	ORSAM Rapor No: 183 Kasım 2013 2011 Japonya-Vietnam-Rusya- Avrupa Söyleşileri (Tr)
ORSAM Rapor No: 166 Eylül 2013 Suriye İç Savaşı, Küresel Aktörler ve Kosova Modeli (Tr)	ORSAM Rapor No: 172 Ekim 2013 2010 Yılı Irak Söyleşileri (Türkmenler – I) (Tr)	ORSAM Rapor No: 179 Kasım 2013 Reyhanlı'da Suriyeliler ile Söyleşiler - VI (Tr)	ORSAM Rapor No: 184 Kasım 2013 2011 Suriye Söyleşileri (Tr)
ORSAM Rapor No: 167 Eylül 2013 Mısır'da Son Dönemde Önde Gelen Laik-Liberal-Solcu Hareketler (Tr)	ORSAM Rapor No: 173 Ekim 2013 2010 Yılı Irak Söyleşileri (Türkmenler – III) (Tr)	ORSAM Rapor No: 180 Kasım 2013 2009 Ortadoğu Söyleşileri (Genel-İran-Afganistan-Suriye- Mısır- Körfez Ülkeleri) (Tr)	ORSAM Rapor No: 185 Kasım 2013 2012 Ortadoğu Söyleşileri (Genel-İran-Körfez Ülkeleri- Filistin-Ürdün) (Tr)
ORSAM Rapor No: 168 Eylül 2013 Geçmişin Gölgesinde Mısır'da Darbe (Tr)	ORSAM Rapor No: 174 Ekim 2013 2010 Yılı Irak Söyleşileri (Türkmenler – III)		

AKADEMİK KADRO

Hasan Kanbolat	ORSAM Başkanı
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ORSAM Danışmanı, ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	ORSAM Danışmanı, The Black Sea International Koordinatörü - Atılım Üniversitesi
Prof. Dr. Tarık Oğuzlu	ORSAM Danışmanı, Uluslararası Antalya Üniversitesi
Doç. Dr. Harun Öztürkler	ORSAM Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Şahin	ORSAM Danışmanı, Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Özlem Tür	ORSAM Danışmanı, ODTÜ Uluslararası İlişkiler
Doç. Dr. İlyas Kemaloğlu (Kamalov)	ORSAM Danışmanı, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Tarih Bölümü
Habib Hüzmüzlü	ORSAM Danışmanı
Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Yrd. Doç. Dr. Canat Mominkulov	ORSAM Danışmanı, Al Farabi Kazak Ulusal Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Didem Danış	ORSAM Danışmanı, Galatasaray Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Danışmanı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Jale Nur Ece	ORSAM Danışmanı, Deniz Emniyeti ve Güvenliği
Doç. Dr. Yaşar Sarı	ORSAM Danışmanı, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniv. Öğretim Üyesi
Dr. Süreyya Yiğit	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Arif Keskin	ORSAM Danışmanı
Çiğdem Tunç	ORSAM Danışmanı
Gökçen Ekici Oğan	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Av. Aslihan Erbaş Açıklık	ORSAM Danışmanı, Enerji-Deniz Hukuku
D. Halit Yılmaz	ORSAM Danışmanı, Güvenlik
Pınar Ankan Sinkaya	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
Volkan Çakır	ORSAM Danışmanı, Afrika
Dr. Göknül Erbaş	ORSAM, Karadeniz
Tamer Koparan	ORSAM Yönetici Editörü
Bilgay Duman	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Oytun Orhan	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Fazıl Ahmet Burget	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu, Afganistan
Seval Kök	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Nebahat Tanriverdi	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Shalaw Fatah	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Aytekin Enver	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Firuze Yağmur Gökler	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Tuğçe Kayıtmaz	Mütercim Tercüman
Uğur Çil	ORSAM, Ortadoğu

ORSAM Su Araştırmaları Programı

Dr. Tuğba Evrim Maden	ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı
Dr. Seyfi Kılıç	ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı

ORSAM DANIŞMA KURULU

Dr. İsmet Abdülmecid	Irak Danışmanı Eski Başkanı
Av. Aslihan Erbaş Açıklık	ORSAM Danışmanı, Enerji-Deniz Hukuku
Hasan Alsancak	İhlas Holding, Gn.Md.Yrd., Statejik İş Geliştirme ve Dış İlişkiler
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Ahat Andıcan	Devlet Eski Bakanı, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Tayyar Arı	Uludağ Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Ali Arslan	İstanbul Üniversitesi, Tarih Bölümü
Başar Ay	Türkiye Tekstil Sanayii İşveren Sendikası Genel Sekreteri
Prof. Dr. Mustafa Aydın	Kadir Has Üniversitesi Rektörü
Doç. Dr. Ersel Aydınlı	Bilkent Üniversitesi Rektör Yardımcısı & Fulbright Genel Sekreteri
Dr. Serdar Aziz	ORSAM Danışma Kurulu Üyesi
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı	ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. İdris Bal	TBMM 24. Dönem Milletvekili
Doç. Dr. Ersan Başar	Karadeniz Teknik Üniversitesi, Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği Bölüm Başkanı
Kemal Beyatlı	Irak Türkmen Basın Konseyi Başkanı
Barbaros Binicioğlu	Ortadoğu Danışmanı
Prof. Dr. Ali Birinci	Polis Akademisi
Doç. Dr. Mustafa Budak	Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdür Yardımcısı
Doç. Dr. Hasan Canpolat	Vali, Milli Savunma Bakan Danışmanı
Prof. Dr. Mesut Hakkı Çaşın	Yeditepe Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
E. Hava Orgeral Ergin Celasin	23. Hava Kuvvetleri Komutanı
Doç. Dr. Mitat Çelikkpala	Kadir Has Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya	YÖK Başkanı
Prof. Dr. Ramazan Daurov	Rusya Bilimler Akademisi Doğu Çalışmaları Enstitüsü, Direktör Yardımcısı
Prof. Dr. Volkan Ediger	İzmir Ekonomi Üniversitesi, Ekonomi Bölümü
Prof. Dr. Cezmi Eraslan	Başbakanlık Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı
Prof. Dr. Çağrı Erhan	Ankara Üniversitesi, Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü
Dr. Amer Hasan Fayyadh	Bağdat Üniversitesi, Siyaset Bilimi Fakültesi Dekanı
Mete Göknel	BOTAŞ Eski Genel Müdürü

Osman Göksel
 Timur Göksel
 Av. Niyazi Güney
 Noyan Gürel
 Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani
 Numan Hazar
 Doç. Dr. Pinar İpek
 Doç. Dr. Toğrul İsmail
 Doç. Dr. Şenol Kantarcı
 Doç. Dr. Nilüfer Karacasulu
 Selçuk Karaçay
 Prof. Dr. M. Lütfullah Karaman
 Doç. Dr. Şaban Kardeş
 Arslan Kaya
 Dr. Hicran Kazancı
 İzzettin Kerküklü
 Prof. Dr. Ahmet Kesik
 Doç. Dr. Elif Hatun Kılıçbeyli
 Prof. Dr. Mustafa Kibaroglu
 Prof. Dr. Aleksandr Knyazev
 Prof. Dr. Alexandr Koleşnikov
 Prof. Dr. Erol Kurubuş
 Prof. Dr. Talip Küçükcan
 Daniele Lazzeri
 Hediye Levent
 Dr. Max Georg Meier
 Prof. Dr. Mosa Aziz Al Mosawa
 Büyükelçi Shaban Murati
 Dr. Sami Al Taqi
 Prof. Dr. Mahir Nakip
 Prof. Dr. Vitaly Naumkin
 Dr. Farhan Ahmad Nizami
 Prof. Dr. Dorayd A. Noori
 Muhammed Nurettin
 Murat Özçelik
 Prof. Dr. Çınar Özen
 Doç. Dr. Harun Öztürkler
 Prof. Dr. Victor Panin
 Prof. Aftab Kamal Pasha
 Dr. Bahadır Pehlivanürk
 Doç. Dr. Firat Purtaş
 Prof. Dr. Suphi Saatçi
 Safarov Sayfullo Sadullaevich
 Ersan Sankaya
 Patrick Seale
 Dr. Bayram Sinkaya
 Doç. Dr. İbrahim Sirkeci
 Dr. Aleksandr Sotnichenko
 Zaher Sultan
 Dr. Irina Svistunova
 Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin
 Mehmet Şüküroğlu
 İlhan Tanır
 Doç. Dr. Oktay Tanrısever
 Prof. Dr. Erol Taymaz
 Prof. Dr. Sabri Tekir
 Dr. Gönül Tol
 Doç. Dr. Umut Uzer
 Prof. Dr. Ermanno Visintainer
 M. Ragıp Vural
 Prof. Dr. Vatanyar Yagya
 Yaşar Yakış
 Semir Yorulmaz

BTC ve NABUCCO Koordinatörü
 Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi
 Prens Group Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
 ORSAM Danışmanı, SUNEL Ticaret Türk A.Ş. İcra Kurulu Başkanı
 Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı
 Emekli Büyükelçi
 Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Dokuz Eylül Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Vodofone Genel Müdür Yardımcısı
 İstanbul Medeniyet Üniversitesi - (SBF) Uluslararası İlişkiler Bölümü
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 KPMG ,Yeminli Mali Müşavir
 Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilcisi
 Kerkük Vakfı Başkanı
 Kalkınma Bakanlığı Yönetim Hizmetleri Genel Müdürü
 Çukurova Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Okan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Rus-Slav Üniversitesi (Bişkek)
 Diplomat
 Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Müdürü
 Chairman "Il Nodo di Gordio"
 Gazeteci (Suriye)
 Hanns Seidel Vakfı Proje Müdürü (Bişkek)
 Bağdat Üniversitesi Rektörü
 Amavutluk Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü
 Orient Research Center Başkanı
 Erciyes Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi
 Rusya Bilimler Akademisi Doğu Çalışmaları Enstitüsü Direktörü
 Oxford Üniversitesi İslami Çalışmalar Merkezi Yöneticisi
 Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı Yardımcısı
 Beyrut Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı
 Emekli Büyükelçi
 Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Pyatigorsk Üniversitesi (Pyatigorsk, Rusya Federasyonu)
 Hindistan Batı Asya Araştırmaları Merkezi Başkanı
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı
 Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
 Tacikistan Cumhurbaşkanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkan Yardımcısı
 Türkmeneli TV (Kerkük, Irak)
 Ortadoğu ve Suriye Uzmanı
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Regent's College (Londra, Birleşik Krallık)
 St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
 Lübnan Türk Cemiyeti Başkanı
 Rusya Strateji Araştırmaları Merkezi, Türkiye-Ortadoğu Araştırmaları Masası Uzmanı
 Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Enerji Uzmanı
 ORSAM Danışma Kurulu Üyesi, Vatan Gazetesi Washington Temsilcisi
 ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 ODTÜ, Kuzey Kıbrıs Kampusü Rektör Yardımcısı
 İzmir Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dekanı
 Middle East Institute Türkiye Çalışmaları Direktörü
 İstanbul Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
 Vox Populi Direktörü (Roma, İtalya)
 2023 Dergisi Yayın Koordinatörü
 St. Petersburg Şehir Parlamentosu Milletvekili, St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
 Büyükelçi, Dışişleri Eski Bakanı
 (Gazeteci, Mısır)

ORTADOĞU ETÜTLERİ YAYIN KURULU

Meliha Benli Altunışık
 Bülent Aras
 Tayyar An
 İlker Aytürk
 Recep Boztemur
 Katerina Dalacoura
 F. Gregory Gause
 Fawaz Gerges
 Ahmet K. Han

ODTÜ
 Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı
 Uludağ Üniversitesi
 Bilkent Üniversitesi
 ODTÜ
 Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 Vermont Üniversitesi (ABD)
 Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 Kadir Has Üniversitesi

Raymond Hinnebusch
Rosemary Hollis
Bahgat Korany
Peter Mandaville
Emma Murphy

St. Andrews Üniversitesi (Birleşik Krallık)
City Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)
George Mason Üniversitesi (ABD)
Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)

ORTADOĞU ANALİZ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık
Hasan Kanbolat
Doç. Dr. Hasan Canpolat
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen

ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
ORSAM Başkanı
Vali, Milli Savunma Bakan Danışmanı
ORSAM Danışmanı, The Black Sea International Koordinatörü - Atılım Üniversitesi
ORSAM Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı

Süleyman Nazif Sokak No: 12-B Çankaya / Ankara
Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48
www.orsam.org.tr, orsam@orsam.org.tr